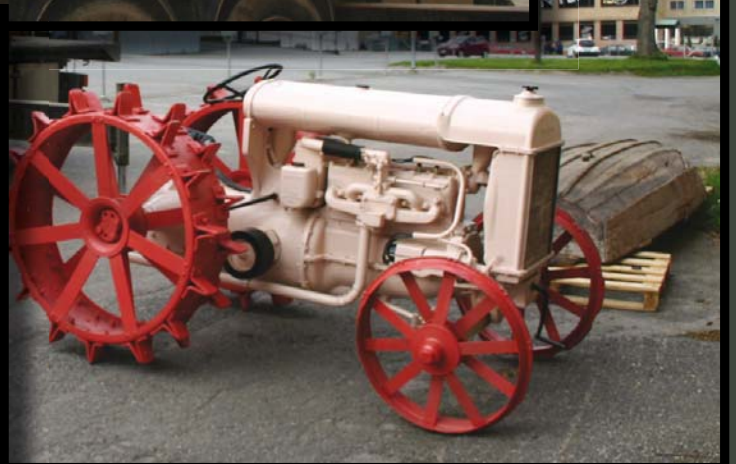
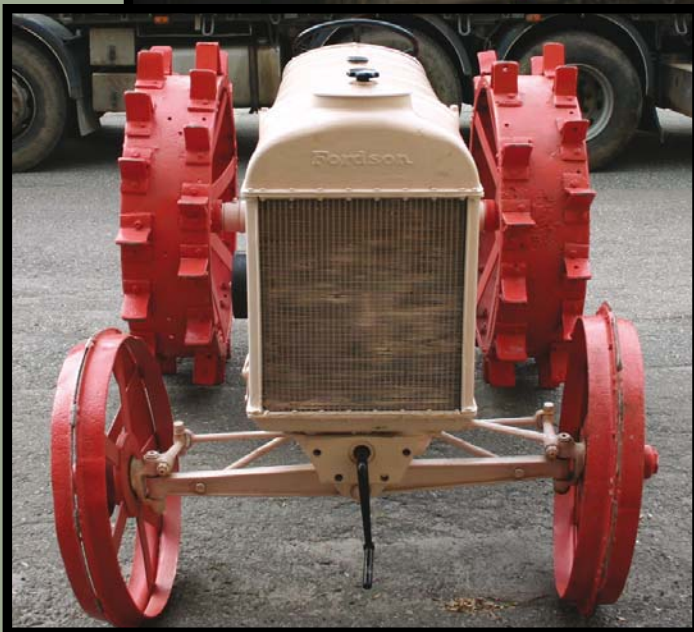

SIIRTOLAISUUS MIGRATION

2/2012

Poika palasi kotiin!

Siirtolaisuus – Migration 2/2012

39. vuosikerta / 39th year
ISSN 0355-3779 (painettu)
ISSN 1799-6406 (verkkojulkaisu)

Julkaisija / Publisher

Siirtolaisuusinstituutti
Migrationsinstitutet
The Institute of Migration
Eerikinkatu 34, 20100 Turku, Finland
Puh. / tel. (0)2-2840 440
Fax (0)2-2333 460
email: kirsai@utu.fi
<http://www.siirtolaisuusinstituutti.fi>
<http://www.migrationinstitute.fi>

Pohjanmaan aluekeskus
Österbottens regioncenter
Regional Centre of Ostrobothnia
Keskuskatu 32, 1-rappu
60100 Seinäjoki, Finland
Puh. / tel. (0)44-2592447
email: siirtolaisuusinstituutti@netikka.fi

Päätoimittaja / Editor-in-Chief

Ismo Söderling

Toimitussihteeri / Editorial Assistant

Kirsi Sainio

Toimittajat / Editors

Krister Björklund, Elli Heikkilä

Toimituskunta / Editorial Board

Siirtolaisuusinstituutin hallitus
Administrative Board of the Institute of
Migration

Taitto / Layout

Kirsi Sainio

Tilaushinta 2012 / Subscriptions 2012

4 numeroa / nummer / issues
15 €/vuosi/år/year

VAMMALAN KIRJAPAINO OY

Yksittäisten kirjoittajien mielipiteet ovat heidän omiaan.

Sisältö • Contents

• Ismo Söderling
Pääkirjoitus: Osui ja upposi – Titanicin matka Southamptonista maailman myytiksi

• Jenni Niemi & Juha Kääriäinen
Somalien kohtaama rasistinen väkivalta Suomessa kansainvälisessä vertailussa

• Ruth Illman
Attacken mot det vietnamesisk-buddhistiska templet i Åbo 2010 – vad hände sedan?

• Nicola Guerra
Motivations and expectations of Italians planning to move to Finland

• Carine Cools
Relational Dialectics in Intercultural Couples' Relationships

• Inkeri Hakamies
Vaihto-opiskelijan arki Berliinissä

• Elli Heikkilä
Tutkimusjohtajan palsta

• Markku Mattila
Aluepäällikön palsta

• Tellervo Lahti
Siirtolaisuusmuseon kuulumisia

• Kirjat • Böcker • Books

• Seminaareja

• Tiedotuksia

Kansi: Seinäjoella Suomen Siirtolaisuusmuseossa lainassa ollut materiaali palasi Turkuun 21.5.2012 instituutin tulevia näyttelyitä varten.
Kuvat: Ismo Söderling.

Osui ja upposi – Titanicin matka Southamptonista maailman myytiksi

Ismo Söderling

Siirtolaisuusinstituutti osallistui omalta osaltaan Titanicin uppoamisen 100-vuotistapahtumaan järjestämällä ns. Titanic-muistoseminaarin ”Uponneet unelmat” perjantaina 13.4.2012. Samassa yhteydessä avasimme Titanic-näyttelymme, joka on auki syyskuun loppuun asti. Kohtuullisen pitkällä urallani olen tottunut siihen, että seminaareissa ei juuri myydä ”ei-oota”, eli kaikki mahtuvat mukaan. Mutta nyt oli toisin. Ihmisiä joutui kääntymään pois, kun seisomapaikkojakaan ei enää ollut. Oma vetovoimansa oli toki ohjelman lisäksi sillä, että julkaisimme samana päivänä Titanic-aiheisen postikortin ja -merkin.

Kun suunnittelimme Titanic-tapahtumaa viime vuoden lopulla, olimme hyvin tietoisia siitä, että laivan 100-vuotistapahtuma tulee olemaan maailmanlaajuisestikin melkoinen speksaakkeli. Näinhän siinä on käynyt. Kirjoja on ilmestynyt tiuhaan, Ilta-Sanomien tuotti erityisliitteen ja TV:stä tulee solkenaan erilaisia Titanicin liittyviä dokumentteja. Pisteinä iin päälle kannattaa mainita kirjoituspäivän (30.4.2012) Turun Sanomien uutisointi:

”Australialainen miljardööri aikoo rakennuttaa täydellisen kopion Titanicista. Laiva rakennetaan Kiinassa, ja sen on tarkoitus tehdä neitsytmatkansa vuonna 2016. Reitti kulkee Englannista New Yorkiin, kuten alkuperäiselläkin aluksella. Australian rikkaimpiin ihmisiin lukeutuva Clive Palmer aikoo teettää Titanic II:sta juuri niin hienon ja ylellisen kuin alkuperäisenkin”.

Titanicissa oli matkustajina yli 60 suomalaista tai suomalaistaustaista henkilöä. Seka-avioliittojen ja kansalaisuuksien vaihtojen takia luku vaihtelee eri tietolähteissä. Instituutti julkaisi seminaarin yhteydessä Jarno Linnolahden ja Elisabeth Uschanovin raportin ”Titanicin suomalaiset”. Julkaisussa uhrluku on 43, pelastuneita maanmiehiämme oli 20.

Instituutti halusi muistoseminaarillaan kunnioittaa uhrien muistoa. Samalla halusimme antaa inhi-

milliselle kokemiselle laajemmatkin kasvot. Titanic-seminaarissa toimittaja ja asiantuntija Arto Tuominen käsitteli ”Empress of Ireland” -laivan turmaa. Eurooppaan matkalla ollut alus upposi törmäyksen seurauksena St. Lawrence -joella syyskuussa 1914 vieden mukanaan yli 70 suomalaista. Pelastuneita oli 21 eli suunnilleen sama määrä kuin Titanicissa. Suomalaisittain EO:n turma oli siis paljon kohtalokkaampi. Titanic upposi useita tunteja törmäyksen jälkeen. Empress of Ireland sen sijaan kellahti kyljelleen ja upposi 14:ssä minuutissa. Siirtolaisuusinstituutin näyttelyssä on riipaiseva kirje isältä, joka menetti laivasurmassa puolisonsa ja ainoan lapsensa: *”Rakkaat sukulaiset! Katkeran surun murtamana tullen teillen ilmoittamaan että minun rakas Senja ja Pikku Reino, ovat hukkuneet laivan mukana...”*

Miksi Titanic tunnetaan verrattomasti paremmin kuin muut kohtalokkaat tapahtumat? Kyse liekö paljolti amerikkalaisesta mediahuumasta, joka otti Titanicin alusta lähtien omaan syleilyynsä. Laivan matkustajissa oli amerikkalaista business-aatelia, joiden kohtalot tietysti kiehtoivat yleisöä. Turmasta ilmestyi jopa Suomessakin samana vuonna ns. kioskikirjallisuutta, jota ihmiset ahmivat. Ehkä myyttiin liittyi sekin, että kertaheitolla luonto otti yllätteen ihmisen luomasta uppoamattomaksi luulusta tekniikan ihmeestä. Mainiona tietolähteenä medialle toimi USA:n kongressi, joka käynnisti heti laajamittaisen tutkinnan tapauksen selvittämiseksi. Kiveäkään ei jätetty kääntämättä. Selvitykset ovat sitten siirtyneet tiedotusvälineiden ”jalostamana” lukijoiden ihmeteltäväksi. Sankaritarinoita löydettiin, myös alhaista ihmisten käytöstä ihmeteltiin ja siunailtiin. Titanic-myyttiä ylläpiti tietysti sekin, että laivan hylky löydettiin vasta vuonna 1985, siis yli 70 vuotta onnettomuuden jälkeen.

Titanic on eittämättä maailman suurimpia rauhahan aikana tapahtuneita merionnettomuuksia.

Myytti elää ja voi hyvin. Meillä on oma Estoniamme parinkymmenen vuoden takana. Säännöllisen epä-säännöllisesti raportoidaan Välimerellä tai Tyynellä valtamerellä uponneista laivoista ja sadoista hukku-neista pakolaisista. Muistetaan Titanic ja sen uh-reja. Samalla kannattaa kuitenkin antaa sydämen

sopukoista sija myös heille, jotka tämän päivän siir-tolaisvirroissa uhraavat henkensä perheensä ja lä-heistensä vuoksi. Siirtolaiset eivät yleensä lähde hu-vimatkoille – oli laivana upea Titanic tai pieni marok-kalainen kalastustroolari satoine matkustajineen.

The journey of the Titanic from Southampton, to a myth that endures

On Friday April 13, 2012, the Institute of Migration participated in the 100th anniversary of the sinking of the Titanic by hosting a memorial seminar, “Sunken Dreams”. The occasion also served as the inauguration of the Institute’s Titanic Exhibition, which will remain open through September. Over the course of my long history of arranging seminars, I have never had to limit their attendance. The Titanic event proved different: we ran out of even standing-room-only and were forced to turn people away at the door. The launch of our Titanic-themed postcard and postage stamp on the same day no doubt explains some of the event’s popularity.

Late last year, as we were planning the Titanic seminar, we were acutely aware that the centennial of the ship’s sinking would be a momentous global occasion. And so, in Finland too, several books on the subject were published, a special pull-out section appeared in *Ilta-Sanomat*, and several documentaries were shown on television.

The Titanic’s passenger manifest included more than 60 Finns or descendants of Finns. Due to marriage and citizenship changes, the numbers vary depending on the data source. As part of the seminar, the Institute released a report by Jarno Linnolahti and Elisabeth Uschanov, “Finns on the Titanic”. The publication estimates the number of Finnish fatalities at 43, with 20 rescued.

The Institute wanted to use the seminar not only to honor the memory of those who drowned, but

also to examine human suffering through a broader lens. Arto Tuominen, journalist and expert, gave a presentation on the misfortune that befell another ship, the “Empress of Ireland”. In September 1914, the vessel was en route to Europe when it sank following a collision on the St. Lawrence River, taking with it more than 70 Finns. About the same number as on the Titanic, 21, were rescued. But from a Finnish perspective, the “Empress of Ireland” was a much greater calamity than the Titanic.

Why, then, is the Titanic so much better known than other tragedies? Much of it probably has to do with the American media and the frenzy with which it embraced the Titanic disaster. Many of the ship’s passengers were members of the American business elite, and their destinies were of great interest to the public.

There is no doubt that the tragedy of the Titanic is one of the worst maritime disasters in peace time. Its myth will surely continue to live on. Nearly two decades ago, Northern Europe got its own story of disaster when the MS Estonia sank in the Baltic Sea in 1994. Irregularly, but frequently, we hear reports of boats carrying hundreds of refugees capsizing in the Mediterranean or the Pacific. They remind us of the Titanic and of the lives lost. But they should also make us think about modern-day refugees who sacrifice their lives for their families and loved ones. Whether aboard the glittering Titanic or crammed into a tiny Moroccan fishing trawler by the hundreds, immigrants rarely travel just for pleasure.

Somalien kohtaama rasistinen väkivalta Suomessa kansainvälisessä vertailussa

Jenni Niemi & Juha Kääriäinen

Kansallisissa tutkimuksissa on jo useamman vuoden ajan ollut havaittavissa, että Suomessa asuvista maahanmuuttajaryhmistä erityisesti somalit kokevat syrjintää ja rasismia. Nyt on saatavilla myös kansainvälistä vertailutietoa Suomessa asuvien somalien kokemasta rasismista suhteessa muihin, Euroopan unionin alueella asuviin vähemmistöryhmiin. Euroopan unionin Perusoikeusvirasto (FRA) julkaisi vuonna 2009 tutkimuksen European Union Minorities and Discrimination Survey, EU-MIDIS. Tutkimuksen tarkoituksena oli selvittää etnisten ja kansallisten vähemmistöjen kokemuksia etnisestä syrjinnästä, uhriutumuksesta (victimization) ja viranomaisten toiminnasta Euroopan unionin jäsenmaissa. Tutkimuksen yksi keskeinen osa oli tarkastella vähemmistöjen kokemaa rasistista väkivaltaa ja uhkailua. Pohjoismaat Suomi, Ruotsi, Norja ja Tanska mielletään hyvinvointivaltioiksi, joita luonnehtii taloudellinen menestys ja sosiaalisen tasa-arvoisuuden korkea taso. Kuitenkin tutkimuksen mukaan Pohjoismaissa asuvat maahanmuuttajat kokevat paljon etnistä syrjintää ja rasismia. Erityisesti Suomessa ja Tanskassa asuvat somalit kokevat altistuvansa usein syrjinnälle, uhkailulle ja väkivallalle, ja Suomen somalit vielä enemmän kuin Tanskassa asuvat. Suomessa asuvat somalit ovat yksi EU-alueen eniten rasistista väkivaltaa kokeva etninen vähemmistöryhmä. Artikkelissa keskitytään somalien kokemaan etniseen syrjintään ja väkivaltaan Suomessa, ja tarkastellaan heidän kokemuksiaan suhteessa muihin Euroopan unionin alueen vähemmistöryhmiin.

Jenni Niemi on tutkija Poliisiammattikorkeakoulussa. Hänen tutkimusalueisiinsa kuuluu viharikollisuus. Juha Kääriäinen on erikoistutkija Poliisiammattikorkeakoulussa ja sosiaalipolitiikan dosentti Tampereen yliopistossa. Hänen tutkimusalueitaan ovat rikollisuus ja poliisin toiminta.

Avainsanat: rasismi, syrjintä, maahanmuutto, somalit, viharikollisuus

Key words: racism, discrimination, immigration, somali, hate crime

Johdanto

Pohjoismaat Suomi, Ruotsi, Norja ja Tanska mielletään hyvinvointivaltioiksi, joita luonnehtii taloudellinen menestys ja sosiaalisen tasa-arvoisuuden korkea taso. Elintasoerot maiden sisällä ovat maailmanlaajuisesti vertaillen pienet, koulutustaso on korkea ja naisten sekä miesten välisen tasa-arvon toteuttamisessa Pohjoismaat ovat olleet edelläkävijöiden joukossa. Tässä valossa onkin yllättävää, että hiljattain julkaistun kansainvälisen EU-MIDIS-tutkimuksen mukaan Pohjoismaissa asuvat maahanmuuttajat kokevat paljon etnistä syrjintää ja rasismia. Erityisesti Suomessa ja Tanskassa asuvat somalit kokevat altistuvansa syrjinnälle, uhkailulle ja väkivallalle usein, ja Suomen somalit vielä enemmän kuin Tanskassa asuvat. Euroopan komission rasimin ja suvaitsemattomuuden vastainen elin (ECRI) on myös maaraportissaan ilmaissut huolensa Suomen somaleihin kohdistuvasta rasismista ja etnisestä syrjinnästä (ECRI 2007).

Euroopan unionin Perusoikeusvirasto (FRA) julkaisi vuonna 2009 tutkimuksen European Union Minorities and Discrimination Survey, EU-MIDIS. Tutkimuksen tarkoituksena oli selvittää etnisten ja kansallisten vähemmistöjen kokemuksia etnisestä syrjinnästä, uhriutumuksesta (victimization) ja viranomaisten toiminnasta Euroopan unionin jäsenmaissa. Tutkimuksen yksi keskeinen osa oli tarkastella vähemmistöjen kokemaa rasistista väkivaltaa ja uhkailua. Tutkimuksen tulosten mukaan vähemmistöt

kokevat syrjintää useilla eri elämänalueilla, erityisesti työelämässä. Racistisen väkivallan kohteeksi joutuvat erityisesti romanit ja Saharan eteläpuolisesta Afrikasta lähtöisin olevat henkilöt. Ongelmat koskevat myös etnisiä vähemmistöjä Pohjoismaissa. Pohjoismaiden somalivähemmistö nousee esille tuloksista: Suomen ja Tanskan somalit ovat eniten syrjintää ja rasismia kokevien vähemmistöjen joukossa.

Perusoikeusviraston tutkimuksesta on julkaistu tähän mennessä lähinnä kuvailevia, maita ja vähemmistöryhmiä vertailevia tuloksia. Tässä artikkelissa keskitytään somalien kokemaan etniseen syrjintään ja väkivaltaan Suomessa, sekä tarkastellaan heidän kokemuksiaan suhteessa muihin Euroopan unionin alueen vähemmistöryhmiin. Artikkelissa hyödynnetään EU-MIDIS -tutkimuksesta julkaistua pääraporttia. Käytössä on ollut myös EU-MIDIS-hankkeen tutkimusaineisto Suomen osalta.

Suomeen suuntautuva maahanmuutto

Kun tarkastellaan maahanmuuttoa sekä etnisiä ja kansallisia vähemmistöjä tietyn valtion alueella, on tarpeen hahmottaa ilmiön paikalliset pääpiirteet. Suomi on ollut enemmänkin maastamuutto- kuin maahanmuuttomaa usean vuosikymmenen ajan aina 1980-luvulle asti. Vasta tuolloin maahan tulijoiden määrä kasvoi suuremmaksi kuin maasta lähtevien. (Jaakkola 2009, 16–17; Salonen & Villa 2006, 20–21.) Ulkomaan kansalaisten määrä on seitsenkertaistunut 1990-luvun alusta tähän päivään, mutta kansainvälisesti katsoen Suomessa on kuitenkin edelleen vähän maahanmuuttajia. Vuoden 2011 lopussa ulkomaan kansalaisten osuus väestöstä oli 3,4 %. Eniten Suomessa asui vuonna 2011 Viron, Venäjän, Ruotsin ja Somalian kansalaisia. Ulkomailla syntyneitä oli 4,9 % väestöstä. Esimerkiksi Ruotsissa ulkomaan kansalaisia oli väestöstä 6,6 % vuonna 2011. (Eurostat 2012; Tilastokeskus 2012.) Muun maahanmuuton tapaan myös pakolaisten määrä on kasvanut, mutta pakolaiset ovat vähemmistö Suomessa asuvista ulkomaalaisista. Vuoden 2010 lopussa pakolaisten osuus ulkomaan kansalaisista oli yksi viidesosa (22 %). (Tilastokeskus, Suomi lukuina: Väestö)

Tämän artikkelin kohteena ovat Helsingin seudulla asuvat somalit. Ensimmäiset turvapaikanhakijat Somaliasta tulivat Suomeen 1990-luvun alussa si-

sällissodan yllyttyä maassa ja satojen tuhansien somalien paetessa ulkomaille. Samaan aikaan Euroopan yhdyntymiskehitys, Neuvostoliiton hajoaminen ja Suomen lisääntyneet kansainväliset yhteydet sekä sitoutuminen kansainvälisiin sopimuksiin lisäsivät Suomeen suuntautuvaa maahanmuuttoa. Suurin osa somalialaisista tuli Suomeen sattumalta, sillä yksi pakoreitti Somaliasta oli lento Mogadishusta Moskovaan. Somalien tulo merkitsi käännettä Suomen maahanmuuttohistoriassa. Somalit olivat ensimmäinen, oma-aloitteisesti turvapaikanhakijoina Suomeen tullut suuri pakolaisryhmä. Siihen asti pakolaiset olivat tulleet pääasiassa kiintiöiden kautta. (Virtanen 1993; Tiilikainen 2003.) Somalipakolaisten tulo Suomeen yllätti viranomaiset ja kansalaiset. Äkilliseen maahanmuuttajien määrän kasvuun ei ollut varauduttu, ja somaleista käytiin vilkastakin keskustelua. Mediassa puhuttiin ”pakolaistulvasta”. Keskustelua herätti myös se, miksi turvapaikanhakijoita alkoi yhtäkkiä tulla syrjäisenä pidettyyn Suomeen niin paljon. Samaan aikaan talouslaman vaikutukset alkoivat tuntua maassamme.

Somalit ovat edelleen Suomen näkyvimpiä maahanmuuttajia. He muodostavat maan suurimman pakolaisryhmän, ovat suurin afrikkalaistaustainen maahanmuuttajaryhmä ja suurin yksittäinen muslimiryhmä. Vuoden 2011 lopussa Suomessa asui 14 045 somaliaa äidinkielenään puhuvaa henkilöä. Heistä valtaosa, 75 %, asui Uudellamaalla. Suomen somaliväestö on nuorta, yli kolme neljäsosaa (78 %) on alle 35-vuotiaita. (Tilastokeskus 2012.) Suuri osa Somaliasta 1990-luvulla paenneista oli Somalian koulutustasoon nähden keskimääräistä paremmin koulutettuja, mutta koulutukselliset erot paenneiden joukossa olivat suuria. Joukossa oli niin luku-taidottomia kuin yliopistokoulutuksen saaneitakin. (Tiilikainen 2003, 51–53.) Sittemmin Suomeen saapuneiden somalialaisten sosioekonomisesta asemasta ei ole saatavilla tarkkoja tilastotietoja, ja tilanne on voinut muuttua.

Somaleihin kohdistuvan syrjinnän ja rasismien indikaattoreita aiemmassa tutkimuksessa

Suomessa ilmenevää etnistä syrjintää ja rasismia ei seurata tai tilastoida keskitetysti, vaan tietoa on sekä viranomaistilastoissa että esimerkiksi kyselytut-

kimuksissa. Jaakkola on tutkinut suomalaisten suhtautumista maahanmuuttajiin 1980-luvulta 2000-luvulle asti. Asenteet olivat kielteisimpiä 1990-luvun laman aikana, mutta muuttuivat sen jälkeen myönteisemmiksi. Viimeisimmässä, vuoden 2007 tutkimuksessa kolme neljäsosaa vastaajista oli sitä mieltä, että Suomen pitäisi ottaa vastaan ulkomaalaisia työnhakijoita vähintään yhtä paljon kuin ennenkin. Pakolaisten vastaanottamiseen suhtauduttiin varauksellisemmin. Vastaajista 64 prosenttia oli sitä mieltä, että Suomen pitäisi ottaa vastaan pakolaisia paljon tai jonkin verran enemmän tai yhtä paljon kuin ennenkin. Ammattiryhmistä kaikkein positiivisimmin suhtauduttiin ulkomaalaisten asiantuntijoiden ja tiedemiesten sekä opiskelijoiden vastaanottamiseen; yli puolet vastaajista oli sitä mieltä, että heitä pitäisi ottaa Suomeen enemmän. Miehet suhtautuivat naisia varauksellisemmin maahanmuuttoon ja maahanmuuttajiin. Ikäluokista kielteisimmät asenteet olivat kaikkein iäkkäimmillä (65 vuotta tai vanhemmat). Korkea koulutus ja henkilökohtaiset kontaktit maahanmuuttajiin olivat yhteydessä positiiviseen asenteeseen.

Etnisellä hierarkialla kuvataan sitä, miten ihmiset joko tietoisesti tai tiedostamattaan suhtautuvat eri tavalla eri etnisiin ryhmiin. Kielteisimmät asenteet ja eniten ennakkoluuloja kohdistuu yleensä pakolaisiin ja maan kantaväestöstä ulkonäöllisesti sekä kulttuurisesti selkeästi poikkeaviin ryhmiin. Asennetutkimuksessa kysyttiin erikseen suhtautumista virolaisten, kiinalaisten, puolalaisten, venäläisten ja somalialaisten maahanmuuttoon. Somalialaisten maahanmuuttoon suhtauduttiin kielteisimmin ja virolaisten maahanmuuttoon positiivisimmin. Peräti kolme neljäsosaa vastaajista suhtautui kielteisesti somalialaisten Suomeen muuttamiseen. Vastauksista heijastuu etninen hierarkia, joka on pysynyt Jaakkolan tutkimuksissa samana 1990-luvulta lähtien, jolloin ensimmäistä kertaa tutkittiin asenteita näitä viittä vähemmistöryhmää kohtaan. Suhtautuminen somalialaisiin ja venäläisiin on ollut koko ajan kaikkein kielteisintä. Suhtautuminen venäläisiin parantui huomattavasti vuoteen 2007 asti. Asenteet somalialaisia kohtaan muuttuivat hieman myönteisemmiksi lamavuosien jälkeen, mutta sen jälkeen muutosta ei juuri ollut. (Jaakkola 2009.)

Etnisestä syrjinnästä ilmoitetaan harvoin viranomaisille, minkä vuoksi syrjinnän yleisyyttä pyri-

tään kartoittamaan maahanmuuttajille kohdistetuilla kyselytutkimuksilla. Vuonna 2002 julkaistussa maahanmuuttajien uhritutkimuksessa tutkittiin maahanmuuttajien kokemaa syrjintää työssä, virastoissa ja vapaa-ajalla (Jasinskaja-Lahti ym. 2002). Kyselyssä oli mukana Suomessa asuvia Kosovon albaaneja, arabeja ja venäläistä, vietnamilaista, virolaista, somalialaista ja suomalaista syntyperää olevia maahanmuuttajia. Syrjintäkokemuksia kysyttiin niiltä vastaajilta, jotka olivat hakeneet työtä, olleet töissä tai olivat asioineet kyseisen viranomaisen luona tai käyttäneet kyseistä palvelua. Puolet vastanneista oli kokenut syrjintää työhaun yhteydessä Suomessa ollessaan, lähes kolmasosa oli kokenut etnisestä taustastaan johtuvaa kiusaamista työpaikallaan, ja kuusi prosenttia oli joutunut joskus irtisanotuksi maahanmuuttajataustansa vuoksi. Työhön liittyvä etninen syrjintä oli yleisintä somalien joukossa; 81 % vastanneista arvioi tulleen syrjityksi työhaun yhteydessä. Työpaikalla tapahtuvaa kiusaamista oli kokenut 43 % somalivastaajista. (Jasinskaja-Lahti ym. 2002, 86–87.) Myös vuonna 2002 Tilastokeskuksen pääkaupunkiseudulla tekemän maahanmuuttajien elinolotutkimuksen vastauksissa somalit ilmoittivat tutkimuksessa mukana olleista ryhmistä (Venäjältä, Virosta, Somaliasista ja Vietnamista lähtöisin olevat maahanmuuttajat) eniten työhön liittyvää syrjintää. Somalivastaajista yli puolet (57 %) ilmoitti törmänneensä etniseen syrjintään työhaun yhteydessä (muilla osallistujaryhmillä luvut olivat 23–30 %). (Pohjanpää ym. 2003, 71–73.)

Maahanmuuttajien uhritutkimuksessa selvitettiin virastoissa koettua syrjintää kysymällä kokemuksia huonosta palvelusta maahanmuuttovirastossa, terveyskeskuksessa, poliisin taholta, ulkomaalaisvirastossa, koulussa, ammattiyhdistyksessä ja tullissa. Somalit ja arabit ilmoittivat useammin kuin muut ryhmät saaneensa huonoa palvelua viranomaisilta, ja somalit vielä useammin kuin arabit. Vähiten kokemuksia huonosta palvelusta ilmoittivat venäläistä ja suomalaista syntyperää olevat maahanmuuttajat. Somalit ilmoittivat eniten etniseen taustaan liittyviä syrjintäkokemuksia myös asunnon hankinnan yhteydessä, ravintolaan tai kauppaan pääsyn yhteydessä, naapurien taholta sekä liikenteessä ja oppilaitoksissa kohdattua syrjintää. Esimerkiksi ravintolaan pää-

syn yhteydessä lähes puolet (45 %) somaleista ilmoitti tulleen syrjityksi, kun kaikista vastaajista saman ilmoitti 12 %. (Jasinskaja-Lahti ym. 2002, 82–93.) Maahanmuuttajien elinolotutkimuksen mukaan asunnon hankkimisen yhteydessä koettu rasistinen syrjintä oli yleisintä somalien (18 %) ja lähes yhtä yleistä venäläistä syntyperää olevien maahanmuuttajien keskuudessa (17 %). (Pohjanpää ym. 2003, 74–75).

Poliisin tietoon tulevasta, rasistisia piirteitä sisältävästä rikollisuudesta on julkaistu vuosiraportteja Poliisiammattikorkeakoulussa ja Sisäministeriön poliisiosastolla vuodesta 1998 lähtien. Tilastot näyttävät kasvua rikosilmoituksissa vuosien 2003–2009 välillä. Vuoden 2010 kohdalla ilmoitusten määrässä on laskua edellisestä vuodesta 14 prosenttia. Vuonna 2010 kirjattiin 741 ilmoitusta sellaisista epäillyistä rikoksista, joissa oli rasistisia piirteitä. Yleisimmin näissä rikosilmoituksissa on kyse pahoinpitelyistä tai tappelutilanteista (39 % vuonna 2010) ja sanallisista loukkauksista, uhkauksista ja häirinnästä (37 %). (Niemi 2011, 37–41.)

Poliisin tietoon tullutta rasistista rikollisuutta vuosittain seurattaessa on huomattu, että merkittävimmät rikoksia kokevat kansalaisuudet ovat pysyneet samoina. Noin puolet rikosten uhreista vuosittain on Suomen kansalaisia (58 % vuonna 2010). Joukossa on esimerkiksi romaneja ja toisen polven maahanmuuttajia. Somalialaiset ovat olleet toiseksi suurin uhriryhmä (8 %). Venäjän, Irakin ja Turkin kansalaiset ovat seuraavaksi yleisimmät rasististen rikosten uhriksi joutuvat kansallisuusryhmät. Suomessa asuvien ulkomaan kansalaisten lukumäärään suhteutettuna yleisimmin rasistisia rikoksia kohtaavat somalialaiset (13 rikosta jokaista 1 000 Somalian kansalaista kohti vuonna 2010). Seuraavaksi yleisimmin rasistisia rikoksia kohtasivat Turkin, Irakin ja Afganistanin kansalaiset (10, 9 ja 7 rikosta). (Niemi 2011, 60–63.)

Kaikki rasistiset rikokset eivät suinkaan tule poliisin tietoon, joten poliisin tilastot eivät vastaa todellisuudessa tapahtuvien, rasististen rikosten määrää. Poliisin tietoon tulevan rikollisuuden määrään vaikuttavat esimerkiksi ilmoitusalttius sekä muutokset kirjaamistavoissa ja tilastoinnissa. Uhritutkimuksilla pyritään kartoittamaan sellaisten rasististen rikosten määrää, jotka eivät näy viranomaistilastoissa. Maahanmuuttajien uhritutkimuk-

sessä lähes kolmasosa (31 %) vastaajista ilmoitti joutuneensa rasistisen rikoksen (solvaus, uhkaus, pahoinpitely, omaisuus- ja muut rikokset) uhriksi viimeisten 12 kuukauden aikana. Heistä vajaa kolmasosa (29 %) oli ilmoittanut asiasta poliisille. Somalien joukossa rasististen rikosten kokemukset olivat yleisempiä kuin muilla ryhmillä, kolme neljäsosaa (76 %) oli joutunut rikoksen uhriksi. (Jasinskaja-Lahti ym. 2002, 94–99.) Vuonna 2002 maahanmuuttajien elinolotutkimukseen haastatelluista henkilöistä (Venäjältä, Virosta, Somaliasta ja Vietnamista lähtöisin olevat maahanmuuttajat) joka kolmas oli kokenut väkivaltaa (mukaan lukien uhkailut) vuoden aikana. Somaleista lähes puolet (44 %) ilmoitti joutuneensa väkivallan uhriksi. Somalien kokemassa väkivallassa tekijä oli ennestään tuntematon ja väkivalta tapahtui miltei aina muualla kuin yksityisasunnossa. (Pohjanpää ym. 2003, 76–77.) Sekä viranomaistilastojen että uhritutkimusten perusteella näyttää siltä, että somaleihin kohdistuu enemmän rasistista rikollisuutta kuin muihin maahanmuuttajaryhmiin. Vain pieni osa tapauksista tulee viranomaisten tietoon.

Eurooppalainen syrjintätutkimus EU-MIDIS

Perusoikeusviraston EU-MIDIS -tutkimukseen valittiin vähemmistöryhmiä 27:stä Euroopan unionin jäsenmaasta, yleensä 2–3 kansallista tai etnistä vähemmistöä kustakin maasta. Yhteensä vastauksia kerättiin 45:ltä etniseltä vähemmistöryhmältä, pääasiassa suurkaupunkialueilta. Jokaisesta kyselyyn valitusta vähemmistöryhmästä kerättiin noin 500 vastausta, paitsi Britannian kohdalla 1 000 vastausta. Yhteensä kyselyyn vastasi 23 565 henkilöä. Kyselyyn osallistuneet olivat vähintään 16-vuotiaita, ja asuneet kyseisessä EU-maassa vähintään 12 kuukautta.

Suomesta tutkimukseen valitut vähemmistöryhmät olivat somalit ja venäläiset. Otanta toteutettiin väestörekisterin kansalaisuus- ja kielitietojen perusteella suoritettuna satunnaisotantana. Lisäksi haastatelluilta henkilöiltä tiedusteltiin mahdollisia kontakteja kohderyhmään kuuluviin henkilöihin. Tutkimuksen kenttätyön toteutti Gallup Europe, Euroopan unionin perusoikeusviraston valvonnassa. Haastattelijoiksi pyrittiin valitsemaan koke-

neita haastattelihoita, ja heille järjestettiin koulutusta ennen haastattelujen aloittamista.

Tutkimusaineisto kerättiin vuonna 2008 henkilökohtaisilla käyntihaastatteluilla pääkaupunkiseudulla, pääasiassa tutkimukseen osallistuneiden henkilöiden kodeissa. Haastattelijat kävivät yhteensä 3 462 osoitteessa. Asukkaista 38 prosenttia ei onnistuttu tavoittamaan, ja 27 %:n kohdalla haastattelu ei onnistunut kieltäytymisen vuoksi, tai henkilöä ei esimerkiksi tavoitettu myöhemmäksi sovittuna haastatteluajankohtana. Kaikista kierretyistä osoitteista 28 %:n kohdalla (N=963) saatiin haastattelu. Näissä osoitteissa asui yhteensä 1 518 tutkimukseen soveltuvaa henkilöä, ja heistä 69 % suostui vastaamaan kyselyyn.

Yhteensä Suomessa haastateltiin 1 046 henkilöä, joista venäläisiä 562 ja somaleja 484. Haastattelijat kysyi valmiiksi strukturoidulla lomakkeella olevat kysymykset ja merkitsi vastauksen. Kyselylomakkeet olivat pääsääntöisesti suomeksi, vastaajan äidinkielelle käännettyjä lomakkeita käytettiin apuna tarvittaessa. Kyselyyn osallistumisen edellytyksenä kuitenkin oli, että vastaaja osasi suomen kieltä sen verran, että pystyi yksinkertaiseen keskusteluun haastattelijan kanssa. (EU-MIDIS 2009b.) Suomen somalivastaajien ikä- ja sukupuolijakaumat vastaavat jakaumia Suomessa asuvien, yli 15-vuotiaiden Somalian kansalaisten joukossa (Tilastokeskus 2012). Kyselyyn vastanneista somaleista puolet (46 %) oli Suomen kansalaisia. Vain neljä vastaajaa oli syntynyt Suomessa. Valtaosa vastaajista (67 %) oli asunut Suomessa vähintään 10 vuotta.

Tässä artikkelissa hyödynnetään haastattelulomakkeen kysymyksiä, jotka koskevat kokemuksia etnisestä syrjinnästä, väkivallasta, uhkailusta ja häiritsevistä käytöksistä, sekä poliisin käytöksestä. Vastausten avulla tarkastellaan sekä syrjintä- ja väkivaltakokemusten yleisyyttä Suomen somaliväestön joukossa 12 kuukauden ajalta (prevalenssi) että erillisten kokemusten kokonaislukumäärää (insidenssi). Prevalenssia kuvataan sillä, kuinka iso osuus vastaajista ilmoitti kokeneensa syrjintää tai väkivaltaa. Kokemuksia ilmoittaneille esitettiin jatkokysymys, kuinka monta kertaa he ovat joutuneet tällaiseen tilanteeseen viimeisen 12 kuukauden aikana. Insidenssiä kuvaavat luvut on saatu laskemalla yhteen näiden erillisten kokemusten lukumäärä ja suhteuttamalla se 100 vastaajaa kohden. Syrjin-

täkokemuksia kysyttiin yksityiskohtaisesti ja eri instituutioissa kohdattua syrjintää kysyttiin erikseen. Väkivaltaa, uhkailua ja vakavaa häirintää kuvaava muuttuja on yhdistetty kahdesta kyselylomakkeen kysymyksestä. (liitetaulukko 1.)

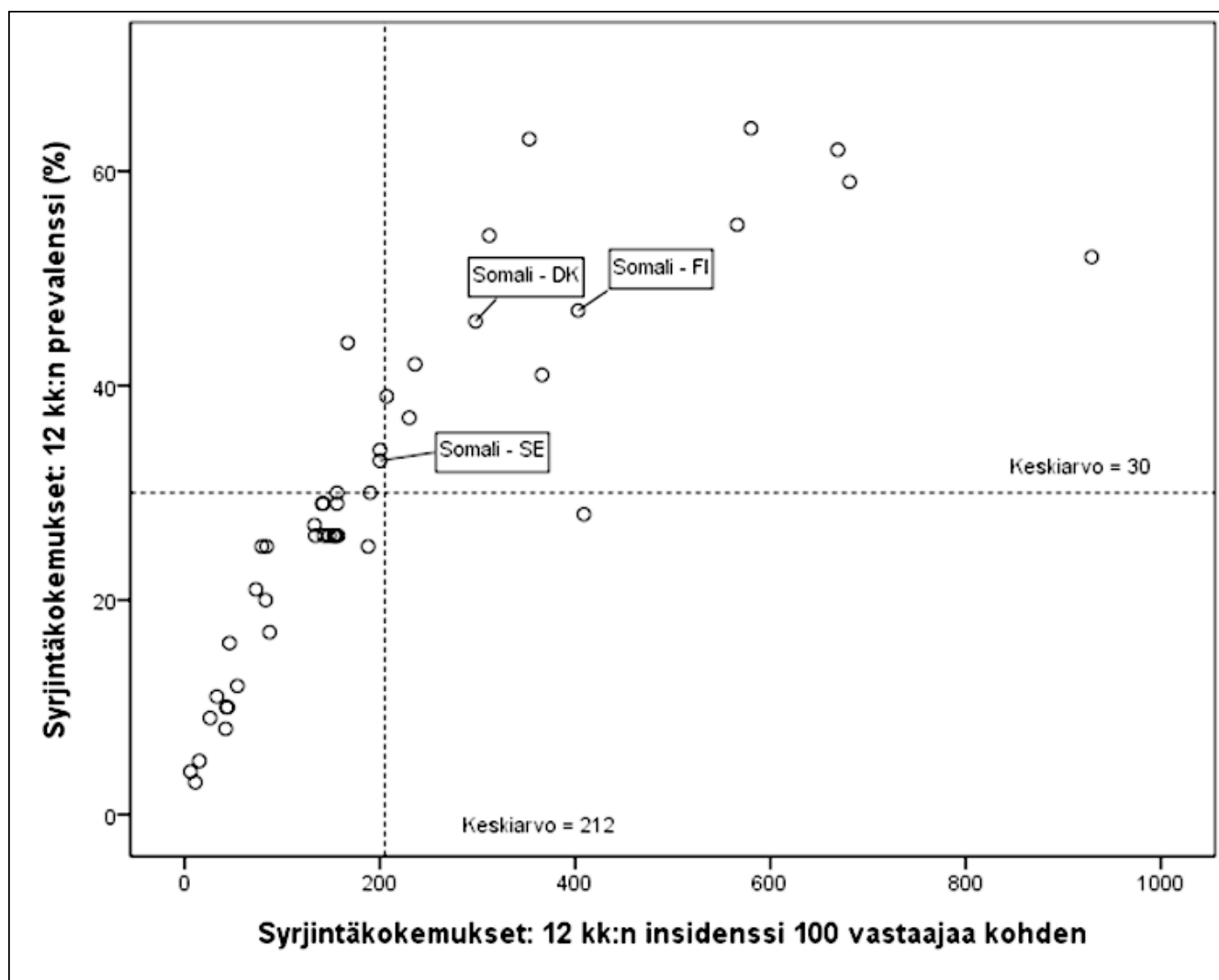
Kyselyyn on Suomesta vastannut vain pääkaupunkiseudulla asuvia maahanmuuttajia. Maahanmuuttajiin kohdistuvien ennakkoluulojen yleisyydessä on alueellista ja paikkakuntaakohtaista vaihtelua. Esimerkiksi paikkakunnan koko voi vaikuttaa siihen, miten todennäköisesti siellä asuva maahanmuuttaja kohtaa syrjintää. Koska Suomessa asuvista somaleista valtaosa (75 %) asuu Uudenmaan alueella, on heitä koskeva kyselytutkimus perusteltua toteuttaa pääkaupunkiseudulla (Tilastokeskus 2012). Uudenmaan poliisilaitosten alueella on viime vuosina tullut vähän ilmoituksia rasistisista rikoksista suhteessa alueella asuvien ulkomaan kansalaisten määrään, verrattuna useiden muiden poliisilaitosten alueisiin (Niemi 2011, 58).

Suomen somalien kokema syrjintä ja väkivalta EU-MIDIS -tutkimuksessa

Etninen syrjintä

Haastattelulomake sisälsi kysymyksiä etnisestä syrjinnästä useissa eri tilanteissa. Suomessa haastatelluista somaleista (N = 484) lähes puolet (47 %) ilmoitti tulleen syrjityksi etnisen taustansa vuoksi Suomessa vastaamista edeltäneiden 12 kuukauden aikana. Tämä on kahdeksanneksi korkein osuus kaikista 45:stä kyselyyn vastanneista etnisistä vähemmistöryhmistä (kuvio 1). Suomen somaleja useammin kokemuksia ilmoittivat romanit Tšekin tasavallassa, Unkarissa, Puolassa ja Kreikassa, afrikkalaiset Maltalla, Saharan eteläpuoleiset afrikkalaiset Irlannissa ja pohjoisafrikkalaiset Italiassa. Tanskassa asuvista somaleista syrjintäkokemuksia ilmoitti lähes yhtä suuri osuus (46 %) kuin Suomen somaleista. Ruotsissa asuvien somalien joukossa syrjintä oli huomattavasti harvinaisempaa, heistä kolmasosa (33 %) ilmoitti tulleen syrjityksi etnisen taustansa vuoksi. (EU-MIDIS 2009a, 35–36.)

Yleisimmin Suomessa asuvat somalit kokivat syrjintää työhaun yhteydessä (22%) ja töissä (18%).

Kuvio 1. Syrjintäkokeemusten prevalenssi ja incidenssi viimeisten 12 kuukauden ajalta.

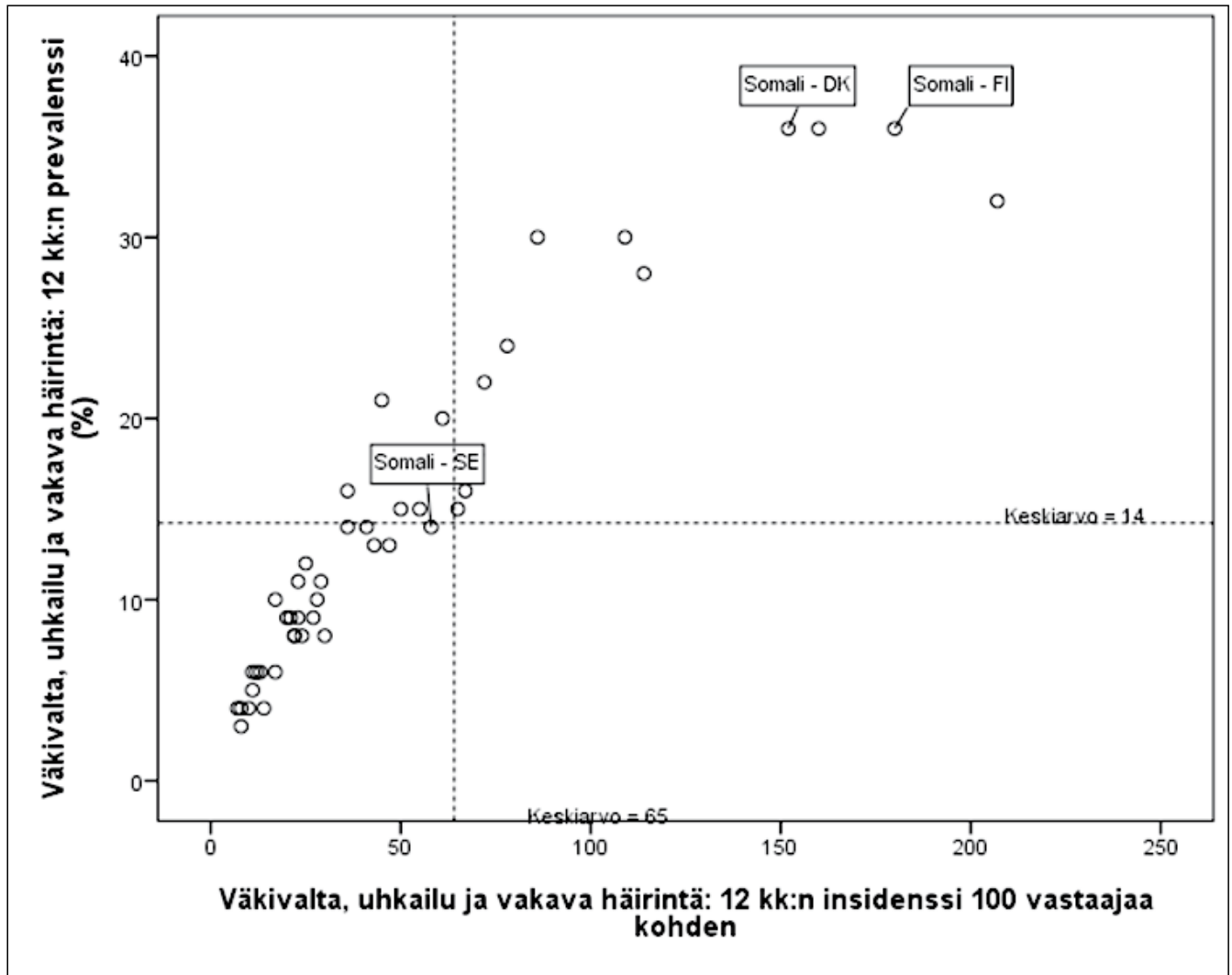
Syrjintää oli koettu myös kahvilassa tai ravintolassa, kaupassa, terveydenhuollossa ja asunnon hankinnan yhteydessä (12–16 %). Sosiaaliviranomaisten, koulun työntekijöiden ja pankin työntekijöiden taholta koettu syrjintä oli harvinaisempaa (4–8 %). (EU-MIDIS 2009a, 89–93.)

Eri tilanteissa koettuja, erillisiä syrjintäkokeimuksia Suomen somaleilla oli 403 jokaista 100 vastaajaa kohtaan. Luku on seitsemänneksi suurin luku haastatelluiden ryhmien joukossa. Enemmän kokemuksia ilmoittivat pohjoisafrikkalaiset ja romanian kansalaiset Italiassa, romanit Puolassa, Unkarissa, Tšekin tasavallassa ja Kreikassa. Tanskassa syrjintäkokeimuksia oli 298 jokaista 100 somalitaustaista vastaajaa kohtaan ja Ruotsissa 200. Kaikkien vastaajaryhmien välinen keskiarvo oli 212 ko-

kemusta 100 vastaajaa kohden. (EU-MIDIS 2009a, 48–49.)

Väkivalta, uhkailu ja häirintä

Väkivallan, uhkailun tai vakavan häirinnän uhriksi koki vuoden aikana joutununeensa yli kolmasosa (36 %) kyselyn Suomessa asuvista somaleista. Osuus on yhtä suuri kuin Tanskan somalien ja Tšekin tasavallan romanien joukossa. Luku oli suurin tutkimukseen osallistuneiden 42 etnisen vähemmistöryhmän joukossa (kuvio 2). Ruotsin somalien keskuudessa vastaavia kokemuksia ilmoitti 14 %, mikä oli myös kaikkien vastaajaryhmien keskiarvo. (EU-MIDIS 2009a, 64–65.)

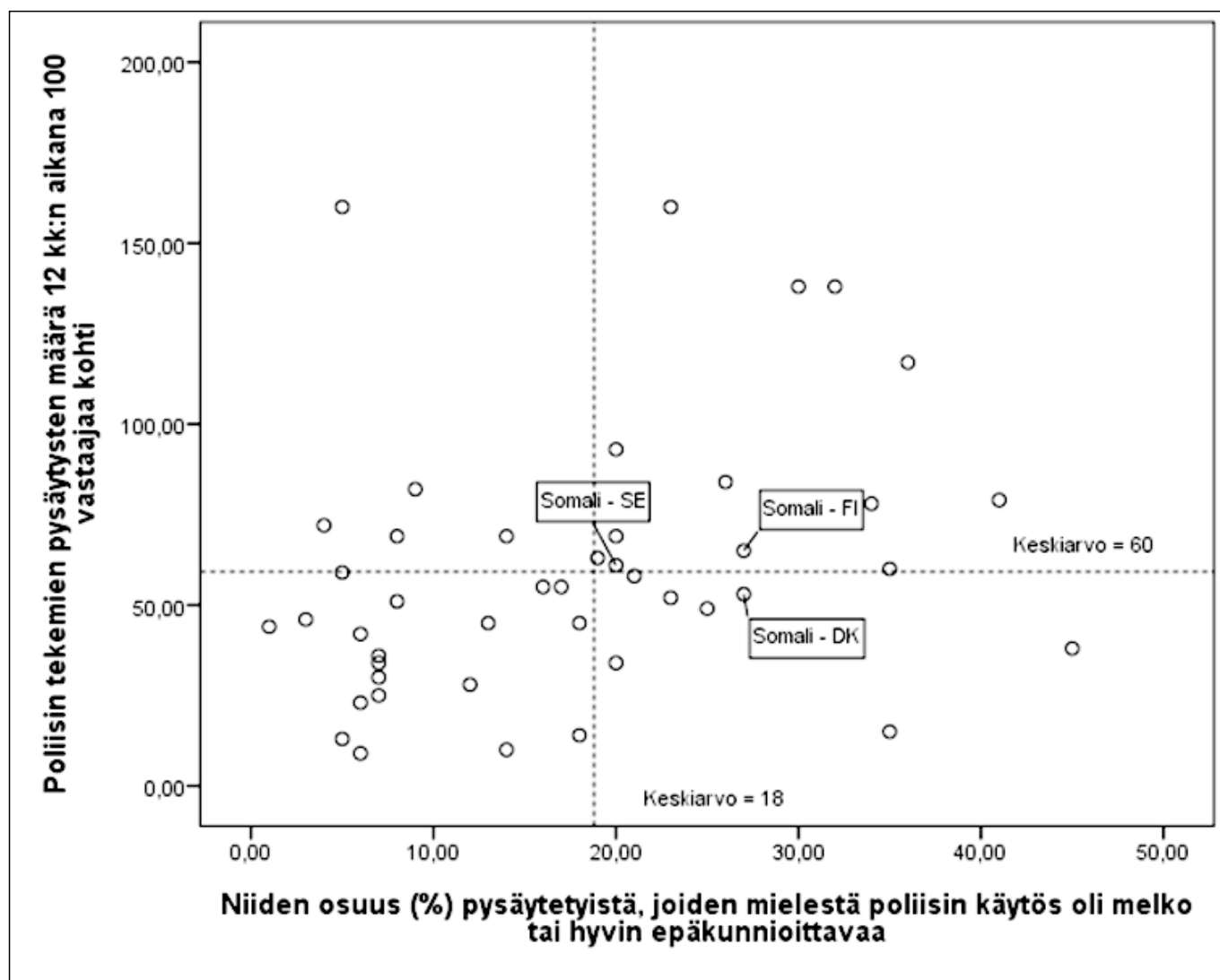

Kuvio 2. Väkivallan, uhkailun ja vakavan häirinnän prevalenssi ja incidenssi viimeisten 12 kuukauden ajalta.

Erillisiä väkivallan, uhan tai vakavan häirinnän kokemuksia Suomen somalien joukossa oli 180 jokaista 100 vastaajaa kohden. Korkeampi incidenssi oli vain Kreikassa asuvien romanien joukossa, 207 tapausta. Tanskan somalien joukossa tapauksia oli 152 ja Ruotsin somalien joukossa 58 jokaista 100 vastaajaa kohden. Kaikkien vastaajaryhmien välinen keskiarvo oli 65 tapausta 100 vastaajaa kohden. (EU-MIDIS 2009a, 65–69.)

Maiden väliset erot väkivaltakokemusten yleisyydessä voivat johtua osittain siitä, että väkivaltatapaukset yleensä ovat yleisempiä toisissa maissa. Tällöin henkilön asuinmaa nostaa hänen riskiään joutua väkivaltarikoksen uhriksi riippumatta etnisestä taustasta. Valtaväestön väkivaltakoke-

muksista on vertailutietoa Euroopan rikos- ja turvallisuuskyselyssä (EU ICS). Jotta rikos- ja turvallisuuskyselyn sekä vähemmistökyseleyn tulosten vertailu olisi mahdollisimman luotettavaa, vähemmistökyseleyn väkivaltakokemusten määrää kuvaavista tuloksista tulee poistaa sellaiset väkivaltakokemukset, joissa vastaajalta vietiin omaisuutta (ryöstö), sillä rikos- ja turvallisuuskyselyssä näitä varten oli oma kysymys. Verrattaessa kahden kyselyn tuloksia, huomataan, ettei valtaväestön väkivaltakokemusten määrä ole suoraan yhteydessä vähemmistöjen edustajien kokemaan väkivaltaan. Suomessa väkivallan tai väkivallan uhan kokemuksia oli koko väestön keskuudessa vuoden ajalta 7,5 jokaista 100 kansalaista kohtaan. Suomen väestön väkivaltako-

Kuvio 3. Poliisin tekemien pysäytysten määrä viimeisten 12 kuukauden ajalta ja poliisin epäkunnioittava käytös.

kemusten yleisyys on EU-maiden keskiarvoa korkeampi, mutta ei poikkeuksellisen korkea. Sen sijaan ero somalien ja koko muun väestön väkivaltakokemuksissa on maassamme huomattavan suuri. Kun vähemmistökyseleyn tulokset on muunnettu vertailukelpoisiksi rikos- ja turvallisuuskyselyn kanssa (ryöstöt poistettu vastauksista), Suomen somaleilla oli 59,2 kokemusta jokaista 100 vastaajaa kohtaan. Toiseksi suurin ero väkivaltakokemusten yleisyydessä oli Tanskan somalien ja muun väestön välillä (33,4 vs. 5,2). (EU-MIDIS 2009a, 265–267.)

Vuoden aikana väkivaltaa, uhkailua tai häirintää kokeneista Suomen somaleista 88 % arvioi, että yhden tai useamman kokemansa tapauksen taustalla oli rasistinen motiivi. Rasistisen väkivallan, väkival-

lan uhan tai vakavan uhkailun uhriksi oli täten vuoden aikana joutunut lähes kolmasosa (32 %) kyselyn Suomessa asuvista somaleista. Osuus on yhtä suuri kuin Tšekin tasavallan romanien joukossa ja suurin luku tutkimukseen osallistuneiden 42 etnisen vähemmistöryhmän keskuudessa. Tanskan somalien joukossa rasistisia kokemuksia ilmoitti lähes yhtä suuri osuus vastanneista (31 %), Ruotsissa asuvista somaleista yhdellä kymmenestä (11 %) oli vastaavia kokemuksia. Kun tarkastellaan kaikkien vastaajien keskiarvoa, yksi kymmenestä (10 %) vähemmistöjen edustajista oli kokenut rasistista väkivaltaa, uhkailua tai häirintää. (EU-MIDIS 2009a, 65–67; 97–98.)

Suomen kantaväestön keskuudessa väkivallan kohteeksi joutuminen on hyvin paljon ikään kiinnit-

tyvä ilmiö; väkivaltakokemukset ovat yleisimpiä alle 25-vuotiaiden nuorten, erityisesti nuorten miesten joukossa. Miesten ja naisten kokema väkivalta on kantaväestön keskuudessa erilaista. Miehet kohtaavat tyypillisesti väkivaltaa kadulla ja muilla julkisilla paikoilla, naiset taas kotona lähi- ja parisuhteissa sekä työtehtävissä. (Sirén ym. 2010, 11–22.) Suomessa asuvien somalien kohdalla ei ole havaittavissa samanlaista väkivaltakokemusten sidosta ikään. Väkivaltakokemukset ovat yleisiä myös vanhemmissa ikäryhmissä. Sekä miesten että naisten kokemassa väkivallassa tekijä oli uhrille useimmiten ennestään tuntematon, ja naiset ilmoittivat kyselyssä yhtä paljon kokemuksia rasistisesta väkivallasta kuin miehet.

Etninen profilointi ja epäkunnioittava käytös poliisin taholta

Syrjinnän ja suoranaisten väkivallan lisäksi vähemmistöryhmien jäsenet voivat kohdata etnisestä taustastaan johtuvaa epäkunnioittavaa käytöstä. Erityisesti viranomaisten tulisi kohdella kaikkia henkilöitä tasapuolisesti. Epäkunnioittava käytös viranomaisten taholta voi heikentää luottamusta viranomaisiin ja viranomaistoiminnan puolueettomuuteen (Tyler 2005; Kääriäinen & Niemi 2011). EU-MIDIS-tutkimuksessa kysyttiin kokemuksia poliisin toiminnasta: poliisin tekemien pysäytysten määrää ja kokemuksia poliisin käytöksestä pysäytysten yhteydessä.

Suomen somalivastaaajien joukossa poliisin tekemien pysäytysten määrä viimeisten 12 kuukauden ajalta oli 65 pysäytystä 100 vastaajaa kohti (kuvio 3). Tämä on hieman enemmän kuin Tanskan ja Ruotsin somalien joukossa (Tanska 53, Ruotsi 61). Kaikkien vastanneiden ryhmien keskiarvo oli 60. Poliisin pysäyttämistä Suomen somaleista yksi kymmenestä koki tulleen pysäytetyksi etnisen taustansa vuoksi.

Runas neljännes (27 %) poliisin pysäyttämistä, Suomessa asuvista somaleista, piti poliisin käytöstä edellisen pysäytyksen yhteydessä melko tai hyvin epäkunnioittavana. Tanskan somalien joukossa kokemukset epäkunnioittavasta käytöksestä olivat yhtä yleisiä. Ruotsin somaleista yksi viidesosa (20 %) koki tulleen kohdelluksi epäkunnioittavasti. Vastaaajaryhmien keskiarvo oli 18 %. (EU-MIDIS 2009a, 76–79.)

Suomen somalit kokevat huomattavan paljon rasistista väkivaltaa ja häirintää verrattuna etnisiin

vähemmistöryhmiin muissa EU-maissa. Tanskassa asuvien somalien joukossa väkivaltaa tai uhkailua kokeneiden henkilöiden osuus on yhtä suuri kuin Suomen somalien joukossa, mutta erillisiä väkivaltakokemuksia on Tanskassa asuvilla vähemmän. Vaikuttaa siltä, että sen lisäksi, että rasistista väkivaltaa kokevien osuus Suomen somaleista on suuri, väkivallalle altistuvat kokevat sitä suhteellisen useasti. Etninen profilointi poliisin taholta ei näyttäisi olevan kovin yleistä, mutta suhteellisen moni poliisin pysäyttämistä somaleista koki poliisin kohdelleen heitä epäkunnioittavasti.

Pohdinta

Kyselytutkimuksissa on mahdollista, että vastaajat eivät ilmoita kokemistaan tapauksista kyselyssä. Etenkin arkoja aiheita, kuten syrjintää ja väkivaltaa tutkittaessa vastaajat saattavat olla haluttomia käsittelemään kokemiaan tapahtumia. Ali-ilmoittamisen vaara on olemassa myös silloin, jos vastaaja ei luota kyselyä suorittavaan tahoon. Kysely saatetaan yhdistää viranomaistoimintaan, jolloin epäluottamus viranomaisia kohtaan voi johtaa siihen, ettei aroista asioista haluta kertoa kyselyssä. Myös haastattelijan henkilökohtaiset ominaisuudet, kuten etninen tausta ja sukupuoli, voivat vaikuttaa siihen, mitä haastateltava hänelle kertoo. EU-MIDIS-tutkimuksessa valtaosa Suomen somalivastaaajia haastatelluista henkilöistä oli oman ilmoituksensa mukaan etnisesti kantaväestöön kuuluvia (73 %). Voi olla, että etnistä kantaväestöä edustavalle henkilölle ei aina kerrota etnisestä syrjinnästä ja rasismista. Toisaalta kyselytutkimuksissa on myös mahdollista, että vastaaja liioittelee kokemustaan vastatessaan. Liioittelun avulla voidaan esimerkiksi pyrkiä varmistamaan, että aihe saa huomiota.

Kyselytutkimuksessa tulokset kuvaavat vastaajien henkilökohtaisia kokemuksia tutkittavasta asiasta. Perusoikeusviraston kyselyssä vastaaja määritteli itse, oliko hän kokenut syrjintää, häirintää tai väkivaltaa. Niin ikään ilmoitus siitä, johtuivatko nämä tapaukset hänen etnisestä taustastaan, perustuu vastaajan subjektiiviseen näkemykseen. Ihmiset määrittelevät ja kokevat syrjinnän sekä häirinnän eri tavoin. Yhteistä tapauksille on kuitenkin, että vastaaja on kokenut tulleen kohdelluksi epäasiallisesti, häiritsevästi tai pelottavasti.

Osallistuminen Euroopan unionin vähemmistö-kyselyyn edellytti Suomessa asuivilta vastaajilta vähintään kohtalaista suomen kielen osaamista. Suomen kieltä osaamattomat somalit on rajattu vastaajien ulkopuolelle. Voi olla, että heidän kokemuksensa rasistisesta väkivallasta ja uhkailusta on erilainen. Väkivalta- tai uhkailutilanteen rasistisen luonteen havaitseminen vaatii usein tilanteessa käytetyn kielen ymmärtämistä. Suomen kieltä osaamattomilla somaleilla voi myös olla vähemmän kontakteja kantaväestön edustajiin, ja vastaavasti vähemmän mahdollisia tilanteita kohdata rasistista käytöstä.

Kyselyn otanta suoritettiin Suomessa väestökisteristä kansalaisuus- ja kielitietojen perusteella. Myös Tanskassa somalivastaajat poimittiin satunnaisesti väestökisteritietojen perusteella, mutta muissa maissa afrikkalaistaustaisten vähemmistöryhmien edustajat tavoitettiin joko kulkemalla ovelta ovelle asuinalueella, jossa asuu paljon kyseisen vähemmistön edustajia, tai tällaisella alueella kadulla kulkevista ihmisistä tehdyllä otannalla. Voi olla, että kadulla tehdyllä otannalla on tavoitettu myös esimerkiksi toisen tai kolmannen sukupolven maahanmuuttajia, joita on vaikea tavoittaa väestökisterin tietojen avulla. Heidän kokemuksensa rasistisesta väkivallasta voivat poiketa ensimmäisen sukupolven maahanmuuttajista. Toisaalta otannan rajaaminen kaupunkialueelle, jossa asuu paljon vähemmistön edustajia, voi johtaa otoksen painotumiseen sellaisiin henkilöihin, joilla on arkipäivänsään vähän kontakteja kantaväestöön ja vähän tilanteita, joissa he voivat kohdata rasismia. Kyselyssä kuitenkin esimerkiksi Maltalla ja Irlannissa asuvat, afrikkalaistaustaisten maahanmuuttajavähemmistöjen edustajat ilmoittivat paljon kokemuksia rasistisesta väkivallasta, vaikka näissä maissa otanta suoritettiin satunnaisotantana kadulla.

Suomessa asuvat somalit ovat alttiina syrjinnälle ja rasismille, varsinkin rasistiselle väkivallalle. He ovat yksi EU-alueen eniten rasistista väkivaltaa kokeva etninen vähemmistöryhmä, ja kokevat tämän tyyppistä väkivaltaa huomattavan paljon verrattuna esimerkiksi pohjois-afrikkalaisiin Ranskassa tai somaleihin Ruotsissa. Mitä tämän ilmiön taustalla on? Minkä vuoksi Suomen somaleihin kohdistuu niin paljon rasismia ja syrjinnän sävyttämää väkivaltaa?

Benjamin Bowling (2003) on todennut, että rasistista rikollisuutta on mahdotonta ymmärtää tarkastelemalla pelkästään yksittäisiä tapahtumia ja niiden piirteitä. Rikollisuudessa on kyse prosessista, johon vaikuttavat monet tekijät. Jos halutaan ymmärtää rasistiseen rikollisuuteen vaikuttavia tekijöitä, pitää tarkastella rikollisuuden kontekstia, jatkuvuutta ja sosiaalisia suhteita. Tutkimukset osoittavat, että somaleihin Suomessa kohdistuva rasismi on erityinen ilmiö, joka on osittain yhteinen myös muiden Pohjoismaiden kanssa.

Ennakkoluulot maahanmuuttoa ja maahanmuuttajia kohtaan ovat Suomessa olleet yleisempiä miesten kuin naisten joukossa, ja vähemmän koulutettujen joukossa ennakkoluuloja on enemmän kuin korkeasti koulutetuilla (Jaakkola 2009). Kyselytutkimuksissa suomalaiset ovat olleet kriittisempiä somalialaisten kuin esimerkiksi virolaisten tai kiinalaisten maahan muuttamiseen (Jaakkola 2009). Ennakkoluulot ja kielteinen asenne maahanmuuttoon eivät kuitenkaan välttämättä johda väkivaltaiseen rasismiin.

Perusoikeusviraston vähemmistö-kyselyssä vuoden aikana väkivaltaa, uhkailua tai häirintää kokeista somaleista 9 % ilmoitti viimeisimmän tapauksen tekijäksi äärioikeistolaisen tai rasistisen ryhmän jäsenen. Valtaosassa tapauksista tekijä oli siis näihin ryhmiin kuulumaton. Väkivaltarikoksiin syyllistyneet Suomessa eniten nuoret ja vähänkoulutetut miehet. Sosiaalisella syrjäytymisellä sekä alkoholin käytöllä on vahva yhteys väkivaltaiseen käyttäytymiseen. (Aaltonen ym. 2008; Lehti ym. 2011, 81–87.) Rasistisen väkivallan tekijöistä Suomessa on vain vähän tietoa. Poliisin tietoon tulevassa, rasistisia piirteitä sisältävässä rikollisuudessa nuoret miehet ovat yleisimmin epäiltyinä (Niemi 2011). Näyttäisi siltä, että rasistinen väkivalta on osa suhteellisen suppean joukon laajaa väkivaltaista käyttäytymistä. Maahanmuuttajat saattavat olla helppo syntipukki heikolle henkilökohtaiselle työ- ja taloustilanteelle. Rasistisen väkivallan yhteyttä tekijöiden taustoihin, kuten syrjäytymiseen ja alkoholinkäyttöön, ei ole tutkittu Suomessa.

Kirjallisuus

- Aaltonen, Mikko, Hinkkanen, Ville, Kivivuori, Janne & Sirén, Reino (2008): Risk factors of violence in Finland: A register based study. National Research Institute of Legal Policy, Research Brief 6/2008. Helsinki, National Research Institute of Legal Policy.
- Bowling, Benjamin (2003): Racial harassment and the process of victimization: Conceptual and methodological implications for the local crime survey. In: Barbara Perry (ed.): Hate and bias crime. A reader. Routledge, New York, s. 61–76.
- ECRI (2007): Third report on Finland. Strasbourg, Council of Europe.
- EU-MIDIS (2009a): Main Results Report. European Union Agency for Fundamental Rights. Saatavilla: http://fra.europa.eu/fraWebsite/attachments/FRA-2011_EU_MIDIS_EN.pdf Luettu 3.9.2011.
- EU-MIDIS (2009b): Technical Report. European Union Agency for Fundamental Rights. Saatavilla: http://fra.europa.eu/fraWebsite/attachments/EU-MIDIS_Tech-Report.pdf Luettu 9.12.2011.
- Eurostat 2012 Population by sex, age group and citizenship. Saatavilla: http://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/show.do?dataset=migr_pop1ctz&lang=en Luettu 30.4.2012.
- Jaakkola, Magdalena (2009): Maahanmuuttajat suomalaisten näkökulmasta. Asennemuutokset 1987-2007. Helsingin kaupungin tietokeskuksen tutkimuksia 1. Edita Prima Oy, Helsinki.
- Jasinskaja-Lahti, Inga, Liebkind, Karmela & Vesala, Tiina (2002): Rasismi ja syrjintä Suomessa. Maahanmuuttajien kokemuksia. Gaudeamus, Helsinki.
- Kääriäinen, Juha & Niemi, Jenni (2011): Distrust of the police in a Nordic welfare state: Victimization, discrimination and trust in the police by Russian and Somali minorities in Helsinki. *Journal of Ethnicity in Criminal Justice*, hyväksytty julkaistavaksi 22.2.2012.
- Lehti, Martti, Sirén, Reino, Aaltonen, Mikko & Kivivuori, Janne (2011): Pahoinpitely- ja ryöstörikkokset. Teoksessa Rikollisuustilanne 2010. Oikeuspoliittisen tutkimuslaitoksen tutkimuksia 258. Helsinki, Oikeuspoliittinen tutkimuslaitos.
- Niemi, Jenni (2011): Poliisin tietoon tullut viharikollisuus Suomessa 2010. Raportteja 95/2011. Tampere, Poliisiammattikorkeakoulu.
- Pohjanpää, Kirsti, Paananen, Seppo & Nieminen, Mauri (2003): Maahanmuuttajien elinolot: venäläisten, virolaisten, somalialaisten ja vietnamläisten elämää Suomessa 2002. Helsinki, Tilastokeskus.
- Salonen, Annamari & Villa, Susan (toim.) (2006): Rasismi ja etninen syrjintä Suomessa 2005. Helsinki, Ihmisoikeusliitto ry.
- Sirén, Reino, Aaltonen, Mikko & Kääriäinen, Juha (2010): Suomalaisten väkivaltakokemukset 1980–2009. Kansallisen uhritutkimuksen tuloksia. Oikeuspoliittisen tutkimuslaitoksen tutkimustiedonantoja 103. Helsinki, Oikeuspoliittinen tutkimuslaitos.
- Tiilikainen, Marja (2003): Arjen islam. Somalinaisten elämää Suomessa. Tampere, Vastapaino.
- Tilastokeskus (2012): PX-Web -tietokannat: väestö/väestörakenne. Saatavilla: http://pxweb2.stat.fi/database/StatFin/vrm/vaerak/vaerak_fi.asp Luettu 30.4.2012.
- Tilastokeskus, Suomi lukuina: Väestö. Saatavilla: http://www.stat.fi/tup/suoluk/suoluk_vaesto.html#turvapaikanhakijat Luettu 30.4.2012.
- Tyler, Tom R. (2005): Policing in black and white: Ethnic group differences in trust and confidence in the police. *Police Quarterly* 8/2005: 3, s. 322–342.
- Virtanen, Timo (1993): Somalipakolaiset Suomessa. Sosiaali- ja terveysministeriön julkaisuja 3/1993. Helsinki, Sosiaali- ja terveysministeriö.

Liitetaulukko 1. Kyselylomakkeen kysymykset, joilla tiedusteltiin syrjintä-, väkivalta- ja häirintäkokemuksia ja kokemuksia poliisin tekemistä pysäytyksistä.

Syrjintä
During the last 5 years [or since you've been in the country if less than 5 years], have you ever been discriminated against because of your immigrant or minority background in Finland when looking for work / at work / by housing agency/ landlord / by healthcare personnel / by social service personnel / by school personnel / at a café, restaurant or bar / at a shop / In a bank?
1 Yes 2 No 3 Discriminated on grounds other than immigrant or minority background 4 No contact/Not applicable 5 Refused 6 Does not understand question 7 DK/No opinion
Thinking about the last time this happened, when was this: in the last twelve months or before then?
1 In the last twelve months 2 Before then 3 Refused 4 Does not understand question 5 DK/No opinion
How many times in the last 12 months have you experienced this type of discrimination?
Väkivalta ja häirintä
During the last 5 years, have you been personally attacked, that is hit or pushed, or threatened by someone in a way that REALLY frightened you? This could have happened at home or elsewhere, such as in the street, on public transport, at your workplace - or anywhere. Can you tell me what happened: were you threatened or was force/violence actually used as well?
During the last 5 years, have you been personally harassed by someone or a group in a way that REALLY upset, offended or annoyed you? By 'harassment' we mean unwanted and disturbing behaviour towards you that did not involve actual violence or the threat of violence. This could have happened at home, at work, on the street, on public transport, in a shop, in an office - or anywhere.
1 Yes 2 No 3 Refused 4 Does not understand question 5 DK/No opinion
Thinking about the last time this happened, when was this: in the last twelve months or before then?
1 In the last twelve months 2 Before then 3 Refused 4 Does not understand question 5 DK/No opinion
How many times has something like this happened to you in the last 12 months?
Do you think that this incident/any of these IN THE LAST 12 MONTHS happened partly or completely because of your immigrant/minority background?
1 Yes, including the most recent 2 Yes, but not including the most recent 3 No 4 Refused 5 Does not understand question 6 DK/No opinion
Poliisin pysäytykset
In the last 12 months, how many times have you been stopped by the police in this country?
Do you think that the last time you were stopped/any time you were stopped in the last 12 months was because of your immigrant/minority background?
1 Yes, including the most recent stop 2 Yes, but not including the most recent stop 3 No 4 Not sure / can't decide 6 Refused 7 Does not understand the question 9 DK/No opinion
Thinking about the last time you were stopped, how respectful were the police when dealing with you?
1 Very respectful 2 Fairly respectful 3 Neither respectful nor disrespectful 4 Fairly disrespectful 5 Very disrespectful 6 Refused 7 Does not understand question 9 DK/No opinion

Attacken mot det vietnamesisk-buddhistiska templet i Åbo 2010 – vad hände sedan?

Ruth Illman

Artikeln behandlar attacken mot det vietnamesisk-buddhistiska tempelbygget i Moisio i Åbo den 11.9.2010, och de följder som attacken fick både för det buddhistiska samfundet och för den vidare diskussionen kring religionsmöten, samlevnad och tolerans i Finland idag. Händelsekedjan belyser många av de förändringar som idag sker på religionsdialogens område i Finland. Bland annat diskuteras det livliga medieintresset för händelserna, men framför allt analyseras den centrala roll som internet och de sociala medierna kom att få i diskussionen. Det aktuella fallet, som presenteras utgående från ett rikligt empiriskt material, väcker också viktiga frågor om makt och representation i dagens religionsdialog i Finland. På nätet sätts dialogens traditionella hierarkier och maktmönster ur spel och små minoritetsgrupper kan öppna dialog med varandra utan förmedling av exempelvis staten eller den lutherska kyrkan. Men är dialogen på nätet seriös?

Avainsanat: buddhalaisuus, viharikos, uskontojenvälinen vuoropuhelu, uskonto Suomessa, post-sekulaari

Key words: Buddhism, hate crimes, interreligious dialogue, religion in Finland, post-secular

Ruth Illman on uskontotieteen dosentti Åbo Akademiassa ja toimii tutkijana Donner-instituutissa, Turussa. Hänen tutkimusintressiinsä kuuluvat uskontojen välinen vuoropuhelu, monikulttuurisuus, rauhantutkimus ja juutalaisuus. Ruth Illman är docent i religionsvetenskap vid Åbo Akademi och fungerar som forskare vid Donnerska institutet i Åbo. Hennes forskningsintressen inkluderar bl.a. religionsdialog, mångkulturalitet, fredsforskning och judendom. <http://web.abo.fi/instut/di/svenska/ruth.html>

Inledning

I skydd av nattens mörker, natten mot den 11 september 2010, utsattes Lotushjärtats tempel i Moisio i Åbo för en attack. Templet, som ännu var under uppbyggnad, uppförs av den vietnamesisk-buddhistiska minoriteten i landet och deras förening Finlands vietnamesisk-buddhistiska samfund. Templet är det första i sitt slag i Finland. Den här natten anlades ändå en eld på utsidan av tempelbygget. Lågorna spred sig snabbt längs ytterväggarna och upp mot taket. Brandkåren fick snabba larm om eldsvådan och kunde ingripa före den spred sig utom kontroll. Skadorna på tempelbygget var trots allt omfattande, och brandmännen kunde snart fastställa att det handlade om planerat sabotage. Branden hade alltså anlagts med avsikt.

Detta var inte första gången som lotustemplet i Åbo utsattes för vandalisering. Bara några veckor tidigare hade ett temporärt altare i templet angripits och förstörts, och rasistiska symboler hade spraymålats på gatskyltar i närheten. I en intervju för *Turun Sanomat* dagen efter branden uttryckte en av samfundets medlemmar sin förtvivlan över det som skett. ”Först tänkte vi att det här var ett tanklöst påhitt av lokala ungdomar som inte hade annat att göra den här fredagskvällen”, säger han. ”Men då vi reflekterade över alla de olustiga detaljerna – datumet som valts för attacken, symbolerna som målats i omgivningen, att det var just altaret som angreps samt den kanister fylld med urin som hittades utanför templet – började allt mera peka mot ett planerat hatbrott”, konstaterar medlemmen. (*Turun Sanomat*, 12.9.2010)

Attacken mot buddhisttemplet i Åbo var på många sätt en ovanlig händelse i Finland och fick därför mycket uppmärksamhet i finländska medi-

er. Den vietnamesisk-buddhistiska minoriteten hade fört en stillsam och undanskymd tillvaro och sällan tagit plats i medierna. Därmed var det antagligen många åbobor som först genom attacken fick veta att ett tempel överhuvudtaget byggs i staden. Man kan också säga att den händelsekedja som utspelade sig efter den här natten, som en reaktion på attacken, på många sätt var exceptionell i Finland. Som forskare specialiserad på frågor kring religionsdialog, framförallt dagens kreativa former av religionssamtal, gav den här dramatiska episoden i min hemstad upphov till många tankar kring de utmaningar och förändringar som idag präglar mötet mellan kulturer och religioner i vårt land. Frågorna är både av empirisk och av epistemologisk karaktär, de berör både den konkreta dialogaren och de mera filosofiska och etiska motiveringar som påverkar den. I den här artikeln vill jag diskutera några sådana frågor utgående från ett brett empiriskt material bestående av tidningsartiklar från dagstidningar, diskussionsgrupper och sociala medier på internet samt etnografiska intervjuer utförda med medlemmar av det vietnamesisk-buddhistiska samfundet och andra människor som kom att involvera sig i diskussionen kring sabotaget.¹

Reaktioner mot attacken

Som ovan nämndes var inte bara branden i Lotus-templet i Åbo dramatisk, utan det var också följderna som händelsen fick. Härmed aktualiseras många av de förändringar som idag tar form på religionsdialogens område. Före politiker, forskare eller representanter från den lutherska statskyrkan hann reagera och protestera mot attacken startades nämligen en solidaritetsgrupp för de vietnamesiska buddhisterna – av en anonym privatperson – på Facebook. Inom några dagar hade gruppen samlat 3,000 medlemmar, varav många tillhörde någon religiös eller etnisk minoritet i det finländska samhället. Den här gruppen blev snabbt ett synligt forum

¹Intervjuerna bandades med mp3-spelare och transkriberades senare till textdokument. Transkriptionerna uppbevaras i Folkloristiska arkivet vid Åbo Akademi. I texten används arkivkoderna som referens. För närmare detaljer, vänligen se referenslistan.

för dialog i Finland; en grupp som representerade något nytt i vårt land och som inte tycktes begränsas av de konventionella hierarkier som oftast formar officiella forum för religionsdialog. Gruppen *Solidaritetsgruppen för buddhisttemplet i Åbo* är en öppen grupp på Facebook. Introduktionstexten på finska lyder:

”Turun Moision kaupunginosaan on jo vuosien ajan rakennettu vietnaminbuddhalaisten temppeliä. Rakennustyö on toiminut pitkälti talkoina, lahjoitusvaroin. Koko rakennusprosessin ajan työmaa on ollut ilkeivällän kohteena, huipentumana viimeaikainen tuhopolttoyrittys. Ilkivalta on herättänyt pahenusta niin vietnamilaisyhteisössä kuin muissa kansanryhmissä. Tämä ryhmä on poliittisesti ja uskonnollisesti sitoutumaton solidaarisuusryhmä, joka tulee vietnaminbuddhalaisyhteisön oikeutta ja pyrkiä myksiä rakentaa itselleen pitkään kaivattu temppele ja tuomitsee kaiken väkivallan rauhallista uskonnonharjoitusta vastaan”. (Turun Buddhalaistemppelein Solidaarisuusryhmä)

Inte bara privatpersoner gick med i solidaritetsgruppen på Facebook, utan också lokala religiösa organisationer tog del i den virtuella diskussionen med officiella ställningstaganden. De första två grupperna som officiellt uttryckte sitt stöd för de vietnamesiska buddhisterna på Facebook-sidan, och samtidigt tog avstånd från våld mot religiösa personer och grupper i Finland, var Islamiska samfundet i Åbo, en organisation för Åbos sunnimuslimar, och Pakanaverkko, nätverket för nyheter i Finland. Pakanaverkkos uttalande omfattar bland annat följande konstaterande:

”Toivomme tasa-arvoista yhteiskuntaa, jossa kaikkien näkemysten edustajat voisivat elää rinnakkain ja toisiaan kunnioittaen. [...] Kenenkään ei pitäisi joutua elämäänsä pelossa. Toisten pyhien paikkojen hävittäminen on aina yhtä tuomittavaa riippumatta siitä, onko kyseessä kulttuurihistoriallisesti arvokas kirkko, vasta rakenteilla oleva temppele vai luonnollisesti syntynyt lehto”. (Pakanaverkko)

Det muslimska samfundet använder ännu starkare ord i sin solidaritetsyttring. Vi är chockerade över detta förskräckliga brott, skriver de och understryker att Finland är ett land där religionsfrihet råder och att det därför är i allas intresse att respektera och stödja olika former av religionsutövande i landet:

”Uskontoon kohdistuvalle vainolle ja väkivallalle ei voi antaa sijaa suomalaisessa sivistisyhteiskunnassa. Toivommekin, että mahdollisimman moni taho tuomitsisi tämän järjettömän rikoksen mahdollisimman äänekkäästi puhuen yhteisten arvojemme puolesta, jotta buddhalaiset veljemme ja siskomme eivät tunte jäävänsä yksin tämän vaikean hetken keskellä.[...] On aika, että hyvät ihmiset nousevat ylös puolustamaan ihmisyyttä. Muutoin viha, suvaitsemattomuus ja pelko jatkavat maailmamme dominoimista”. (Turun islamilainen yhdyskunta)

Även andra röster höjdes snart på nätforumet till försvar för buddhisterna. Liksom de muslimska skribenterna underströk Finlands kristliga fredsrörelse i sitt inlägg att dylika dåd inte hör hemma i ett civiliserat samhälle. ”Jag kan inte förstå det hat och den trångsynthet som vissa människor tycks känna inför det annorlunda”, skriver föreningens representant: världen behöver inte mera intolerans, likgiltighet och våld, utan fred är den enda vägen:

”Uskontoon kohdistuvalle vainolle ja väkivallalle ei voi olla sijaa sivistyneessä yhteiskunnassa, eikä kukaan Jeesuksen seuraaja voi hyväksyä buddhalaisen tovereidemme hartaudenharjoitukseen kohdistuvaa hyökkäystä olipa sen motiivina sitten viha tai pelkkä välinpitämättömyys. Tuomitsen jyrkästi Turun Lootuksen Sydämen temppeliin kohdistuneen ilkivallan, rukoilen temppelille siunausta ja puolustan koko sydämestäni buddhalaisen oikeutta rakentaa Suomeen pyhäkkönsä ja harjoittaa uskontoaan rauhassa”. (Suomen kristillinen rauhanliike)

En annan kristen röst som höjdes till försvar för buddhisternas rätt att utöva sin religion ostört i Åbo kom från evangelisk-lutherskt håll genom dåvarande kyrkoherden Heimo Rinne i St Marie församling, på vars område tempelbygget uppförs. I sin blogg, publicerad den 12 september 2010 under titeln *Vandalismi on häpeällistä, påminner kyrkoherden om att religionsfrihet varit en bärande princip i det finländska samhället i nästan 90 år och att man därför måste fördöma alla försök att inskränka någon grups möjligheter att utöva sin tro. Rinne understryker därtill att attentatet kan ses som en at-*

Kuva: Ismo Söderling.

tack mot hela samhällets värdebas och att den kristna tron inte kan kombineras med intolerans:

”Kristillissä uskossa on vahvana säikeenä lähimmäisenrakkkaus ja toisen ihmisen kunnioittaminen. Sen taustalla on käsitys kaikkien ihmisten arvosta Jumalan luomina tasa-arvoisina yksilöinä. Tämä lähtökohta antaa mahdollisuuden ja tilaa rakentaa maailmaa, jossa meillä ja meidän lapsillamme on hyvä elää. Siksi Moision tapahtumat eivät ole hyökkäys vain erästä keskuudessamme asuvaa vähemmistöä kohtaan. Se on horjuttamassa koko yhteiskuntamme arvopohjaa”. (Heimo Rinnes blogg)

Av de flera tusen privatpersoner som gick med i gruppen på Facebook skrev därtill många korta inlägg på sidan som fördömde våld, talade för respekt, tolerans och dialog samt spekulerade kring vem som kunde ligga bakom dådet och vilka motiven kunde vara. Allt som allt blev diskussionsforumet på nätet alltså ett unisont uttryck till stöd för tolerans och religionsfrihet i allmänhet och buddhisterna i Åbo i synnerhet. I akademisk forskning beskrivs religionsdialog ofta som en allvarlig, ömsesidig och jämlik verksamhet. Den norska forskaren Anne Hege Grung definierar exempelvis dialog som “a mutual encounter between equal parties, without hidden agendas, not aiming at transforming the other but at taking part in a mutual transformation that may happen through

the encounter” (Grung 2011, 59). I ljuset av denna syn på dialog väcks lätt frågan: är det rimligt att anta att ett forum för nöje och socialt nätverkande i den virtuella världen, såsom denna Facebook-sida, kan leva upp till de stränga kvalitetskrav som dylika definitioner förutsätter och därmed kallas för religionsdialog? Spelar vackra ord postade i Facebook någon verklig roll för diskussionsklimatet i Finland, eller för den konkreta samlevnaden mellan olika religiösa grupper? Ska vi forskare, eller andra samhällspåverkare, ta inläggen på allvar och vad säger de om religionsdialogens nya ansikte i Finland idag?

Religionsdialogens nya ansikte

Ovan konstaterades att den händelsekedja som utspelade sig efter attacken mot buddhisttemplet i Åbo var unik och tankeväckande på många sätt, och därtill att den illustrerar de förändringsprocesser som idag präglar religionsdialogens förutsättningar och mål, både i Finland och globalt. För mig framstår det som tydligt att Facebook som diskussionsplattform framträder som en ny och intressant mötesplats för religiösa minoriteter i det här fallet. I relation till frågan om allvar och engagemang på nätet är det därför viktigt att notera att inte bara privatpersoner gick med i solidaritetsgruppen på Facebook, utan också, som ovan visades, både lokala religiösa organisationer och personer i inflytelserika positioner i samhället.

Forumet för religionsdialog var alltså nytt. Att understryka de sociala mediernas betydelse för mellan mänsklig kommunikation kan kännas som en sliten kliché, men i detta sammanhang kan dess inverkan inte ignoreras. Facebook-gruppen, samt ett antal övriga online diskussionsforum, utgjorde det reella rum där dialogen tog form: det var här som åsikter delades och värderingar vädrades. Populärkulturens, och speciellt de internetbaserade forumens, roll som arenor där världsåskådningar formas, värderas, nyanseras och delas växer hela tiden. Därmed blir nätet också en plats där allt flera människor söker efter moraliska riktlinjer och andlig vägledning (Partridge 2005, 125-126). Det går därför inte att helt förbise betydelsen av sociala medier och nätgemenskaper då man studerar dagens religionsdialog.

I linje med det här argumentet kan det konstateras att de sympatier och den solidaritet som kanaliserades till det vietnamesisk-buddhistiska samfundet via de olika online-källorna inte verkar ha trivialiserats av de involverade själva. Snarare sågs de som viktig och vägande former av stöd. I mediebevakningen lyftes ofta just Facebook aspekten fram som den mest intressanta: ”Visa ditt ogillande” rubricerades till exempel en ledare i Åbo *Underrättelser* som behandlade händelserna, med klar referens till Facebook-språk (Kevin 2010). Också buddhisterna själva satte högt värde på det virtuella stödet. I mina forskningsintervjuer konstaterade en av samfundets medlemmar att han var ”överraskad men tacksam över att ha så många cybervänner” (IF mgt 2011/049). En yngre medlem av samfundet verkade rentav förvånad över att jag ifrågasatte relevansen av denna typ av understöd och svarade att vännerna på Facebook visst spelade en roll: ”Klart att det var viktigt, det kändes som att få 3000 kramar!” (IF mgt 2011/069)

En annan viktig nyhet utgjordes av det breda massmediala intresse och offentliga synlighet som denna dialogprocess fick. Även om Finland inte besparats från hatbrott i det förflutna har sådana brott ändå sällan riktat sig mot den lilla vietnamesiska minoriteten, som främst organiserat småskaliga aktiviteter med låg offentlig profil under de över tjugo år som de levt i landet (Ketola 2008, 293). Kanske just därför var mediebevakningen av dådet och dess konsekvenser så omfattande. Idag finns ju de flesta finländska dagstidningarna tillgängliga också på nätet där de bereder sina läsare möjlighet att kommentera nyheterna, antingen anonymt eller under signatur. Artiklar som behandlade buddhisttemplet kommenterades flitigt under veckorna efter attentatet, och gav ofta upphov till hårda debatter om olika relaterade teman: allt från religionsfrihet, invandring och världsfred till polisarbete, stadsplanering och ungdomsbrottslighet.²

Också många politiker, forskare och religiösa auktoriteter tog del i den offentliga diskussionen kring vad som hade hänt och varför. En forskarröst

²Exempelvis kan flera artiklar i Åbo *Underrättelser* (<http://www.abounderrattelser.fi>), Turun *Sanomat* (<http://www.ts.fi>) och Helsingin *Sanomat* (<http://www.hs.fi>) samt på Yles nätsidor (<http://www.yle.fi>) nämnas.

i sammanhanget representerades av Migrationsinstitutets chef, Ismo Söderling, som i en kolumn i Turun Yliopistos e-tidning *UTU Online* framhåller att dådet, oberoende av motiv, måste fördömas. Trots allt ser han en positiv sida i det faktum att dådet bland vanliga åbobor väckt så mycket spontan solidaritet med den vietnamesiska minoriteten som lidit både kännbara ekonomiska förluster och sårats i sitt andliga och kulturella självmedvetande. I Åbo bor ca 300 vietnameser av vilka ett hundratal är buddhister (de flesta är katoliker) skriver Söderling. Gruppen är alltså liten, men representerar ändå den utvecklingen mot kulturell och religiös mångfald som tagit allt snabbare steg under de senaste åren och som finländarna helt enkelt måste acceptera och anpassa sig till. Det går inte att vrida klockans visare bakåt. Därför borde en aktiv politik föras för att bättre integrera invandrare i det finländska samhället och ge dem mera rättvisa chanser på arbetsmarknaden, anser Söderling. Framförallt borde internationaliseringsfostran inledas redan i skolornas första årskurser, för att skapa öppnare samhällsklimat i vårt land. Vill vi så kan vi, framhåller Söderling: ”Jos pystyimme muutamassa kuukaudessa asuttamaan 400,000 Karjalan evakkoa tai tyhjästä polkaisemaan Nokian kaltaisen megaluokan yrityksen, pystyimme myös luomaan rauhallisen monikulttuuriyhteiskunnan. Se on meille pragmaattisille suomalaisille tahtokysymys”. (Söderling 2010)

Från evangelisk-lutherska kyrkan kom också ett yttrande från högsta ort då ärkebiskop Kari Mäkinen sände en hälsning till den tackfest som det buddhistiska samfundet ordnade två veckor efter attacken, för att visa sin tacksamhet mot alla dem som stött deras samfund och strävandena att färdigställa templet. I sitt tal framhåller Mäkinen att samhället är tacket skyldiga till buddhisterna snarare än tvärtom:

”Yhdyskuntanne on näinä päivinä näyttänyt meille muille suomalaisille esimerkin. Te voititte pelot etekä kostaneet paha pahalla vaan järjestitte tämän kiitosjuhlan. Juhlalla te kiinnitätte meidän kaikkien

Kuva: Ismo Söderling.

huomiota keskeisiin arvoihinne kuten yhteisöllisyyteen ja rauhan tehtävään, maan lakeja ja toisia ihmisiä kunnioittavaan elämäntapaan. [...] Kiitospäivänänne haluan kiittää teitä, Suomen vietnamilaisten buddhalaisten yhdyskunnan ja Lootuksen sydämen temppelein edustajat, siitä että muistutatte meitä tästä: globaali ja paikallinen yhdistyvät ihmisten sydämissä”. (Mäkinen 2010)

För det tredje: händelserna kring det brinnande buddhisttemplet gav upphov till en situation där den konventionella maktbalansen som präglade religionsdialogen i Finland sattes i gungning. I ett land där närmare 80 procent av befolkningen hör till den evangelisk-lutherska kyrkan är det naturligt att de flesta dialoginitiativen orkestrerats från detta håll. Lutherska kyrkan har varit en föregångare på dialogens område genom att grunda arbetsgruppen Kyrkan och judendom år 1977 samt Kyrkan och islam år 1988. Därtill finns en arbetsgrupp för religionsteologiska frågor (Illman 2010, 100-101).³ Oberoende av hur finkänsligt den lutherska kyrkan försöker närma sig sin överväldigande majoritetsposition är det ofrånkomligt att denna organisation, som är enorm i jämförelse med alla andra religiösa

³Mera information om arbetsgrupperna finns på sidan: <http://sakasti.evl.fi/sakasti.nsf/sp2?open&cid=Content550B99> (hämtad 23.2 2012)

grupper i Finland, har ett stort inflytande över religionsdialogen i Finland. Strukturerade, ofta statsinitierade samtal mellan representanter av religioner tenderar ofta att förstärka existerande hierarkier genom att exempelvis lägga upp agendan, välja ut deltagarna som bjuds in och i övrigt kontrollera diskussionernas förlopp. Trots de bästa av intentioner befästs alltså ojämlikheten mellan de deltagande parterna snarare än motarbetas (Amir-Moazami 2011, 7, 13).

Här utgör dialogen som utspelade sig efter attacken mot Lotustemplet ett undantag där den traditionella maktbalansen sidsteppades. De sociala medierna erbjöd ett forum där minoritetsgrupper som buddhister, neopaganer och muslimer kunde engagera sig i dialog utan att varken staten eller den lutherska kyrkan agerade mellanhand. Frågan om makt är alltså mycket central i det aktuella exemplet; ett tema som, tillsammans med frågan om ömsesidighet, enligt den norska professorn i interreligiös dialog Oddbjørn Leirvik idag utgör den absoluta kärnan av dagens dialogforskning (Leirvik 2011, 23).

Som ovan visades kom Facebook i samband med attacken mot buddhisttemplet i Åbo att utvecklas till en påtaglig utmaning mot de konventionella rutiner och hierarkier som dominerat religionsdialogen i vårt land. Händelserna ger också ett ansikte åt de stora förändringar som just nu präglar det religiösa landskapet och frågan om hur dagens människor ser på sitt religiösa engagemang. Denna förändring diskuteras i denna artikels sista del.

Dialog i ett postsekulärt landskap

Många religionsforskare anser idag att det generella intresset för religion som ett system centrerad kring dogmer, lärosatser och historiska institutioner minskar medan intresset däremot ökar för erfarenhetsbaserade och personliga dimensioner av det religiösa engagemanget (se t.ex. Partridge 2005; Ammerman 2008). Detta vaga förändringsmönster beskrivs ofta som en rörelse från sekulärt mot postsekulärt (Taylor 2007) eller från att "hitta sanningen" till att kort och gott "hitta sig själv" (Furseth 2006, 296).

Enligt Charles Taylor omfattar det post-sekulära en kritisk omtolkning av religionens traditionel-

la auktoritet i samhället och därmed också en strävan efter att finna mera individuella sätt att forma andliga livsstilar. Dessutom, anser Taylor, blir pluralismen allt mera central i en postsekulär tid: ingen kan idag undgå vetskapen om att det finns människor, ofta alldeles i närheten, som tänker och tror på ett annat sätt än vi själv (Taylor 2007, 11, 535). Till följd av den ökande migrationen av både människor och idéer – frivillig såväl som påtvingad – blir våra samhällen allt mera mångfasetterade. Fler och fler människor ser därför sin religiösa identitet som ett personligt, flexibelt val snarare än något givet, som ärvts genom släkttillhörighet eller etnicitet. Kritiken mot modernismen och dess starka tilltro till rationella tänkesätt för också med sig ett större intresse för känslomässiga dimensioner av andlighet och tro (Ammerman 2008, 4, 7-8; Pfändtner 2010, 71, 73). Sammantaget kan man säga att dessa förändringar vittnar om en pågående förändring av religionens roll i samhället.

Vad betyder det här för forskningen kring religionsdialog? Framförallt att traditionella perspektiv som fokuserar på religioner som ett kognitivt tankeinnehåll idag utmanas av annorlunda, mindre normativa perspektiv inspirerade av exempelvis hermeneutiken och feministisk kritik som integrerar känslor, värderingar och handlingar i sina närmandesätt (se t.ex. Grung 2011). Dialog är då inte längre bara ett abstrakt jämförande mellan teoretiska, historiskt definierade traditioner, utan också ett socialt och andligt möte mellan människor som unika individer, människor som slår sig samman för att få till stånd konkreta förändringar i världen, exempelvis genom att arbeta mot rasism eller miljöhot (Pfändtner 2010, 93). Dialogens centrala värderingar – gemenskap, delaktighet och engagemang – tar idag allt oftare form på internet, en kontext som alltså inte längre kan avfärdas som oseriös (Partridge 2005, 150). Som ovan nämndes betyder de här förändringarna också att frågor kring representation, legitimitet, makt och aktörskap allt oftare reses som en kritisk respons till officiella dialogforum och deras strategier för att "avväpna" den religiösa olikheten och göra den harmlös (Amir-Moazami 2011, 13). Som en följd av dessa förändringsprocesser blir begreppet religionsdialog mer och mer tvetydigt, och mindre och mindre oskyldigt.

Vem ska alltså representera vem i religionsdialogen, och med vilket mandat? Hur borde dialogerna ta form i praktiken och vad ska de ha för mål? Alla de här frågorna är problematiska för dagens dialogforskare och jag tror att Leirviks har rätt då han konstaterar att makt och ömsesidighet idag utgör de största utmaningarna för dialogforskningen (Leirvik 2011, 19). Händelserna kring buddhisttemplet i Åbo visar klart att balansgången kring de här frågorna inte alltid är lätt: å enas sidan finns önskan att hävda sin rätt och ta plats i det finländska samhället, å andra sidan vill man hålla låg profil och att hedra de buddhistiska idealen av stillsam förnöjsamhet. Detta syns också i samfundets sätt att förhålla sig till begreppet dialog. En medlem i samfundet använder exempelvis dialog som en synonym för interaktion med det omgivande samhället. I många år försökte vi hålla en så låg profil som möjligt, förklarar han: för att inte reta upp någon undvek vi att engagera oss med andra religioner. Men nu har synsättet inom samfundet ändrats:

Mä ajattelin että onkos tämä nyt joidenkin mielestä hyödyllistä, kun ei ollut hirveästi kontaktia, ei mitään dialogia. Ja turvallisempaa. Mut sitten mä ajattelin että kuitenkin Suomi on semmoinen ymmärtäväinen maa, jos vaan osaa asiansa selittää. Niin, tässä on kyllä se politiikka vähän muuttanut, nyt dialogi on se oikea asia. (IF mgt 2011/069).

En ömsesidig, aktiv relation med omvärlden är alltså en viktig del av samfundets synsätt idag, även om man fått uppleva att responsen ibland är både negativ och rentav skadlig. Att attacken mot templet skadade samfundsmedlemmarnas tilltro till det finländska samhället står klart, och idag tycker somliga att man borde återgå till en mera tillbaka-dragen position. Följande utdrag ur intervjun visar tydligt hur svåra avväganden som behöver göras:

”Vietnamilaiset ovat kyllä herkkiä ihmisiä. Ensinnäkin, meillä on suuri velka Suomelle. Me olimme häntä kärsimässä ja sitten siinä vaiheessa pienikin apu oli niin merkittävää. Ja Suomi on kuitenkin antanut meille uuden tulevaisuuden. [...] Vietnamilaiset, me yritetään olla mahdollisimman hyvin, mallikansalaisia, ettei missään vaiheessa tulisi huonoa julkisuutta tai ongelmia. [...] Kuitenkin ajatellaan että me, eihän me olla mikään paha ryhmä. [Tämä temppele] on se ylpeydenaihe täällä Varsinais-Suomessakin. Ei me rakennettu sitä vain meitä varten, se on meidän loo-

tuskukka, mitä me tuodaan tänne Suomeen, se värittää tätä maailmaa. Me halutaan tuoda jotain hienoa tänne Suomeenkin. Me ollaan tehty töitä ja yritetty perustaa nollasta ...”. (IF mgt 2011/069)

På frågan om de inte känner ilska över att deras tempel utsatts för det obefogade angreppet svarar samfundsmedlemmen att hat inte hör till buddhismen. Trots allt upplever han att man borde stå upp för sina rättigheter i en stat där religionsfrihet råder. Att hitta en balans mellan det stilla acceptandet och viljan att försvara sitt livsverk är svår:

”Viha, se ei liity buddhalaisuuteen mitenkään. Mutta olemme, miten sen sanoisi, hämmentyneitä. Mutta kyllä me ollaan aika tyyniä ihmisiä siinä. On jo kokemusta siitä että mikään ei ole pysyvää, esimerkiksi monet ovat menettäneet koko omaisuuden joskus. Mutta kuitenkin se on aika monelle varmaan, se on se elämäntyö, toi rakennus on koko elämäntyö. Kyllä sitä jollain tapaa pitäisi suojella”. (IF mgt 2011/069)

Avslutning

För att avsluta diskussionen kring attacken mot det vietnamesisk-buddhistiska templet i Åbo hösten 2010 och reaktionerna som händelsen väckte kan vi konstatera att många aspekter var nya och intressanta med tanke på dialogklimatet i Finland. Dels fick ett nytt dialogforum luft under vingarna i samband med att de sociala medierna utgjorde den viktigaste arenan för samtalen. Dels lockade den här dialogarenan också nya deltagare till samtalen: människor som varken såg sig som värst religiösa eller ens engagerade i frågor om det mångkulturella samhället fick plötsligt en möjlighet att vara med och diskutera. Det som startade på Facebook spred sig snart till de mera traditionella dialogarenorna: de akademiska klassrummen, de tryckta medierna och de samhälleliga och kyrkliga institutionerna. Även om nypaganer och muslimer öppnade samtalen deltog snart också de etablerade rösterna från forskare, politiker och kyrkan i konversationen.

Visserligen förde Facebook som dialogplattform med sig friska fläktar som utmanade och förnyade dialogklimatet i Finland, men diskussionen förstärkte också många av de rådande stereotypierna och jargongerna kring olika religiösa grupper. I inläggen i diskussionen karakteriserades buddhismen som

en fredlig religion som respekterar alla människor, och buddhisterna beskrevs som fridsamma, älskvärda och medkännande, hårt arbetande och hederliga. Den solidaritetsyttring som postades i forumet av Islamiska samfundet i Åbo bemöttes också med en hel uppsjö av klichésvar om islam och muslimer över lag. Tydligt såg sig moderatorn till och med nödgad att radera några av de mest hätska svaren och upprepa att sidan var till för att stöda de vietnamesiska buddhisterna, inte ett forum för att kritisera andra religioner – detta i respons till ett inlägg där de fredsälskande och diskreta buddhisterna kontrasterades mot ”våldsamma terrorister” och fundamentalister inom andra religioner.

Även om det nya forumet alltså inte helt kunde frigöra sig från traditionella stereotyper och binära sätt att se på världsreligionerna i svart och vitt, ser jag det ändå som en helt ny öppning i religionsdialogen i Finland. Detta blir tydligt speciellt i relation till frågan om makt och inflytande över dialogernas agenda och deltagare, något som nu ställdes helt på ända. Genom inträdet i de sociala medierna steg religionssamtalet ut ur sina etablerade rutiner och fick en långt mera deltagande och experimentell karaktär. Men även om diskussionen på det här sättet steg ut ur de traditionella mönstren steg den på samma gång ut på minerad mark: diskussionerna på internet är visserligen öppna och egalitära men också konfliktfyllda, tillspetsade och ibland föga konstruktiva. Det återstår att se hur den här nya dialogformen utvecklas.

En annan fråga som återstår är vad som nu händer med tempelbygget i Moisio och det vietnamesisk-buddhistiska samfundets strävanden att skapa sig en egen mötesplats. Under de ett och ett halvt år som gått sedan attacken har arbetet idogt förts vidare och man har tur nog sluppit upprepade angrepp. Mycket återstår ännu av arbetet, men tempel är i aktivt bruk trots sin halvfärdiga skepnad och fyller en viktig funktion i den buddhistiska gemenskapen. Inga gärningsmän har kunnat ställas till svars för brottet, och ju längre tiden går verkar detta allt mera osannolikt. Motiven bakom dådet är ännu höljda i dunkel, och verkar så förbli.

Slutligen kvarstår den viktigaste frågan: har någonting förändrats på grund av attacken och de reaktioner som den ledde till? I anslutning till årsdagen i september ifjol postades följande inlägg på

solidaritetsgruppens Facebook-grupp, och frågan som där lyfts fram är lika brännande idag som någonsin förr:

Tuhopolton yrityksestä on kulunut vähän yli vuosi. Miten olet havainnut asenneilmapiirin muutosta Suomessa kuluneen vuoden aikana? Miten tempelin tuhoyritys vaikutti omaan arvomaailmaasi?

Yhteenveto

Artikkeli käsittelee Turun Moisiossa sijaitsevan Suomen vietnamilaisten buddhalaisten yhdyskunnan rakenteilla olevaa temppeä ja siihen kohdistunutta tuhopolttoyritystä 11.9.2010. Kiinnostus kohdistuu varsinkin tuhopolttoa seuranneeseen keskusteluun, tärkeämpänä esimerkkinä Facebookissa aloitettu Turun Buddhalaistemppelin Solidaarisuusryhmä, joka keräsi parissa päivässä yli 3,000 jäsentä. Tapahtumaketju heijastaa kiinnostavalla tavalla muuttuvaa moniuskonnollista kenttää ja uskontojen yhteistyötä tämän päivän Suomessa. Artikkelissa analysoidaan muun muassa median vilkasta kiinnostusta tapahtumaa kohtaan. Varsinkin internetin ja sosiaalisten medioiden keskeinen rooli tapahtumien jälkikäsitelyssä tuodaan tarkastelussa esille. Tapahtumat buddhalaistemppelin ympärillä, jotka esitellään laajan empiirisen aineiston pohjalta, herättävät myös tärkeitä kysymyksiä vallasta ja representaatiosta nyky-Suomen uskontojen välisissä vuoropuheluissa. Netissä dialogin perinteiset hierarkiat ja valtasuhteet menettävät merkityksensä, ja pienet vähemmistöryhmät voivat avata keskustelun toistensa kanssa ilman esimerkiksi valtion tai lutherilaisen kirkon välitystä. Mutta onko vuoropuhelu netissä vakavasti otettava ilmiö?

Tuhopolto ja siitä syntynyt keskustelu valaisee Suomen uutta vuoropuheluilmapiiriä monella kiinnostavalla tavalla. Yhtäältä uusi dialogifoorumi sai tuulta siipiensä alle sosiaalisten medioiden tullessa mukaan kuvioon. Toisaalta tämä vuoropuhelun moderni arena myös houkutteli mukaan keskusteluun uusia osallistujia, jotka eivät kokeneet itseään perinteisellä tavalla uskovaiksi, tai he eivät olleet aktiivisia uskonnollisissa järjestöissä. Keskustelu, joka alkoi Facebookissa, levisi pian perinteisimpiin keskustelupiireihin, kuten akateemisiin luentosaleihin, sanomalehtiin sekä yhteiskunnallisiin ja kirkolli-

siin instituutioihin. Vaikka keskustelun avaajina toimivat uuspakanat ja muslimit, pian myös vakiintuneet äänet korkeakoulumaailmasta, politiikasta ja kirkosta ottivat osaa keskusteluun.

Facebook keskustelualustana toi uusia tuulia, jotka haastoivat ja uusivat uskontojen välistä vuoropuhelua Suomessa. Keskustelu tosin myös vahvasti olemassa olevia stereotyyppioita eri uskonnollisista ryhmistä. Keskustelupuheenvuoroissa netissä buddhalaisuutta usein kuvailtiin rauhan uskontona, joka kunnioittaa kaikkia ihmisiä. Buddhalaisia luonnehdittiin rauhallisiksi, myötätuntoisiksi ja miellyttäväksi ihmisiksi. Turun islamilaisen yhdyskunnan solidaarisuusviesti taas sai paljon palautetta, jossa perinteiset kliseet islamista ja muslimista toistettiin. Facebook-ryhmän moderaattori joutui jopa poistamaan kiivaimmat keskusteluväitteet väkivaltaisista terroristeista.

Vaikka uusi dialogifoorumi ei täysin pystynyt irtautumaan perinteisistä stereotyyppioista ja binäärisistä ajattelutavoista, jossa maailman uskonnot nähdään mustavalkoisena vastakkainasetteluna, se muodosti kuitenkin aivan uuden avauksen Suomen uskontodialogi-ilmapiiriin. Tämä ilmenee etenkin keskustelussa vallasta ja vaikutusvallasta dialogin määrittämisessä: tässä tapauksessa sekä osallistujat että asialista kokivat radikaalin uusiutumisen. Astuessa sosiaalisten medioiden kehiin, uskontodialogi jätti vakiintuneet rutiiniinsa taakse ja astui uuteen, osallistuvaan sekä kokeelliseen kontekstiin. Mutta vaikka keskustelu tällä tavalla sai uudet, tuoreet sävyt, se astui samalla miinoitetulle alueelle. Keskustelu netissä on kylläkin avointa ja tasa-arvoista, mutta usein myös riitaista, kärjistyntä ja väliin vähemmän rakentavaa. Jää nähtäväksi, miten tämä uusi keskustelukulttuuri kehittyy.

Toinen kysymys, joka vielä jää nähtäväksi, koskee temppelirakennusurakan etenemistä Moisiossa. Tavoitteena on vihdoinkin saada valmiiksi Suomen vietnamilaisten buddhalaisten kauan kaipaama pyhäkkö ja kohtaamispaikka. Puolitoista vuotta on kulunut tuhopoltosta. Tänä aikana on paljon tehty työtä temppelin valmistumiseksi. Temppele on nykyisin aktiivisessa käytössä huolimatta keskenräisyydestään. Uusilta ilkvallanteoilta on onneksi vältytty. Tekijöitä ei valitettavasti ole saatu vastuuseen teostaan. Mitä pidemmälle aika kuluu, si-

tä epätodennäköisemmältä kiinnijääminen tuntuu. Teon motiivit taitavat siis jäädä hämärän peittoon.

Lopuksi jää ehkä tärkein kysymys: saivatko tapahtumat ja niitä seurannut keskustelu aikaan jonkinlaisen muutoksen? Iskun vuosipäivän yhteydessä viime vuoden syyskuussa Facebook-ryhmässä esiteltiin seuraava kysymys, joka on edelleenkin polttava:

”Tuhopolton yrityksestä on kulunut vähän yli vuosi. Miten olet havainnut asenneilmapiirin muutosta Suomessa kuluneen vuoden aikana? Miten temppelin tuhoyritys vaikutti omaan arvomaailmaasi?”

Referenser

Intervjuer

IF mgt 2011/049 Intervju med medlem av Suomen vietnamilaisten buddhalaisten yhdyskunta, 24.3., 2011. Folkloristiska arkivet, Åbo Akademi.

IF mgt 2011/069 Intervju med medlem av Suomen vietnamilaisten buddhalaisten yhdyskunta, 20.4., 2011. Folkloristiska arkivet, Åbo Akademi.

Litteratur

Amir-Moazami, Schirin (2011): Pitfalls of consensus-orientated dialogue: the German Islam Conference (Deutsche Islam Konferenz). *Approaching Religion* 1/1, s. 2–15. URL: <http://ojs.abo.fi/index.php/ar/article/view/73>. Hämtad: 24.2., 2012.

Ammerman, Nancy (2008): Introduction: Observing Modern Religious Lives. Ingår i: N. Ammerman. *Everyday Religion. Observing Modern Religious Lives*. Oxford, Oxford University Press, p. 3–18.

Furseth, Inger (2006): *From Quest for Truth to Being Oneself. Religious Change in Life Stories*. Frankfurt am Main, Peter Lang.

Grung, Anne Hege (2011): *Gender Justice Muslim-Christian Readings. Christian and Muslim Women in Norway Making Meaning of Texts from the Bible, the Koran, and the Hadith*. Oslo, The Faculty of Theology, Acta Theologica no. 35.

Illman, Ruth (2010): Mångfald, möten och misstro. Religionsdialogi dagens Finland. Ingår i: Martikainen, Tuomas & Jalovaara, Ville. *Religionens återkomst. Brytningspunkter i kyrkan, religionen och kulturen*, s. 97–104. URL: <http://www.magma.fi/magma-media/religionens-aterkomst>. Hämtad: 24.2., 2012.

Ketola, Kimmo (2008): *Uskonnot Suomessa: Käsikirja uskontoihin ja uskonnollistaustaisiin liikkeisiin*. Tampere, Kirkon tutkimuskeskus.

Kevin, Torbjörn (2010): *Visa ditt ogillande*. Åbo Underrättelser, 14.9.2010.

Leirvik, Oddbjørn (2011): *Philosophies of interreligious dialogue: Practice in search of theory*. *Approaching Religion* 1/1, s. 16-24. URL: <http://ojs.abo.fi/index.php/ar/article/view/74>. Hämtad: 24.2.2012.

Mäkinen, Kari (2010): *Suomen vietnamilaisten buddhalaisten yhdyskunta, Lootuksen sydämen temppelin edustajat*. Opublicerat uttalande av ärkebiskopen, 25.9.2010.

Palovaara, Jorma (2010): *Keskeneräiselle buddhalaistempeleille mittavat vahingot tuhopoltossa*. *Turun Sanomat*, 12.9.2010.

Partridge, Christopher (2005): *The Re-Enchantment of the West. Vol. 2. Alternative Spiritualities, Sacralization, Popular Culture, and Occulture*. New York, T & T Clark.

Pfändtner, Willy (2010): *Constructive Dialogical Pluralism: A Context of Interreligious Relations*. *Sophia* 49, s. 65-94.

Söderling, Ismo (2010): *Mitenvälttää roihuavatemppeli?* *UTU Online*, 23.9.2010. URL: <http://www.>

utuonline.fi/sisalto/artikkeli/miten_valttaa_roi-huava_temppeli.html. Hämtad 23.2.2012).

Taylor, Charles (2007): *A Secular Age*. Cambridge, The Belknap Press of Harvard University Press.

Internet

Evangelisk-lutherska kyrkans arbetsgrupper för religionsdialog: <http://sakasti.evl.fi/sakasti.nsf/sp2?open&cid=Content550B99>. Hämtad 23.2.2012.

Heimo Rinnes blogg: <http://www.heimorinne.fi/blogi/2010/09/12/3#comments>. Hämtad 31.5.2011.

Pakanverkko: <http://www.pakanaverkko.fi/media/pakanaverkko-paheksuu-uskonnoille-tarkeiden-tilojen-vahingoittamista>. Hämtad 21.2.2012.

Suomen kristillinen rauhanliike: <http://www.kristillinenrauhanliike.fi/archives/462>. Hämtad 23.2.2012.

Turun buddhalaistemppelin solidaarisuusryhmä: <http://www.facebook.com/home.php#!/pages/Turun-Buddhalaistemppelin-Solidaarisuusryhm%C3%A4/154410107911806?sk=info>. Hämtad 21.2.2012.

Turun Islamilainen Yhdyskunta: <http://www.tisy.fi/ajankohtaista.php>. Hämtad 21.2.2012.

Instituutin kevätretki Sastamalaan 10.5.2012

Vammalan Kirjapaino Oy:n myyntijohtaja Juhani Niemi järjesti instituutilaisille mukavan virkistyspäivän 10.5. Kävimme tutustumassa Vammalan kirjapainon toimintaan, Pyhän Olavin kirkkoon ja kirjamooseo Pukstaaviin sekä söimme hyvin Gasthaus Liekorannassa. Lämpimät kiitokset Vammalan Kirjapainolle!

Motivations and expectations of Italians planning to move to Finland

Nicola Guerra

The Italian community in Finland is relatively small compared to other larger Italian communities abroad. Despite the quantitatively restricted dimensions, there are multiple reasons to study the phenomenon. First of all, the two countries represent the geographical extremes of the European Union as well as two very different realities in terms of historical, cultural and social background. These two member states of the EU in fact are very different in terms of multiculturalism / multiethnicity and for their role in the European unification process. Studying the migration flows between the two countries is therefore important not only to understand the bilateral relationship between Finland and Italy but it can also offer a more general perspective on how the European integration process is actually proceeding. This essay examines the decision-making process of Italians planning to move to Finland through a semantic analysis of the posts (or web messages) sent to the message board of web newsmagazine La Rondine by Italians looking for a relocation in Finland. The collection and analysis of the semantic universe provide the list of motivators at the basis of Finland as chosen destination and an outlook on how Finland is perceived by Italians. As a conclusion of the semantic analysis on the source material, a map on the opportunities and threats that Italians attribute to Finland, will be drawn.

Key Words: emigration, immigration, Italy, Finland, expectations.

Nicola Guerra is Doctoral student, Department of Italian language and culture, University of Turku (Finland), Master of Science (Economics), University of Pisa (Italy). Current Research Interests: national identities, military volunteering, Italian emigration.

The phenomenon of Italian emigration to Finland is still largely unexplored. De Anna has examined the historic migrations (De Anna 1995; 1996; 2011) and Di Toro Mammarella (2008a; 2008b) the more recent flows but the motivations at the basis of Italian emigration to Finland remain almost completely unknown. This essay examines the decision-making process of Italians planning to move to Finland through a semantic analysis of the posts (web messages) sent to the message board of web newsmagazine La Rondine by Italians looking for a relocation in Finland. The collection and analysis of the semantic universe provide the list of motivators at the basis of Finland as chosen destination and an outlook on how Finland is perceived by Italians. I have chosen to apply a semantic analysis as it is the most indicated method in fully understanding the motivations at the basis of the intent of migrating (Guerra 2011a; 2011b; 2011c). The quantitative data used in this essay has been taken from the Italian Ministry of Interior's Register Office of Italian Residents Abroad (AIRE). These figures refer to Italian citizens that have spontaneously declared to their Municipal Population Register Centre their intention to reside abroad for a period longer than 12 months (AIRE 2012). These figures differ from those provided by Statistics Finland, since they measure the intention, not the effective length of stay. The numerical differences in the statistics of two countries are a very common phenomenon and often due to different systems in calculating the number of migrants. They also represent an interpretative challenge to every researcher of cross-country migrations (Guerra 2001, 47–53; Guerra 2008, 69).

Finland and Italy: multiculturalism, multiethnicity and Europeism

Italy has been a multicultural and multiethnic reality for centuries before becoming an unified and independent nation state as late as the 1860's. The Italian Peninsula, for its position at the Mediterranean sea, has always been in the centre of wide migratory flows. From the famous case of the so called Magna Graecia, when the coastal areas of Southern Italy were extensively colonized by Greek settlers who began arriving in the 8th century B.C. bringing their Hellenic civilization, to the so called Barbaric Invasions or the Arab invasions of Sicily to the much more recent Austro-Hungarian rule of Northern Italy just to name a few. During the Roman Empire the Edict of Caracalla, issued in 212 by the Roman Emperor Caracalla, declared that all free men in the Roman Empire were to be given full Roman citizenship. Constantine the Great, Roman Emperor from 306 to 337, was born in Niš, in present-day Serbia – an area which is still outside of the European Community. During the Fascist rule, the leading Italian theorist of racial doctrine Julius Evola rejected the very idea of biological racism and theorized a doctrine of spiritual racism since he considered the existence of an Italian biological race an “absurd idea” (Evola 2001, 92; Pisanty 2006, 123–133; Germinario 2009, 99–109). Multiculturalism and multiethnicity can undoubtedly be considered permanent and fundamental characteristics of modern-day Italy (Guerra 2008, 68–77). According to press reports, during the so-called Arab Spring in 2011 some 25,000 North-African refugees arrived in Italy (Duvell 2011a; 2011b; 2011c; Kersten 2011). During this massive immigration phenomenon Italy and France agreed on a joint policy with the intent to put pressure on the EU and eventually label the exodus of these North African refugees as an emergency-situation (Allen 2011; Kersten 2011). Also the President of the Italian Republic Giorgio Napolitano highlighted the necessity of a common commitment of all EU countries in facing such emergencies (Libero 2011). Due to its geographic position Italy is still facing permanent difficulties most of all in controlling maritime borders. Also the issue of illegal immigration has been object of sharp tensions at national, EU and international levels. Italians have felt left

alone from the EU-community in the struggle of handling illegal immigration, as if illegal immigration was only a national and not a pan-european problem (Nascimbene 2008; The Economist 2011).

While Italy has been experimenting the *melting pot* society for 3,000 years, Finland, on the other hand, has been quite a closed society until the early 1970s (Koivukangas 2003, 4; Korkiasaari & Söderling 2003, 6). Finland has never experienced great flows of labour migration and with a small foreign population it has been quite a homogeneous society until the 1990s (Koivukangas 2003, 4). Still nowadays Finland seems to comprise an anomaly regarding its strong economy, but the absence of a high percentage of immigrant workers. With one of the strongest and most competitive economies in the world, it is surprising to see that in 2006 only 1,5 % of the Finnish labour force is of foreign origin (Capjon 2006, 13–14) and today there are about 80,000 foreign workers representing the 3 % of the total labour force. Since the mid-1980s the number of asylum seekers has increased in Nordic countries. They have been most numerous in Sweden, amounting to some 233,000 persons in 1989–95. In Denmark the number was around 55,000, in Norway 36,000 and in Finland 12,500 (Korkiasaari & Söderling 2003, 8). During recent years citizens of the former Soviet Union form the largest single nationality group in Finland today, Swedes being the second largest. In fact, many of the people in both groups are of Finnish origin (Korkiasaari & Söderling 2003, 8). Nowadays most of the immigrants in Finland come from other European countries: Finland is getting the highest immigration flows from the EU-15 and the second highest from EU-10-countries (Heikkilä & Pikkarainen 2008–2009, 32).

In terms of the composition of the immigration flows in Italy and Finland, the main difference consists in the fact that while Italy is highly exposed to immigration flows from the African continent with high rates of illegal immigration, Finland receives mainly European citizens. This is a crucial factor in terms of the immigrants' possibilities of integration into the receiving society. One of the most controversial cultural issues concerning cross-continental immigration relates to the women's rights and the very concept of family (like in the case of polygamy, banned in Europe while a completely normal cus-

tom in some African countries, for instance in Senegal) (Guerra 2001, 27–28).

There are also some great differences when looking at the two countries from the perspective of emigration. 26.7 million Italians emigrated abroad from 1876 to 1987, 14.2 million to European and 12.5 million to extra-European countries and, just to quote a famous example, more than 50 % of the current population of Argentina has Italian origins (Bacchetta & Cagiano De Azevedo 1990, 49; Guerra 2001, 49). If during the last hundred years more than one million Finns have emigrated abroad – nearly 500,000 of them before and some 730,000 after World War II - the great majority (73 %) of Finnish post-war emigration has been to Sweden (Korkiasaari & Söderling 2003, 3–4; Heikkilä & Pikkarainen 2008–2009, 31–32). If we consider that until the end of the 1980s, about 85 % of the immigrants coming to Finland were return migrants (mostly from Sweden) (Korkiasaari & Söderling 2003, 10) we can affirm that Finnish emigration is mainly a cross-border and temporary phenomenon.

Another feature that distinguishes the two countries is related to the different roles of Italy and Finland in European geopolitics. During the Cold War, while Finland was trying to balance between the Western world and USSR (Jussila, Henttilä & Nevakivi 2004, 237–288), Italy, on the other hand (albeit with the largest Communist Party in Europe), was one of the founding members of the European Coal and Steel Community in 1957 and of the European Economic Community (EEC). Finland joined the EU only in 1995, 6 years after the fall of the Berlin Wall. The differences in the historical role in the European unification process determine how the concepts of immigration and emigration are defined in the two countries. The Italians of today prevalently do not consider the flows between the countries of the European Union as emigration/immigration. Cesare Ghilardelli from Piacenza, an employee at the Italian cultural Institute in Stuttgart declares: “for us Italians, the emigrant is someone forced to move far from his home-country and seek for new opportunities, because of poverty or otherwise difficult condition. Nowadays, inside the EU, we cannot talk about emigration, but of mobility. Europe is a common house and Stuttgart is nearer to Piacenza than Naples” (PiacentiniNelMondo

2011). This point of view is aligned with King’s considerations about the new forms of European migration: as nation states become less important within the boundaries of the EU, the distinction between internal and international migration becomes blurred and less defined in the European context (King 2002, 92). From a Finn’s viewpoint it is doubtful whether, as a rule, the benefits to be gained by migrating within the EU area would be greater than those to be gained in the Scandinavian countries. Likewise, the Nordic countries are not seen as offering irresistible attractions to EU nationals looking for an employment (Korkiasaari & Söderling 2003, 11). But Finland still seems to have a certain appeal - at least for Italians. But is Finland ready to receive these “immigrants”?

The presence of Italians in Finland

The first traces of Italian emigrants in Finland are datable in the period following the Protestant Reformation during which some Italians followed to Turku the princess Catherine the Jagiellonian of Poland (1526–1583), bride to-be of the Duke of Finland and future King of Sweden John III Vasa. Catherine’s mother was Italian, the rich and famous Bona Sforza (De Anna 2011; Guerra 2011a, 306). With the arrival of Catherine to the court of Turku a strong Italian influence livens up the city and a new period, called “Turku’s Renaissance”, begins. During this period Italian fashion and cuisine were introduced to the court of Turku (Possevino 1876, 37). The presence of Italians in the court of Catherine has been documented and we know the names of some of them, for instance Paolo Ferrari, the intermediary to the Pope, a musician named Giovanni, the cup-bearer Antonius Palma and the cook and sommelier Nicola Caldarolo. Other documented Italian presences in Finland were those of some highly specialized professionals: the architect Giovanni Battista de Pari directed the completion work of the Käkisalme fortress in 1586; the military experts of defense Bartolomeo Perato and Giovanni Battista Bresellesi resided in Finland in 1581; Antonio Rossetti, construction manager in Viborg, Savonlinna and Käkisalme in 1591, and the contract soldier Lorenzo Cagnoli in 1580 (De Anna 2011). Even if the

Table 1. Number of Italians in Finland.

Year	Number of Italians in Finland	Males	% M	Females	% F
2007	1,775	1,084	61 %	691	39 %
2008	1,948	1,199	62 %	749	38 %
2009	2,140	1,324	62 %	816	38 %
2010	2,323	1,423	61 %	900	39 %
2011	2,447	1,494	61 %	953	39 %

AIRE data 2011.

Table 2. The civil status of Italians living in Finland in 2010.

Unmarried	1,547
Married	608
Divorced	80
Widows	18

AIRE–Civil Status of Italians in Finland 2010.

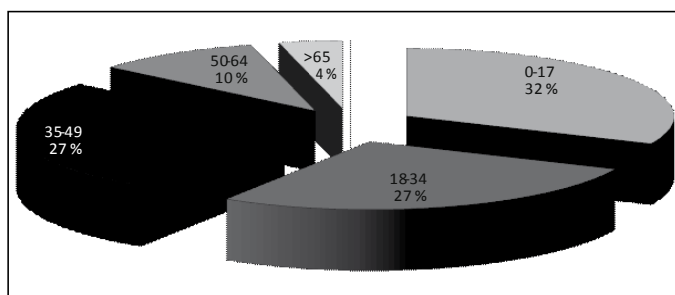

Chart 1. The age distribution of Italians living in Finland in 2010. (AIRE data).

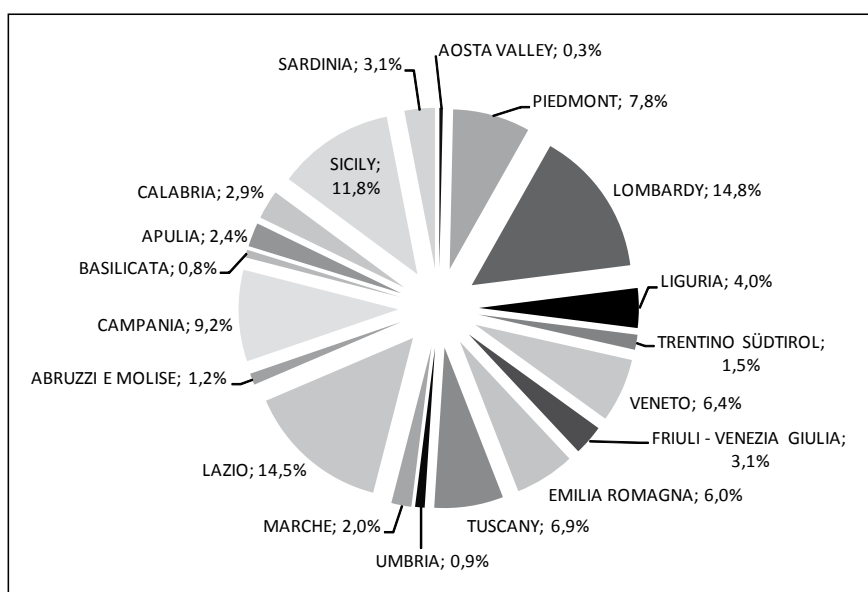

Chart 2. Regional Distribution of Italians in Finland 2010. (AIRE data).

presence of Italians in Finland has long traditions, there are not many studies on the subject probably due to the small dimension of the community.

According to the AIRE's figures in 2011 there were 2,447 Italians in Finland, of which 41,2 % female and 58,8 % male and with a CAGR (2007–2011) of 8,36 %. The Italian presence in Finland is slowly growing with a significative prevalence of males.

The AIRE data illustrating the civil status of Italians living in Finland in 2010 evidence a strong prevalence of unmarried persons (69 %).

The age distribution of Italians living in Finland in 2010 (AIRE data) shows the high prevalence of persons in working age. Italian migrants move to Finland in search of job opportunities or for professional reasons and the percentage of migrants in pension age is very low. The high percentage of unmarried emigrants in working age seems to suggest that the migration from Italy to Finland takes course in a crucial moment in the migrants' family and career development.

From table 1 and chart 1 we can assume that Italian emigration in Finland is mostly made of working age persons, prevalently males, looking for a job opportunity. The 32 % of migrants in the age group 0–17 also shows the presence of family migrations in which it is the entire family unit to migrate.

The regional provenance of Italians in Finland in 2010 (AIRE) evidences no significant geographical predominance between North (Lombardy), Centre (Lazio and Tuscany) and South (Sicily and Campania) Italy.

Key motivations of Italian emigration to Finland

In two previous articles on the phenomenon of the Italian emigration in Finland (Guerra 2011a; 2011b) I have analysed the key motivations at the basis of the process of decision-making of Italians *intending to migrate* in Finland. Quite expectedly, the main migration-typologies were represented by the so called love migration and student migration, both important and ever growing categories among

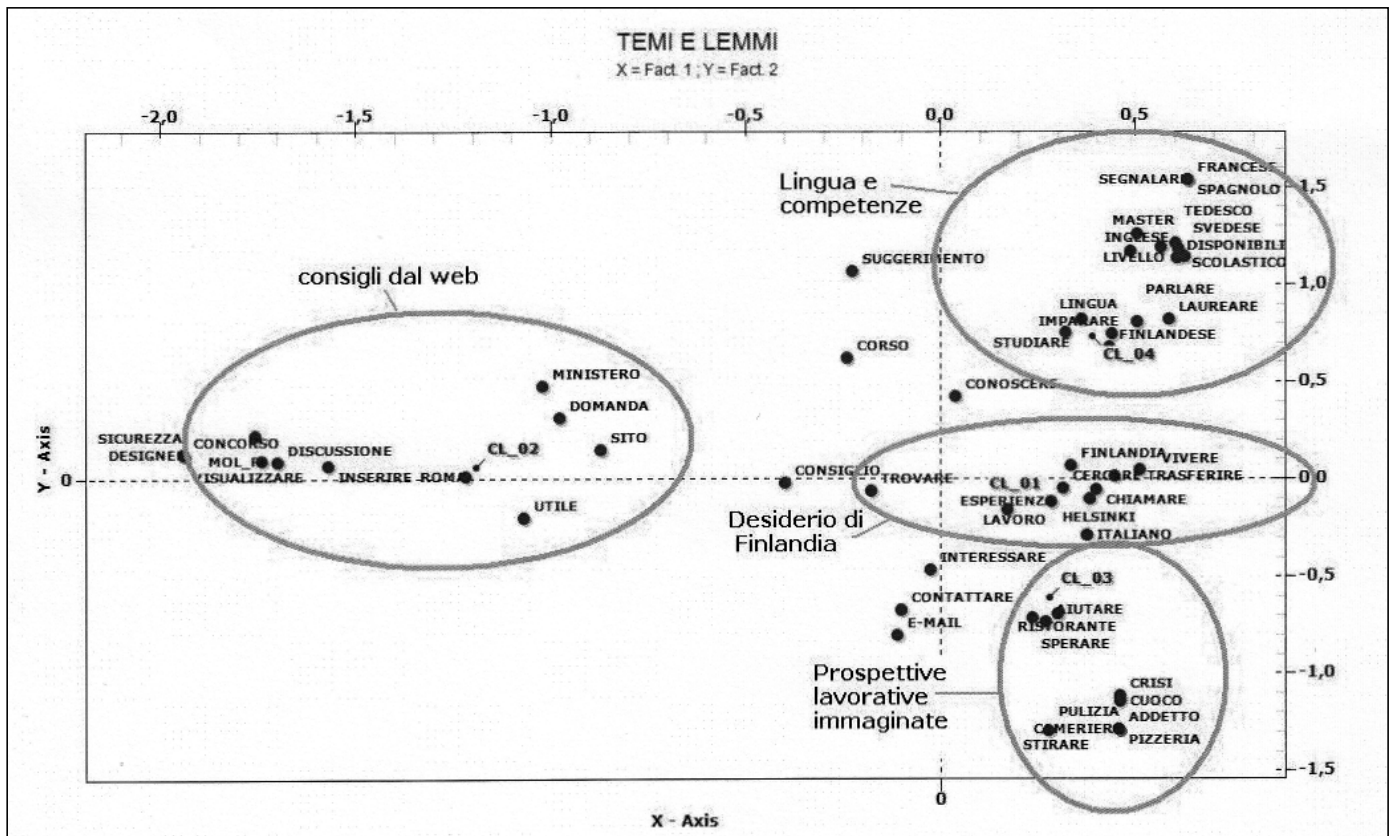

Chart 3. Thematic areas emerged and put together they form the discursive space.

the new migration flows in Europe (King 2002, 95; Koivukangas 2008–2009, 101). Student migrations are an increasingly important form of European mobility strongly promoted since the 1980's by the European Commission via schemes such as Erasmus and Socrates exchanges. The possibilities for a “transnational intimacy”, as King calls it, is greatly increased by mass travel, study abroad and tourism whilst the accelerating speed of travel and communication in a shrinking Europe increase the chances of transnational love being maintained (King 2002, 99). Excluding the 73 % of Finns that have migrated to Sweden since the end of WWII, the great majority of the remaining 27 % of Finnish emigrants were women moving to western and southern Europe mainly to marry (Korkiasaari & Söderling 2003, 4). If Finland has been characterized by a strong presence of female love migration for decades, interestingly enough, today love seems to be also one of the reasons for immigration to Finland, at least in the case of Italians moving to Finland.

The dream of any researcher of passed centuries' migrations would be to have the possibility to

go back in time and interview the migrants while they are leaving their countries or when arriving to destination. Nowadays, with the help of Web 2.0, we can collect the comments of migrants before they leave their country and/or immediately after they have arrived at destination. In this essay I have examined the emigrants' experiences in the first case, while still planning and pondering to take the big step. The source material of the study was represented by the posts (or web messages) sent by Italians planning to move to Finland to the message board of *La Rondine*, a web newsmagazine of Italian culture directed to Italians living in Finland, between February 2008 and September 2010. The message board is a free space to which readers can send questions they wish other readers or the editor to answer, as well as work or housing announcements. The collected material, written by more than 100 persons, has been put through a semantic analysis and analysed with T-LAB software, an all-in-one set of linguistic and statistical tools for content analysis and text mining. From the very first analysis, represented by the *wordcloud* (a visual repre-

sentation of text by frequency), the words “work” and “Finnish” result as the most used in the message board. The appearance of the word “work” is quite obvious but the word “Finnish”, mainly meaning the language, not the population, indicates how the language is perceived as the main barrier for finding a job in Finland. Going more in depth in the analysis and looking at the cluster analysis (based on co-occurrence analysis), 4 thematic areas emerged and put together they form the discursive space represented in the graph (Chart 3.).

The first thematic area of “Languages and competencies – *Lingua e competenze*” clusterizes the headwords of the posts of the Italians looking for a permanent job in Finland and those planning a student exchange-experience. Quite predictably many of the persons writing to the message board with the intent to possibly move to Finland make a brief presentation on their language and professional skills and experience. The linguistic competencies seem rather good in an Italian perspective and almost everybody claims to speak English and/or French. There is also a minority of Italians who claim to be able to speak German and/or Swedish. Students do not think of their inability to communicate in Finnish as a limit, since the knowledge of English is considered sufficient for studying in Finnish universities. However, those looking for a permanent job often argue that in their opinion and following their fiancées advice: “it’s difficult to get a job in Finland without knowing the local language even if you speak a good English”. This feature correlates with another thematic area identified with the cluster analysis, the “Working perspectives imagined by Italians – *Prospettive lavorative immaginate*”. As a consequence of not speaking Finnish, Italians are willing to accept jobs that are underpaid or below their degree of education. It seems as though for Italians wanting to move to Finland, love is more important than self-realisation. Another consequence of not speaking Finnish induces some to think of starting their own business as an easier option to a subordinate job. In the message board some even actually start to establish contacts and look for partners for a business venture. All the persons writing in the board describe themselves as willing to start to study Finnish as soon as possible.

The third thematic area is represented by the cluster called “Desire of Finland – *Desiderio di Finlandia*”. The keywords used to describe Finland as a destination are grouped in the cluster “Desire of Finland” which provides a more detailed description of the motivators at the basis of love and student migration. The desire to move to Finland for study depends mainly on four variables: the established brand of Finland as a country with a high standard of university education; the efficiency of Finnish university bureaucracy in comparison with the Italian system; the possibility to follow courses and give exams in English; the possibility to get a “simple but well paid” temporary job to cover the costs of the studies. Some of the persons willing to move to Finland to study have already had an experience in a Finnish university and therefore are willing to come back. Those looking for a job in Finland often have a Finnish fiancée and have previously visited the country more than once during their relationship. If love is the motive to moving to Finland it has also been the reason for visiting the country and making one’s opinion on the Finnish society. Finland is perceived as a welfare state endowed with a strong social cohesion, an efficient public administration, a low rate of criminality and corruption and an uncontaminated nature. These are the key-factors at the basis of the idea of migrating to Finland. In the absolute majority of cases Finland is not chosen spontaneously among other possible destinations but it becomes an option once other motives (love, study) have first brought the person to get to know and visit the country. Quite interestingly, Finland does not appeal in the same way to all Italians. For the Northern-Italians used to a high standard of social and economic wellbeing the Finnish attraction is represented mostly by the lack of criminality and the beautiful nature while for Southern-Italians Finland is perceived more as a place where to “escape” from a difficult everyday reality.

The fourth thematic area emerged in the analysis is represented by the answers and suggestions sent by the editor of the message board or by other readers already living in Finland (*Consigli dal web*). The suggestions are mainly technical. The most frequent suggestion being the advice to write one’s Curriculum Vitae in a more detailed way since Finnish labour market is highly specialized while the

Italian labour market appreciates multitasking and professional flexibility. But there are also some suggestions on how to integrate in the Finnish society. If many put in evidence how easy everyday life can be in Finland since the majority of Finns speak good English and the society is well-organized, there are also some advices on how to cope with possible difficulties. A Swiss woman living in Finland for many years, warns the readers of the message board to be aware of the apparent openness of the Finnish society: “if you’re blond you’re ok, otherwise they might call you *mustalainen*”.

An Italian moving to Finland should also be careful when offered a job since also Finns have learned to use illegal workers with no regular contract or national insurance contributions. Also, somebody mentions the fact that degrees taken abroad are sometimes underrated in the Finnish labour market.

Conclusions

Love and student migrations are the foremost typologies in which migration from Italy to Finland can be categorized, but also cultural, social and political factors influence the decision-making process. The Finnish welfare system, together with the perception of a society characterised by a prominent social cohesion and a low presence of corruption and criminality, have an important role in terms of the appeal of Finland on Italians. The Finnish public administration and civil service are perceived as highly effective and if compared to the Italian bureaucratization they can easily become a reason for considering Finland as a destination. Other reasons for looking appreciatively to Finland are represented by Finnish sustainable urban development and environmental protection. Italy is strongly urbanized and has a high population density compared to Finland and the Scandinavian state is therefore perceived by Italians as a destination where you

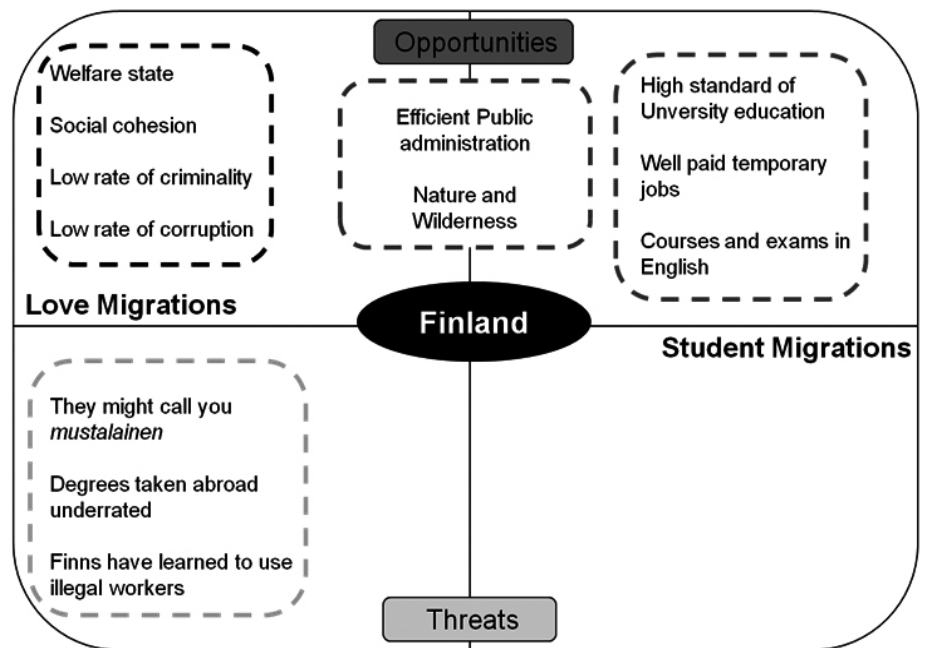

Chart 4. Opportunities & Threats scheme.

can live in contact with nature and wilderness. The decision-making process of Italian love and student migration in Finland can be represented in the following Opportunities & Threats scheme.

Italians do not consider moving to Finland as emigration but as a European “relocation”: “moving to Finland is not real emigration because we are all part of Europe”. Italy has been characterized by large flows of long-distance emigration and immigration throughout the ages. Italy has also played a key role in the European unification process from its beginning and therefore moving to Finland is nowadays considered as part of the European integration process, not “real” migration. Having a Finnish partner is also considered as a natural consequence of the European integration process and consequently, moving to Finland seems to be considered as a regional relocation in a “second home country”, not emigration.

In this essay I have examined the motivations at the basis of the decision-making of Italians *intending* to migrate to Finland but as we have seen, there are a few challenges in the integration process and it would be very useful, in the nearest future, to also take a deeper look on how Italians have actually integrated and how the early perception of Finland has eventually changed.

Bibliography

- AIRE (2012): AIRE — Informazioni. Iscrizione, cancellazione ed esercizio del diritto di voto dei cittadini italiani residenti all' estero. Available at: <http://www.servizidemografici.interno.it/sitoCNSD/pagina.do?metodo=homeSettore&servizio=navigazione&codiceFunzione=PR&codiceSettore=Al>. Accessed on 20 November 2011.
- Allen, Peter (2011): The Eurostar migrants: North African refugees mass at the Paris gateway to Britain as Sarkozy and Berlusconi row about open borders. Available at: <http://www.dailymail.co.uk/news/article-1380706/Berlusconi-Sarkozy-row-North-African-migrants-refugees-mass-Paris-gateway.html>. Accessed on 20 March 2012.
- Bacchetta, Paola & Cagiano De Azevedo, Raimondo (1990): *Le comunità italiane all'estero*. Giapichelli, Torino.
- Capjon, Andreas (2006): The low percentage of immigrant workers in the strong Finnish economy – an anomaly that challenges the main theories of migration?. *Siirtolaisuus – Migration 2/2006*, pp. 13–21.
- De Anna, Luigi (1995): *Storia degli italiani in Finlandia – Il Seicento*. Il Circolo, Turku – Åbo.
- De Anna, Luigi (1996): *Storia degli italiani in Finlandia – Il XIX Secolo*. Il Circolo, Turku – Åbo.
- De Anna, Luigi (2011): *Italiani in Finlandia. Il Cinquecento*. Available at: http://www.larondine.fi/index.php?option=com_content&task=view&id=531&Itemid=41. Accessed on 10 January, 2011.
- Di Toro Mammarella, Paolo (2008a): *Una nuova generazione di emigrati. Il caso italo – finlandese*. Solaris, Pescara.
- Di Toro Mammarella, Paolo (2008b): *Young generations and new patterns of emigration. The Finnish-Italian case*. Web Reports 39 Institute of Migration 2008. Available at: <http://www.migrationinstitute.fi/pdf/webreports39.pdf>. Accessed on 10 March 2012.
- Duvell, Franck (2011a): *From Arab Revolutions to Mediterranean Refugee Crises*. Available at: <http://franckduvell.posterous.com/from-arab-revolutions-to-mediterranean-refugee>. Accessed on 10 February 2012.
- Duvell, Franck (2011b): *Exodus from Libya: When do labour migrants become refugees?* Available at: <http://franckduvell.posterous.com/exodus-from-libya-when-do-labour-migrants-bec>. Accessed on 10 February 2012.
- Duvell, Franck (2011c): *Arab revolution, migrants and refugees: the limits of freedom*. Available at: <http://franckduvell.posterous.com/arab-revolution-migrants-and-refugees-the-lim>. Accessed on 10 February 2012.
- Evola, Julius (2001): *Fascismo e Terzo Reich*. Mediterranee, Roma.
- Germinario, Francesco (2009): *Fascismo e antisemitismo. Progetto razziale e ideologia totalitaria*. Editori Laterza, Bari – Roma.
- Guerra, Nicola (2001): *Partir Bisogna. Storie e momenti dell'emigrazione apuana e lunigianese*. Provincia di Massa – Carrara e Comunità Montana della Lunigiana, Massa.
- Guerra, Nicola (2008): *L'identità italiana? Cultura migrante*. Charta Minuta 11-11/2008, pp. 68-77.
- Guerra, Nicola (2011a): *L'emigrazione italiana in Finlandia: "vado a lavorare nel posto più bello del mondo!"*. *Rapporto Italiani nel Mondo 2011*, pp. 306-319.
- Guerra, Nicola (2011b): *L'emigrazione italiana in Finlandia (1990-2010) attraverso un'analisi semantica*. *Altretaliae 43/2011*, pp. 8-29.
- Guerra, Nicola (2011c): *Semantica e studi migratori: un connubio necessario. Dal Mediterraneo alla Finlandia: il richiamo dello Stato scandinavo per i lavoratori e gli studenti italiani*. ECHIOLTREMARE Conference Proceedings – December 2011.
- Heikkilä, Elli & Pikkarainen, Maria (2008-2009): *Internationalization of Population and Labour Force from the Present to the Future in Finland*. AEMI Journal Volume 6-7/2008-2009, pp. 30–45.
- Jussila, Osmo, Hentilä, Seppo & Nevakivi, Jukka (2004): *Storia politica della Finlandia 1809–2003*. Guerini e Associati, Milano.
- Kersten, Mark (2011): *France and Italy Call for Closed EU Border: An Abrogation of Moral Responsibility*. Available at: <http://justiceinconflict.org/2011/04/28/france-and-italy-call-for-closed-eu-border-an-abrogation-of-moral-responsibility/>. Accessed on 15 March 2012.
- King, Russel (2002): *Towards a New Map of European Migration*. *International Journal of Population Geography 8/2002*, pp. 89–106.
- Koivukangas, Olavi (2003): *European Immigration and Integration: Finland*. Paper presented to conference entitled *The Challenges of Immigration and Integration in the European Union and Australia*, 18-20 February 2003, University of Sydney. Available at: <https://digitalcollections.anu.edu.au/bitstream/1885/41774/3/koivukangas1.pdf>. Accessed on February 10, 2011.

- Koivukangas, Olavi (2008-2009): Immigration in Europe: Good or Bad?. AEMI Journal Volume 6-7/2008-2009, pp. 95-106.
- Korkiasaari, Jouni & Söderling, Ismo (2003): Finnish Emigration and Immigration after World War II. Siirtolaisuusinstituutti – Migrationsinstitutet, Turku – Åbo 2003. Available at: http://www.migrationinstitute.fi/articles/011_Korkiasaari_Soderling.pdf. Accessed on February 14, 2012.
- La Rondine (2012): Forum - Cerchi lavoro od una casa in Finlandia. Available at: http://www.larondine.fi/index.php?option=com_fireboard&Itemid=51&func=showcat&catid=9. Accessed on 20 January 2012.
- Libero (2011): Sarkò, Maroni e Frattini: è scontro tra Italia e Francia. Available at: <http://www.liberoquotidiano.it/news/709816/Sark%C3%B2-Maroni-e-Frattini-%C3%A8-scontro-tra-Italia-e-Francia.html>. Accessed on 21 March 2012.
- Nascimbene, Bruno (2008): Control of illegal immigration and Italian-EU relations. Documenti Istituto Affari Internazionali – IAI0922E. Available at: <http://www.iai.it/pdf/DocIAI/IAI0922E.pdf>. Accessed on 21 March 2012.
- PiacentiniNelMondo (2011): I tedeschi? «Popolazione affascinata dal Belpaese». Available at: http://www.piacentininelmondo.org/socialnetwork/events.php?action=view_article&article_id=210. Accessed on 17 February 2012.
- Pisanty, Valentina (2006): La difesa della razza. Antologia 1938-1943. Bompiani, Milano.
- Possevino, Antonio (1876): Relazione sul Regno di Svezia. Cellini, Firenze.
- The Economist (2011): Italy and immigration. Take my migrants, please. An influx of north Africans causes a headache for the government. Available at: <http://www.economist.com/node/18561247>. Accessed on 19 March 2012.
- Traynor, Ian & Hooper, John (2011): France and Italy in call to close EU borders in wake of Arab protests. Available at: <http://www.guardian.co.uk/world/2011/apr/26/eu-borders-arab-protests>. Accessed 27 on March 2012.

Instituutin henkilöstö tutuksi

Krista Mielismäki, Tietopalveluassistentti

Aloitin Siirtolaisuusinstituutissa 26.3.2012 tietopalveluassistenttina. Olen aiemmin toiminut kirjanpitäjänä ja sitä ennen it-suunnittelijana. Viimeisin koulutukseni on tietojenkäsittelyn tradenomi multimediatuotannon suuntautumisohjelmassa. Sitä ennen aikoinaan suoritin datanomin ja markkinointimerkonomien tutkinnot. Lisäksi olen käynyt erilaisia kursseja ja lyhytkoulutuksia, viimeisimpänä kirjanpitoon ja palkanlaskentaan valmistavaa koulutusta.

Perheeseeni kuuluu avomies ja hänen 15-vuotias poikansa sekä kaksi koiraa, eli novascotiannoutaja Netta 11 v. ja borderterrieri Turo 6 kk.

Harrastuksiini kuuluu mm. luonto, liikunta ja lukeminen. Avomieheni innostamana olen päässyt kiinni vaeltamisesta. Olemme kolonneet kansallis- ja luonnonpuistoja, viimeisimpänä viime kesänä Lemmenjoki. Tänä kesänä suuntaamme itään Kolin suunnalle. Puolitoista vuotta sitten huiputimme maailman kolmanneksi korkeimman (3 718 m) tulivuoren El Teiden Teneriffalla. Ei, emme käyttäneet köysirataa, sillä olisi kyllä päässyt kätevästi melkein huipulle.

Lukemiseni keskittyy myös paljon juuri luontoon, terveelliseen ruokavalioon ja liikuntaan, mutta myös moniin muihin aihepiireihin. Kevällä ja kesällä vapaa-aika kuluu aina mahdollisuuksien mukaan mökillä. Siellä riittää puutarhatöitä ja nikkarointia.

Olen tyytyväinen tästä tietopalveluassistentin tehtävästä Siirtolaisuusinstituutissa. Toivon pystyväni täyttämään odotukset ja toivon, että minuun on helppoa ottaa yhteyttä aina tarvittaessa.

Relational Dialectics in Intercultural Couples' Relationships

Carine Cools

LECTIO PRAE CURSORIA

Lectio prae cursoria for a dissertation in Speech Communication Research publically defended at the University of Jyväskylä on December 19, 2011. Docent Fred Dervin (University of Turku) was appointed as opponent, and Prof. Maarit Valo (University of Jyväskylä) as custodian. Link: <http://dissertations.jyu.fi/studhum/9789513945732.pdf>

The main purpose of this study is to describe and to understand the intercultural couples' relationships in Finland from the relational-dialectics perspective by Baxter and Montgomery (1996).

Following the interpretive research tradition, in this qualitative study, data were collected from 18 heterosexual intercultural couples (36 persons), utilizing the multi-method approach. The multi-method approach in this study includes theme interviews (5 couples), concept map interviews (six couples) and e-mail interviews (seven couples). The data were analyzed following an inductive content analysis approach.

The intercultural couples in this study experienced internal and external dialectics, related respectively to intercultural adaptation, e.g. need of support, uncertainty about the future, and identity confusion issues, and to challenges of inclusion and exclusion regarding, e.g. family support, and access to a social network.

Intercultural relational dialectical forces present in the intercultural couples' relationships include continual re-negotiation, cultural identity and be-

Carine Cools (Ph.D) works as a researcher at the Finnish Institute of Educational Research (FIER) at the University of Jyväskylä. She currently carries out research on highly educated immigrant women, the recognition of their education, and their access to the Finnish labour market.

longing, increased sensitivity to differences and similarities, social power, social support, and uncertainty.

Keywords: external dialectics, intercultural couples, intercultural dialectics, intercultural relational forces, internal dialectics, relational dialectics

Asiasanat: kulttuurienväliset dialektiikat, kulttuurienväliset parit, kulttuurienvälisten suhteiden voimat, relationaaliset dialektiikat, sisäiset dialektiikat, ulkoiset dialektiikat

Introduction and purpose of the study

Whether for personal reasons, for studies or for professional assignments, more people go abroad for shorter or longer periods of time. These stays overseas often tend to fall together in a phase of life when people are looking for a partner or are forming families. Hence, it happens, more frequently than a few decades ago, that people find a partner or a spouse with whom they share a different cultural background.

At the same time, however, we do not have much information, and particularly in Europe there has been little research, about the special form of relationship that intercultural couples represent. We do know, though, that communication and its strategies, which are essential in relationships in general and for couples in particular, tend to govern the well being of relational partners.

In addition, reflecting on intercultural couplehood also touches the debate on immigration. Since 1995, when Finland joined the EU, the immigrant population has increased by ca. 350 percent (350 %). However, although a general phenomenon, the situation of intercultural couples in Finland is still a rather recent trend, and so their number is

not yet so large as in many other European countries. Still, in Finland in 2010, ten percent of registered married couples were living in an intercultural relationship.

My reasons for choosing to study this topic also stress the importance of the topic. First of all, this study is anchored in interpersonal communication, in the family communication research tradition, where relationships of an intercultural nature are explored. And secondly, intercultural couplehood forms a current, present-day societal tendency, which also concerns migration studies.

Are intercultural couple relationships actually different from intracultural ones? How often does it happen that intracultural couples claim their relationship is also intercultural because "he is from Savo and she is from Karelia". Or then the gender issue, according to which all couples are claimed to be cross-cultural, pointing to the male-female difference. To some degree, of course, they may be right. Families do develop their own micro-culture, their own traditions and speech cultures, their own expectations and inside jokes. In this sense, all relationships are intercultural as each couple forms its own unique culture, which is called relational culture.

However, as this study shows, ignoring particular complexities intercultural couples confront, is to leave unacknowledged the losses, people in intercultural relationships may suffer, the wide historical differences that reach into the hearts of people who come from different parts of the world, and who speak different languages.

Research questions and method

In this qualitative study I look at the romantic relationships of heterosexual couples, where both partners come from different cultural backgrounds. The main purpose of this study is to describe and to understand the intercultural couples' relationships from the relational-dialectics perspective. Relational dialectics theory, by Baxter and Montgomery (1996), carries the idea that tensions in a relationship are a fundamental feature. These tensions are quite different from conflicts or problems. Thinking dialectically about relationships then, means that in every relationship there are internal tensions

(between the two partners), and external tensions (between the couple and their social surrounding).

I have posed the following three research questions: 1) What internal and external dialectical tensions do intercultural couples experience in their relationship? 2) What intercultural-related dialectical tensions do intercultural couples deal with in their relationship?, and 3) How do the couples see their different cultural background affecting their relationship?

To find answers to these questions, data were collected from 18 heterosexual intercultural couples (36 persons) utilizing the multi-method approach. This includes three types of interviews with intercultural couples: thematic interviews with ten people (five couples), concept map interviews with twelve people (six couples), and email interviews with fourteen people (seven couples). All the couples consisted of a Finnish and a non-Finnish partner. The data were analyzed following an inductive content analysis approach.

Findings

The findings of this study bring forth inspiring and thought-provoking topics. On the internal level, between the partners, support was a major topic. Support is seen of the utmost importance for intercultural couples. The partners experienced support through interaction with each other which helped them manage uncertain situations and helped them cope with stressful circumstances. However, support can be accepted, and rejected. This points to the tensions between the partners in need of support, and partners who provide the support, such as too much dependency, feelings of guilt, shame, and being a burden.

Whereas the intercultural partners explicitly expressed the certainty of their relationship, they also articulated the need for spontaneity, for being surprised and romanced. Uncertainty about the future was mostly conveyed by the complicated decision-making processes about, for instance, where to live, where to find work, how to uphold traditions, and how to tackle long-term planning. All couples faced these uncertainties, but the extra variations, some of which are brought about by cul-

tural diversity lead them to making tough choices, for instance choosing whether to move between two countries or two continents, versus moving between two cities or villages. The making of such choices intensified feelings of confusion and exclusion by the intercultural couples.

On the external level, between the partners and their social environment, the intercultural couples faced dialectical tensions in their need for support, this time, however, for support of family, in-laws, friends and acquaintances. They considered various networks crucial for being included with others, especially as they tend to have only one partner's family nearby. Therefore they couldn't always count on the support, which is generally available to intra-cultural couples. The couples perceived themselves as pretty conventional in one way, such as conforming to traditional relationship ideas, but they also considered themselves as being unique, like taking pleasure in the idea of difference and seeing it as a good thing.

The couples' motivation for disclosing was related to their need to share, to enjoy company and to create safe and encouraging social encounters. For the non-Finnish partners, this was not always possible as they, at times, felt unable to communicate in the host-country's language, an issue they perceived as disadvantageous. In all the couples, both partners consciously attempted to preserve their mother tongue as they knew it to be the only medium that allows them to reveal and share with others in their social network.

The effects of the intercultural couples' cultural background on their relationships are many fold. Most striking, yet not surprising, are the intercultural couples' continual negotiations, which seem to constitute their lives – internally and externally. These negotiations consist of repeated decision-making and compromising about nearly everything: holidays, friends, religion, traditions and celebrations and their acceptance in the larger social network, the upbringing and education of their children, and values and gender issues. Adaptation is presented as problematic and involved power issues of disadvantage since one partner often is the weaker link in interactions.

The intercultural couples were repeatedly faced with language issues, which were experienced as

powerful elements in their daily lives. These included for instance persistent language learning for the non-Finnish partners, language use between the partners, which contains the daily management of at least two languages, and the pain of language loss.

The partners gave evidence of episodes of being included, and excluded, and they touched on issues of belonging. Concerns of belonging affected the partners in instances of identity search, visibility, rootedness, and transnational connection.

Cultural identity was something the non-Finnish partners reflected on from the perspective of their presence and participation in the target culture (Finland), but it was also something that concerned them when returning "back home". Not only the non-Finnish partners but also the Finnish partners were affected by identity search, as a result of being in an intercultural partnership and of having spent time in their non-Finnish partner's home culture.

The common thread surfacing in the couples' accounts of how their different cultural backgrounds are reflected in their relationships is unquestionably the continual negotiation between the two partners themselves, and between the couples and their social networks. In a sense these define their intercultural relationship, as all their moves are "negotiated" moves. Interculturally-related dialectical forces in the couples' relationships include continual re-negotiation, cultural identity and belonging, increased sensitivity to differences and similarities, social power, social support, and uncertainty.

Relevance of the study and conclusions

What do these findings bring us? The most important discovery of this study is that the intercultural couples experience intercultural tensions in the form of continual re-negotiations through which other intercultural tensions are initiated. These results are of contemporary relevance as they affect our knowledge and our understanding of relational communication in an intercultural context. Awareness of these tensions offers opportunities to deepen the understanding of relating in an intercultural context.

But, this study definitely also addresses a need for more scholarship on intercultural couplehood.

Moreover, as the findings originate in an interpersonal communication study, they are also of relevance to counselors involved with guidance and counseling for intercultural couples. The main goal of couple counselling inherently lies in making couples to understand more profoundly their relationship, while improving their relational communication. Thus, knowledge of these intercultural tensions is new, in that it admits, and allows for couples to experience various tensions which are ever fluctuating, and which must be considered an inherent and important, part of relating.

While it is essential to understand how intercultural relationships are sustained by the fairly young couples in this study, future studies could examine dialectical tensions with older intercultural couples. As the history of research on intercultural couples is still relatively young, and almost a novelty in the field, also a longitudinal take could offer new light on the dynamics in such relationships, and how they might affect long-term commitment.

Since negotiations constitute a very important part of a couples' relationship, language as a tool for communication, is of great importance in this study. "What language to speak" can reflect hesitation, issues of support, and ambiguity about being in a disadvantaged position. In the end it probably refers to one's genuine willingness to be accepted in the new society.

Yet, regarding the language use, research on older intercultural couples could bring out important findings. For instance, research conducted on older intercultural couples in Australia shows, that migrant partners in older intercultural couples form a significant proportion of those who use interpreting services. These older migrants include a number of people who used to be proficient in the target language but due to old age and its accompanying memory loss, have reverted to their native tongue. This means they are no longer able to express for instance their healthcare needs in the target language. It also implies an urgent need for significant knowledge of the dynamics of language and its transformations over time in older intercultural couples.

Continued work in this area, and particularly longitudinal studies on intercultural couples, would make it possible to explore how such couples could benefit from research into relationships with their

external networks, and on transcultural care issues which affect the migrant partners and their networks in the respective target or home-country.

To conclude, studying intercultural couples shows that cultural issues naturally interrelate with issues of personal and relationship history. In the end, the intercultural couples' refusal to accept simple answers, and their determination to continue to discuss an issue until a midpoint has been found, is what emerges from this study as most characteristic of these couples. Their accounts reveal the kind of challenges explored. Evidently, these are not just issues about food or clothes or funny mistakes, even if sometimes they are stories about food – like whether or not to use jam on bread – about clothing, and on occasion about funny mistakes. But none of these issues stands on its own: topics of food and clothes, holidays and mixing up words are almost always linked to larger ones. Discussions about appropriate clothing can stand for uncertainty about whether the family will think it good enough. The question of where to live can also imply a concern about who will take care of the parents when they are old, which points to issues of transnational care.

Finally, it is vital to realize that knowledge about intercultural tensions is not only of profound consequence to the couples, or to the nuclear family, but it also affects their children and their families, it affects their friends and their colleagues, and it affects their neighbors and acquaintances. In a way one can say it affects everyone in our society.

What I pictured from the start, and what is echoed in the stories of the intercultural couples in this study, is that they survive and thrive through complicated movements between spaces, places, and beliefs. They find themselves choosing not to choose between their own cultures of origin; instead they move among cultures, between tensions and periods of harmony, accepting what they can, and articulating what they can not, negotiating over and over again what they mean, and trusting the inarticulate to somehow make itself known – eventually. They experience intercultural tensions, which need to be seen to, and discussed countless times, through significant negotiations that often seem never-ending. This can be best illustrated by the words of one of the intercultural partners in this study:

“As our differences are much more apparent, and obvious, they just have to be discussed; we have become the mediators in our own cultures.”

Vaihto-opiskelijan arki Berliinissä

Inkeri Hakamies

Artikkelin tavoitteena on selvittää, millaista vaihto-opiskelijan arki on, miten poikkeuksellisena vaihto-opiskelijat sen kokevat, ja millaisia käsityksiä heillä on vaihto-opiskelijoiden elämästä. Artikkelin pohjautuu kirjoittajan pro gradu -tutkielmaan. Tutkimusaineisto koostuu haastatteluista ja kyselyvastauksista ja tarjoaa kuvan erityisesti 2000-luvun Berliinin tilanteesta.

Vaihto-opiskelijat kohtaavat vaihtonsa aikana uusia ympäristöjä ja tilanteita, jotka voivat tuntua vieraalta ja vaativat sopeutumista. Toisaalta sähköisen median mahdollistamien tiiviiden yhteyksien ansiosta vaihto-opiskelijat voivat halutessaan seurata kotimaansa uutisia ja tuttaviensa kuulumisia päivittäin. Koska vaihto-opiskelijoiden elämässä sosiaalisuus usein korostuu, sillä, kenen kanssa he aikaansa viettävät, on myös hyvin suuri merkitys.

Opiskelijavaihdossa vietetty aika voi olla monelle irtiotto ja mahdollisuus uusiin elämyksiin. Kuitenkin vaihto-opiskelijat rakentavat omaa arkeansa aktiivisesti ja itsenäisesti ja he voivat säädellä saamiensa uusien vaikutteiden määrää. Oman polkunsä löytämistä pidetään myös arvossa.

Avainsanat: vaihto-opiskelijat, työharjoittelijat, opiskelijavaihto, Berliini, arki, vapaa-aika, sosiaaliset aktiviteetit, internet

Key words: exchange students, interns, student exchange, Berlin, everyday life, free time, social activities, internet

Kirjoittaja Inkeri Hakamies on valmistunut filosofian maisteriksi Helsingin yliopistosta pääaineenaan kansatiede. Tällä hetkellä hän työskentelee Museo-designin palveluksessa Museoviraston kansatieteen kokoelmien digitointiprojektissa.

Johdanto

Yleisimpiä motiiveja opiskelijavaihtoon lähtemiselle ovat kielitaidon kasvattamisen lisäksi uusien kokemusten saaminen, uuteen kulttuuriin tutustuminen, sekä omien selviytymistaitojen testaaminen (Garam 2000, 34–35). Kuten eurooppalaisen vaihto-opiskelijoiden kokemuksiin perehtynyt Elizabeth Murphy-Lejeune toteaa, vaihtoon lähteviä opiskelijoita houkuttaa nimenomaan halu elää ja kokea erilaisuutta sekä rikkoa rutiineja (Murphy-Lejeune 2002, 80). Myös vaihto-opiskelijoita tutkineen Anna Eklundin mukaan opiskelijavaihdossa vietetty aika on selvästi erilaista vaihto-opiskelijoiden tavalliseen elämäänsä verrattuna, ja sitä leimavat erityisesti suuri vapauden tunne ja elämästä nautiskelu (Eklund 2008, 83). Vaihto-opiskelu voi siis merkitä monille irtiottoa omasta arjesta.

Eeva Jokisen mukaan arki saa suurien muutosten aikana usein erityisroolin. Arjen tavallisuutta ja pysyvyyttä pidetään rauhoittavana vastapainona muutosten tuomalle turvattomuuden tunteelle. Samalla usein oletetaan, että arki on jotain, joka syntyy itsestään. Tämä on Jokisen mukaan kuitenkin perusteetonta, sillä hänen mielestään arki vaatii aktiivista ”pyörittämistä”. Arkeen kuuluu myös tietty logiikkansa, jolla vieras kesytetään kotoisaksi. Jokisen mukaan arkea ei myöskään löydy mistään tietystä paikasta, vaan se on läsnä kaikkialla. (Jokinen 2005, 9–13.)

Sanapari vaihto-opiskelijan arki muodostaa siis paradoksin: Vaihto-opiskelu ja vaihdossa vietetty aika ovat lähtökohtaisesti jotain tavallisesta poikkeavaa ja erilaista. Arkea ei kuitenkaan pääse pakoon, vaan se seuraa vaihto-opiskelijaa myös vaihtokohteeseen. Uuden arkielämän järjestäminen vaatii vaihto-opiskelijalta myös paljon omaa aktiivisuutta. Tar-

kastelen tässä artikkelissa siis vaihto-opiskelijoiden arkea ja pohdin, kuinka erilaista se on ja mitkä seikat siihen vaikuttavat.

Artikkelini pohjautuu kansatieteen pro gradu -työhöni (Hakamies 2011), jota varten keräsin keväällä 2010 haastattelu- ja kyselyaineiston. Haastatteluja on yhteensä seitsemän, joista kuusi on yksittäishaastatteluja ja yksi kolmen hengen ryhmähaastattelu. Tämän lisäksi sain myös neljältä henkilöltä vastaukset kirjallisesti. Aineistonkeruun jälkeen suoritin myös itse syksyllä 2010 työharjoittelun Berliinissä, Eurooppalaisten kulttuurien museossa. Vaikka omat kokemukseni ovat olleet tässä tutkimuksessa sivuroolissa, ne ovat varmasti auttaneet aineiston tulkinnassa.

Informanttieni oleskeluajat Berliinissä sijoittuivat pääasiassa kevään 2008 ja kevään 2010 välille. Jotkut olivat vastaushetkellä jo palanneet Suomeen, ja joillakin oleskelu ulkomailla vielä jatkui. Vastaajat olivat iältään 22–32-vuotiaita, ja heistä kaksi oli miespuolisia. Miespuolisten vastaajien vähyys vastaa sikäli todellisuutta, että noin 35 prosenttia yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen ulkomaille lähtijöistä on miehiä (Garam 2010, 11).

Kulttuuria ja ihmisiä tutkittaessa yksi tärkeimmistä eettisistä normeista on yksityisyyden suojan kunnioittaminen, ja aineiston käyttötapaan on kiinnitettävä erityistä huomiota silloin, kun haastateltavia on vähän (Olsson 2005, 286). Opiskelijoina ja tutkimusetiikasta tietoisina vastaajani olivat myös itse kiinnostuneita siitä, miten heidän anonymiteettinsä säilytetään. Kunnioittaakseni vastaajieni yksityisyyttä olen tietoisesti valinnut olla kertomatta heidän taustoistaan tai rooleistaan enempää. Samasta syystä olen antanut vastaajilleni peitenimet. Päädyin nimimerkinomaisiin luontonimiin, joihin ainakaan itselläni ei ollut selviä sukupuoleen liittyviä mielikuvia. Tämä sen vuoksi, että miespuoliset vastaajaani voisivat sukupuolensa vuoksi erottua joukosta niin, että heidän anonymiteettinsä kärsisi. Haastateltaviani olivat siis Kide, Tikli, Puro, Nietos, Rae, Riekko, Havu, Käpy ja Pouta. Kirjallisesti vastanneet eivät esiinny tässä artikkelissa, mutta heidän antamansa tiedot ovat toki vaikuttaneet tutkimuksen johtopäätöksiin.

Olen tietoinen siitä, että nimien kanssa tekemäni päätöksen myötä aineistoani ei voi tulkita sukupuolinäkökulmasta. Voi olla, että tätä näkökulmaa erikseen painottamalla mies- ja naispuolisten vastaajien

väliltä olisi saattanut löytyä eroja. En kuitenkaan kokenut, että ne olisivat ratkaisevia tai että niillä olisi erityistä merkitystä tutkimuskysymyksen suhteen. Vastaajieni yksityisyyden suojaaminen oli mielestäni tärkeämpää.

Berliinin rytmi

Murphy-Lejeune luokittelee opiskelijaliikkuvuuden yhdenlaiseksi muuttoliikkeeksi, vaikka opiskelijoiden muuttoreitit ja -tavat ovatkin selvästi erilaisia kuin siirtolaisten tai pakolaisten. Hänen mielestään esimerkiksi vieraaseen paikkaan saapuminen, kielellisesti ja kulttuurisesti uuteen ympäristöön sopeutuminen sekä uuden sosiaalisen verkoston luominen ovat kaikille toiseen maahan lähteville yhteisiä haasteita. Toisaalta vaihto-opiskelija tietää palaavansa tietyn ajan jälkeen takaisin kotimaahansa, eikä hänen siksi tarvitse tuntea olevansa samalla lailla eristyksissä omasta kulttuuristaan. Murphy-Lejeune määrittelee vaihto-opiskelijan ”uudenlaiseksi muukalaiseksi”, joka on jotain siirtolaisen, matkailijan ja expatriaatin väliltä. (Murphy-Lejeune 2002, 3, 139, 9.)

Vaikka vaihto-opiskelija ymmärretään ehkä yleisemmin henkilöksi, joka asuu ja nimenomaan opiskelee jossain toisessa maassa väliaikaisesti, päädyin aineistoa kerätessäni käyttämään termistä laajempaa määritelmää. Loppujen lopuksi kuitenkin myös työharjoittelijat ovat viralliselta statukseltaan opiskelijoita, heidän suorittamansa harjoittelujakso sisällytetään yleensä heidän tutkintoonsa, ja he kohtaavat samat sopeutumishaasteet kuin muutkin vaihto-opiskelijat. Osa informanteistani oli Berliinissä siis opiskelemassa ja osa suorittamassa työharjoittelua.

Aineistoa analysoidessani totesin kuitenkin, että vastaajieni päivärytmiin vaikutti selkeimmin se, kummassa roolissa he Berliinissä olivat: työharjoittelijoiden elämässä oli selkeämpi rytmi, eivätkä he välttämättä olleet tekemisissä muiden kansainvälisten työharjoittelijoiden tai muiden opiskelijoiden kanssa. Opiskelemassa olevien aikataulut taas olivat vapaammat, ja heillä oli yhteyksiä muihin samassa tilanteessa oleviin opiskelijoihin. Työharjoittelijoiden ja opintoja tekevien kokemukset ovatkin merkittävästi erilaisia nimenomaan heidän erilaisten sosiaalisten verkostojensa vuoksi.

Työharjoittelijoilla ja vaihto-opiskelijoilla on kuitenkin myös monia yhteisiä kokemuksia: Berliiniin saapuessaan heillä on yhteiset haasteet, kuten asunon hankkiminen ja kaupungin asukkaaksi rekisteröityminen. Vaikka informanttini vierailivat kaupungin turistikohteissa lähinnä vain silloin, kun saivat Suomesta vierailijoita, Berliini koettiin kiehtovaksi kaupungiksi ja siihen tutustuminen oli kaikille yhteinen ajanviete. Yksittäisiä sanoja, joilla Berliiniä kuvailtiin, olivat muun muassa suvaitsevainen, avoin, multikulttuurinen ja monipuolinen. Berliiniä pidettiin yleisesti myös boheemina kaupunkina, tosin esimerkiksi Pouta arveli, että tämä käsitys saattoi johtua myös hänen omasta elinpiiristään. Juuri monipuolisuutensa ja monikulttuurisuutensa vuoksi berliiniläisyys tuntui jäävän mahdolliseksi määritellä, kuten Kide pohti:

”Et sen takii must tuntuu, et sinne pääsee helposti sisään, koska siel on niinku kaikenlaisii ihmisi tavaltaan, et sit niinku, säki voit olla ihan oma ittes ja sä oot, sä kuulut siihen, niinku kokonaisuuteen, koska se on niin monipuolinen... Et tavallaan, siel ei oo mitään semmosta, niinku... jotain yhtä berliiniläisyyttä, mihin sit niinku pitäs yrittää päästä, koska sit niinku sä oot ihan omana ittenäs, niinku kuulut siihen ja oot osa sitä...”

Kukaan informanteistani ei kysyttäessä myöntänyt kokeneensa Berliinissä kulttuurishokkia, eikä kaupunkiin sopeutumista pidetty vaikeana. Esimerkiksi Poudan omat toimintapiirit löytyivät opiskelun ja vakinaisten harrastusten kautta varsin vaivattomasti:

”No on aika helppo [päästä sisään paikalliseen elämään], kylhä täältä nyt niinku... sillee, et menee tanssitunneille ja... tai en mä tiedä, ehkä mä en ooes kauheesti yrittäny, mä vaan teen juttui, mitä mä haluan tehdä. Ja sit... – –, ku on kuitenkin se koulu ja sit on noi muutamat jotenki harrastukset tai tällast mitä tekee, et sitä kautta tulee sellaset omat piirit automaattisesti, – –.”

Yleisesti ottaen vastaajieni harrastukset olivat Berliinissä suurimmaksi osaksi hyvin samankaltaisia kuin Suomessa. Joillakin oli säännöllisiä harrastuksia, kuten valokuvaus-, ratsastus- tai tanssikursseja. Muuten aikaa vietettiin muun muassa elokuvissa, teatterissa tai konserteissa. Berliinillä oli myös tarjottavana paljon sellaista, mitä opiskelijoiden omista kotikaupungeista ei löytynyt. Esimerkiksi Tiklin vapaa-aika ”meni sit siinä kaiken maailman ravintoloissa ja illanvietoissa ja... festivaaleilla ja konserteissa ja... ooppeeras-

sa käytiin usein, ja baletissa ja... kokattiin yhdessä ja... matkusteltiin”. Rae puolestaan kävi paljon ”leffassa” ja istuskeli lähipuistossa piknikillä. Ulkona käymiseen vaikutti myös kaupungin edullisuus, kuten Rae kertoi: ”Ja sitten jos miettii tämmösiä niinkun enemmän tälläst bilemeininkiä, niin sit se oli kyl joku tämmönen peruskuppila Friedrichshainissa, että mä, ne halvat hinnat kyllä houkutteli siellä sitten..!”

Siitäkin huolimatta, että monet harrastivat Berliinissä samoja asioita kuin Suomessa, elämä Berliinissä oli erilaista. Joillekin esimerkiksi vanhojen verkostojen katoaminen voi olla suuri muutos. Myös Murphy-Lejeune on pannut tämän merkille ja toteaa, että samalla, kun matkustaminen luo mahdollisuuksia, se luo myös uuden tyhjiön. Oman elämänsä ”tyhjentäminen” ja uudelleen aloittaminen voi tuntua jonkun mielestä jopa siunaukselta. (Murphy-Lejeune 2002, 97.) Siltä se tuntui ainakin Nietoksen mielestä:

”Mulla oli takana ihan kamala hullunmyllyvuosi – –. Ja sit se loppu se vuosi, sit yhtäkkiä mä tipahdin semmoseen niinku [naurua] niinku, se oli ihan kummallista. Mä tulin tänne, mul ei oo mitään, mul ei oo niinku aikatauluja, ei mitään, se oli niinku tosi outoo... Ja aluks mä en pystyny nauttiin siitä yhtään, et missään niinku kalenterissa ei oo yhtään mitään, mut sis, sit se siitä – – et tämmöstä, elämä voi olla myös tällaista..!”

Vaikka Poudan harrastukset eivät suuresti poikenneet aiemmasta, erosivat Berliinin ja Suomen arkirytmit hänen mielestään ”ihan mielettömän paljon”:

”Sillee, et käyn ulkon syömässä... tosi paljon, käyn ihan joka ikinen päivä kahvilassa istuskelemassa – – ja sit on jotenki... ihan jotenki vaan ihan tosi tosi erilaist. No ensinnäki hengaan vähemmän jotenki kavereiden kotona, tai näi, et niit kavereit joita näkee täällä, nii... menee sit just teatteriin tai, tai lasilliselle tai syömään tai tekeen jotain, mut ei tuu nyt niinku, samallail oleiltuu ystävien nurkissa, ku Suomessa.”

Berliinin elämänrytmi oli siis epäsäännöllisempää ja rennompaa. Riekkö kuvaili, että ”niinku joskus heräs kaheksalta, meni aikasi luennolle, mut kyllä sit oli aika paljon sellasta, että valvo myöhään ja herää myöhään ja muuta... semmosta hengailua”. Esimerkiksi Puro mainitsi suhtautumisensa kodinhoitoon ja ruuanlaittoon muuttuneen Berliinissä paljon huolettomammaksi: ”No ensinnäki se [asunto] oli tosi huonossa kunnossa ja sit toisekseen, ei siellä kukaan niin-

ku välittäny siitä, että siellä kulettiin kengät jalassa ja niinku, kaadeltiin viinit lattialle ja annettiin olla ja tehtiin mitä huvitti.” Kuten Pouta kertoi, elämä saattoi erota myös siinä, että Berliinissä ystäviä tavattiin enemmän kahviloissa ja ravintoloissa kuin kotona.

Varsinkin opiskelijoista, jotka saivat luoda omat aikataulunsa enemmän tai vähemmän itsenäisesti, Berliinin arki tuntui siis selvästi erilaiselta kuin Suomen. Arkirytmin muuttumiseen vaikuttivat monenlaiset elämäntilanteen muutokset. Sipilä toteaa pro gradu -työssään, että hänen haastattelemiensa vaihto-opiskelijoiden mielestä elämä vaihtokohteessa oli poikkeavaa nimenomaan uuden elämäntilanteen, eikä niinkään uuden maan tai kulttuurin takia (Sipilä 2000, 93). Näin näyttää olevan myös omien vastaajieni kohdalla, tosin jotkut heistä olivat sitä mieltä, että he olisivat voineet kokea samat elämäntilanteen muutokset Suomessakin.

Erasmus-ilmiö ja sen vastustajat

Vaihto-opiskelijan elämään vaikuttaa myös suuresti se, kenen kanssa hän aikaansa viettää. Tikli, Kide ja Puro, jotka osallistuivat yhdessä ryhmähaastatteluun, olivat löytäneet toisensa vaihto-opiskelunsa alussa vaihto-opiskelijoiden orientaatiopäivien yhteydessä. Yhteisen kielen ansiosta keskustelu tuntemattomienkin kanssa oli ollut helppoa aloittaa. Tiklin mielestä esimerkiksi saksalaisiin oli vaikeampi tutustua: ”Kyl mä muutaman [saksalaisen tuttavan] siin sain, tietenki mun kämppikset, mut oli vähän pakko [nauradus], mutta tota en mä sit oikeestaan... Luennoilla tuli kyl juteltu usein niitten kaa, mutta ei, ei sit niinku nähty oikeen yliopiston ulkopuolella, kun yhen kahen kaa.” Muihin vaihto-opiskelijoihin sen sijaan oli helppo löytää kontakti: ”Mutta vaihtareihin nyt on helppo... Yks yhdistävä tekijä, niin... Joskus oli vähän silleen, et niinku [naurua] liikaaki tuntu et oli siinä vaihtariporukassa.” Yhteisten jaettujen kokemusten vuoksi vaihto-opiskelijat tutustuvat helpoiten nimenomaan toisiin vaihto-opiskelijoihin.

Uusien kontaktien luominen oli ainakin Kiteen mielestä opiskelija-vaihdossa myös selvästi helpompaa kuin Suomessa, sillä kun kukaan ei tunne ketään ennestään, kaikki ovat avoimia uusille tuttavuuksille: ”Suomessa sit on se, on jossain vaihees luotu joku semmonen kaveripiiri ja sit se on se, eikä niinku

tavallaan koko ajan etsi uusii ihmisiä välttämättä. - - Mut et siellä taas, oikeesti halus tutustuu uusiin ihmisiin ja kaikki muutki halus tavallaan, ketkä kuulu tähän, tähän ryhmään ja...” Vaihto-opiskelijoidenkin into tutustua uusiin ihmisiin voi myös jossain vaiheessa laantua, kuten Pouta kuvaili:

”Mul on tällane joo-asenne täällä, ku mä oon ottanu sellasen, et sano kyllä kaikkeen, se on monen vaihtarin asenne... Ja sillä verukkeella pitää just aina mennä joka paikkaan ja tehdä kaikkee ja tutustuu kaikkii mahdollisiin ihmisiin ja... Se on tosi hyvä asenne, puol vuotta, mut nyt huomaa, et alkaa tulla sillee stoppi, et ei enää jaksa lähteä joka paikkaan joka ilta, eikä enää kauheesti jaksa tutustuu uusiin ihmisiin. Huomaa, et on tullu ihan sellane ’pffff mikä sun nimi on... blää blää... mitä sä teet...’ Ei jaksa kysyä kysymyksiä, ei vaa jaksa enää.”

Kuvaillessaan vaihto-opiskelijoiden avointa mielentilaa Kide käytti termiä ”Erasmus-ilmiö”: ”Kyl se jotenki siinä näkyy se Erasmus-ilmiö, et niinku kaikki, kaikki menee sinne sillä, siinä mielentilassa, et nyt tutustutaan oikeesti ihmisiin, ja sit niinku...” Sana ”Erasmus” vilahteli haastateltavien puheissa myös muissa yhteyksissä, kuten termeissä ”Erasmus-opiskelijat” ja ”Erasmus-meininki”. Puro myös kutsui muita vaihto-opiskelijoita lyhyesti ”erasmuksiksi”.

Erasmus-ilmiö on saanut nimensä Erasmus-ohjelmasta, joka on yksi Euroopan laajimpia korkeakouluopiskelijoiden vaihto-ohjelmia (Euroopan komissio 2011, http://ec.europa.eu/education/news/erasmus20_en.html). Erasmus-ohjelmaan liittyy lisäksi kiinteästi Erasmus Student Network (ESN), joka järjestää vaihto-opiskelijoille retkiä ja tapahtumia tarkoituksenaan helpottaa heidän sopeutumistaan vaihtokohteeseen (Erasmus Student Network 2011, <http://www.esn.org/content/what-esn>).

Erasmus-ilmiöön kuuluu siis ainakin Kiteen mukaan tietty mielentila, jossa vaihto-opiskelijat etsivät aktiivisesti kontakteja ja jossa solmitaan paljon ystävyysyhteistyä. Lisäksi siihen kuuluu Kiteen mielestä ”myös se, että missään nimessä Erasmusukseen ei haeta opiskelemaan”, ja hän oli kuullut myös monilta muilta vaihto-opiskelijoilta, että ”joo en mä siellä mitään [opinto-]pisteitä tehny, kuka sinne nyt opiskelemaan lähtee”. Kaikille omille vastaajilleni opiskeleminen ei välttämättä ollut vaihdossa tärkeintä, kuten Riekon kertomuksesta voi päätellä: ”Toki se sosiaalinen elämä oli vähän niinku, tai siis silleen aktiivisem-

paa, että, et niinku siellä kuiteski... on niinku tutustumassa ihmisiin ja muuta, että se niinku... sosiaalisen kanssakäymisen niinku tota... osuus siitä vaihosta on niinku aika iso, tai itellä oli aika iso osa, et se ei oo nii... opiskelu- tai työorientoitunutta, ku mitä se sit ehkä Suomessa on.”

Kide kuitenkin painotti, että häntä ”kyl kiinnosti myös se ihan se opiskelupuoli”. Myös esimerkiksi Pouta oli sitä mieltä, että ”ku kaikki muut, ketkä on ollu vaihdossa, nii niil on ollu sillee pelkkää juhlimista, niin mä oon kyl tehny hommii, silleen verrattuna”. Tikli ja Puro olivat Kiteen kanssa asiasta samaa mieltä, vaikka Puroa olikin ehkä jälkeempään hieman kaduttanut, että hän oli keskittänyt vaihtonsa aikana niin paljon aikaa opiskeluihin: ”Niin, mun mielestä se kaikki oli nyt jälkikäteen katottuna sillai aika hukkaan heitettyä aikaa, mitä mä käytin, tai suurin osa siitä, mitä mä käytin niihin opiskelujuttuihin, niin toivoo että oisin voinu vielä käyttää sillai... elämysrikkaammin.”

Niille, jotka haluavat viettää vaihtoaikansa ”elämysrikkaammin” on tarjolla monia Erasmus Student Networkin tai oman vaihtokoulun tai -yliopiston järjestämiä tapahtumia. Esimerkiksi ryhmähaastatteluun osallistujat olivat olleet mukana joillakin vaihto-opiskelijoille suunnatuilla retkillä. Lopujen lopuksi kukaan vastaajistani ei ollut kuitenkaan kovin innostunut Erasmus-verkoston tarjoamista mahdollisuuksista, eivätkä he olleet osallistuneet yksinkään ”Erasmus-bileisiin”. Tälle löytyi useita perusteluja. Esimerkiksi Tiklin mielestä Erasmus-yhteisö tuntui hieman pakolla muodostetulta: ”Semmonen niinku pakollinen, pakolla muodostettu yhteisöllisyys, et, jes olemme Saksassa ja viel Erasmus ja muuta nii... ei mua enää ainakaan, mua ei kiinnostanu, et en lähteny hakemaan sitä biletystä sieltä.”

Kide oli asiasta samaa mieltä: ”Joo mul oli ihan sama oikeestaan, et mä en niinku menny, tänne Erasmus-vaihtoon tän Erasmus-ilmion takia, vaan niinku nimenomaan sen takii, et pääsee vaan toiseen maahan, niinku jokski aikaa, et se oli vaan niinku sellanen väylä, väylä mitä käytti sit, niinku et pääsee oppimaan sen kielen ja siis... Sit tavallaan, et voi ite kuitenkii niinku muodostaa elämänsä siellä ja et ei menis sit niinku tän... Erasmus-ilmion mukaan tai silleen, et... se ei itsessään kiinnostanu sen enempää.”

Tikli, Puro ja Kide olivat yksimielisiä siitä, että he halusivat luoda oman elämänsä Berliinissä omatoi-

misesti ja että Erasmus-toiminnasta innostuivat eniten heitä nuoremmat vaihto-opiskelijat, jotka olivat ehkä ensimmäistä kertaa poissa kotoa. Samaa mieltä oli myös Riekko: ”Tai, siellä on paljon niinku vaihto-opiskelijoita varsinki jostain, sanotaan Ranskasta, Jenkeista... Belgiasta, ne oli monet niinku tosi nuoria, et saatto olla 19-vuotiaitaki, niin sit se, niissä Erasmus-bileissä, niissä voi olla vähä sitä että... ekaa kertaa pois kotoo -meaningillä, että vähän sellasta... sellasta!” Puron mielestä hänen oma ystäväpiirinsä Berliinissä ”oli sit vähän erilainen esimerkiksi kuitenkin”.

Monilla vastaajistani tuntui olevan se mielikuva, että yleensä vaihto-opiskelijoita houkuttaa vaihtoon lähdössä juuri Erasmus-yhteisön kulttuuri. Samalla he kuitenkin korostivat eroavansa tästä ryhmästä ja hakeutuneensa itse Berliiniin muista syistä. Kukaan vastaajistani ei myöskään pitänyt Erasmus-yhteisöä ensisijaisena yhteisönään, vaikka myös heidän tuttavapiiriinsä kuului paljon suomalaisia tai muun maalaisia vaihto-opiskelijoita. Muiden vaihto-opiskelijoiden kanssa seurusteleminen ei siis välttämättä tarkoita Erasmus-yhteisöön kuulumista.

Erasmus-ilmiota voi mielestäni pitää stereotyyppisenä käsityksenä vaihto-opiskelusta. Outi Tuomi-Nikulan mukaan stereotyyppin voi määritellä keinoksi, jolla ihmiset määrittelevät itsensä ja oman ryhmänsä suhteessa johonkin ”toiseen”, ja sitä tulee tarkastella osana ihmisen henkistä kulttuuriperintöä (Tuomi-Nikula 2006, 89–91). Nähdäkseni Erasmus-ilmion käsite on nimenomaan keino tyyppitellä muita vaihto-opiskelijoita. Omissa puheissaan monet vastaajani tekivät eroa itsensä ja toisten vaihto-opiskelijoiden välille, ja korostivat tehneensä yksilöllisiä valintoja sen sijaan, että olisivat seuranneet muita vaihto-opiskelijoita Erasmus-yhteisöön. Vaikka Erasmus-ilmion mukaisesti toimiminen voi olla vaihto-opiskelijoille yleisempää ja odotuksenmukaisempaa, oman polun löytämistä pidettiin selvästi tavoiteltavampana.

Mikä olisi voinut mennä paremmin?

Yleensä ottaen vastaajieni Berliinissä viettämä aika tuntui sujuneen hyvin ja kaupunkia itseään pidettiin viihtyisänä. Jokainen vaihtoon lähtevä haluaa varmasti saada hyviä muistoja ja onnistumisen kokemuksia, ja ainakin Riekon mukaan vaihtokertomuk-

set ovat lähes säännönmukaisesti positiivisia: ”Kuiteski yhekskytviisprosenttisesti niinku ihmiset aina niinku puhuu silleen, että vaihtoon kannattaa mennä ja se on tosi siistiä ja muuta, nii se on huvittavaa, että ei sitä niinku usko vaan sitä hehkutusta, mut sit ku menee nii tajuu, et kyllä se vaan on.”

Kaiken tämän voi kuitenkin kyseenalaistaa, sillä on mahdollista, että joitain asioita haluttiin jättää haastattelijalle kertomatta. Kielteisistä asioista vaikeneminen on yleinen ongelma haastattelututkimuksissa. Ihmisillä on kulttuurisina toimijoina aina jokin käsitys siitä, mikä on ”normaalista” ja odotuksenmukaista, eivätkä he halua mielellään esiintyä normaalin kaavasta poikkeavina. Tämä voi heijastua myös haastateltavien antamisissa vastauksissa. (Ruusuvoori, Nikander & Hyvärinen 2010, 28.)

Riekon vastauksen perusteella voi pohtia, onko vaihto-aika useimmille opiskelijoille todella niin samankaltainen kokemus, vai onko vaihto-opiskelijoille kehittynyt oma puhetapansa, jossa vaihto-opiskelussa vietetty aika halutaan esittää myönteisenä. Vaihto-opiskelu olisi siis ”normaalista” tai odotuksenmukaisesti positiivinen kokemus. Tällaisen puhe-tavan vallitessa voi kielteisistä kokemuksista kertominen olla hankalaa. Muilta voi olla vaikea saada vastakaikua ja mahdolliset sopeutumisvaikeudet voi jopa tulkita omaksi kykenemättömyydekseen.

Toisaalta vaihtoajan muisteluun voi liittyä myös nostalgiaa. Nostalgian tehtävänä on häivyttää kaikki epämiellyttävät tai kipeät muistot, jotka voisivat häiritä muistelun tuomaa mielihyvän tunnetta. Nostalgian on havaittu olevan tyypillinen muistelun tapa jopa silloin, kun elämä ei ole täyttänyt sille asetettuja toiveita. (Korkiakangas 2005, 140) Vaihto-opiskelijat voivat siis tuntea vaihto-aikaansa kohtaan nostalgiaa riippumatta siitä, kuinka miellyttävä kokemus se on ollut.

Vaikka vaihto-opiskelun ongelmista ei ehkä haluta puhua, tai ne halutaan unohtaa, niitäkin varmasti on. Esimerkiksi vaihto-opiskelijoiden kielitaidon puute voi rajoittaa elämää ja opintoja monella tavalla; toisella kielellä puhuminen aiheuttaa varmasti monille ainakin jonkin verran stressiä. Esimerkiksi Puro kertoi, että ”aluks se oli tosi turhauttavaa ja pysty ilmasemaan itensä tosi niinku suppeesti ja niinku, sil-lai pitkän kaavan kautta”. Rae ei myöskään ollut täysin tyytyväinen omaan vieraskielisen rooliinsa: ”Et välillä just tuntu ahdistavalt se, et aina oli se niinku

joukon hitain, joka aina kysyy, että ’mitä’. Ja jotenki... aina oli sellanen olo, et nyt mä en ihan ymmärtäny ja... et se, semmonen tietty... et ois voinukin olla itte sen tilanteen herra tietyllä tavalla, et se oli semmonen tunne mitä kaipas.”

Raha vaikuttaa opiskelijan elämään niin kotimaassa kuin ulkomaillakin. Riekko, jolla oli omia säästöjä sekä opintolainaa, sanoi tullessaan hyvin toimeen, ”koska elinkustannukset Berliinissä on huomattavasti matalammat ku Suomessa, iha asumisesta ruokaan”. Rae oli vaihto-opiskelijan toimeentulosta eri mieltä:

”Ei voi sanoo, et se elämiseen riittäis siellä, mut et... kiristämällä. Mul oli 10 euron viikkoja siin loppuvaihees, et mä... Mä otin kuvanki, mä muistan, mä kävin kaupassa ja sit mä päätin, et täs on mun viikon ruuat ja sit oikeesti maksoin jonku, se oli joku 9,98 tai jotain ja sit mä otin kuvanki siitä, et tässä on mun viikon ruuat kymppillä, et oli se aika säälistävääkin siellä jossain vaiheessa [nauraa].”

Myös Erasmus-ilmion luoma kuva vaihto-opiskelijan vilkkaasta sosiaalisesta elämästä voi aiheuttaa paineita. Joillekin uudet sosiaaliset verkostot syntyvät luontevasti opintojen, tutor-toiminnan tai harrastuspiirin kautta, mutta ilman näitä tukiverkostoja muiden ihmisten tavoittaminen voi olla vaikeaa. Työharjoittelijat ovat tämän suhteen erilaisessa asemassa, sillä heidän sosiaaliset kontaktinsa syntyvät useammin työpaikalla, eikä heillä kenties ole paljonkaan kosketusta muihin vaihto-opiskelijoihin.

Omista vastaajistani muun muassa Nietos, jolle Suomen harrastuksista ja velvollisuuksista irti pääseminen oli aluksi vapauttavaa, koki oman kaveripiirin luomisen olevan Berliinissä haasteellista:

”No semmosta ei oikeen, oikeen pääse sillä lailla muodostumaan, semmosta niinku, mitä tietysti, ku oli [Suomessa], niin vuosien ja vuosien ajalla niinku – ylioppilaskuntakavereita, oli järjestökavereita, oli jotain kavereita jostakin niinku eri, hirveen monenlaisia piirejä. Niin täällä ei semmosta oo. Ja sosiaalisesti elämä on niinku hyvin paljon köyhempää ihan suoraan sanottuna.”

Nietoksen tavoin myös Rae oli aluksi kokenut Suomen elämän velvollisuuksista irtautumisen vapauttavana. Myöhemmin pieni ystäväpiiri ja Berliinin elämän hitaampi sekä suppeampi rytmi alkoivat kuitenkin ahdistaa. Kun opinnot eivät täyttäneet arkea, oli Rakeella paljon vapaa-aikaa vietettävänä:

Näkymä vaihto-opiskelijan asunnon ikkunasta (Berliini, Gesundbrunnen). Kuva: Jenny Tirkkonen 2011.

”Sit elämä oli tosi paljon sitä, että mä olin silleen et mitäs mullon tänään, mullon yks luento ja joku... niinku yks telkkariohjelmia, jonka mä haluan kattoa [naurahdus], et se oli niinku tosi semmost niinku... vähän niinku, itsensä kanssa olemista.”

Rae, joka asui Berliinissä yhden lukukauden ajan, kertoi, ettei hän omasta mielestään ehtinyt siinä ajassa vielä kotiutua kunnolla. Elinolojen väliaikaisuus voi antaa toisille vapauden tunteen, mutta se myös vaikuttaa vaihtoaikana solmittaviin ihmissuhteisiin:

”Et sinänsä niinkun varmaan ois tehny ihan hyvää olla vähän pidempään, koska täs ajassa mul... mul oli oikeestaan ekal viikol semmonen olo, et mitäs järkee mun nyt on täs mitään, niinku, tieksä silleen niinku kotiutua, kun mähän lähen ihan kohta. Et ehkä senki takii just nää ystävyysuhteet jäi niin pinnallisiks, ku mul oli semmonen olo, et en mä uskalla kiintyä, koska sit mä joudun luopumaan kaikista.”

Murphy-Lejeunen mukaan on yleisesti oletettua, että suhteet paikallisen yhteisön jäsenten kanssa ja heiltä saatu tuki ovat erityisen merkittäviä ulkopuolisen vierailijan sopeutumisen kannalta (Murphy-Lejeune 2002, 184). Furnham ja Bochner ovat osoittaneet toisin, ja heidän mielestään saadun tuen määrä on lopulta merkittävämpää kuin se, keneltä tukea saa (Furnham & Bochner 1986, 129). Myös muiden vaihto-opiskelijoiden osoittama tuki ja myötätunto voivat siis auttaa kotiutumisen.

Muiden Erasmus-ilmion vastustajien tapaan Rae oli halunnut välttää vaihto-opiskelijoiden pakolla muodostetun yhteisöllisyyden, eikä hän hakeutunut Erasmus-verkoston toimintaan mukaan. Lopulta hän olisi kuitenkin ehkä kaivannut enemmän toisten

vaihto-opiskelijoiden läsnäoloa. Miettiessään, mitä hän tekisi toisin, jos voisi lähteä uudestaan vaihtoon, Rae sanoi haluavansa ”semmoseen kotiin, jossa on enemmän kun yks vaihtari”, niin että ”siit kotijengist muodostus jo oma pieni yhteisö”. Hän olisi myös valmis hakeutumaan muiden vaihto-opiskelijoiden seuraan itse aktiivisemmin: ”Ja myös, mä varmaan ihan vaan niinku nielisin kaikki tyhmet niinku omat ennako-odotukseni ja lähtisin enemmän vaan tommosiin niinku järjestettyihin iltoihin ja muihin, et mä vaan niinku, varmaan, oisin vähän niinku vähemmän sillai et olen nyt tämä Erasmus-touhun yläpuolella [naurua], varmaan haluisin tutustua enemmän ihmisiin.”

Kaikesta huolimatta Rakeelle oli jäänyt Berliinistä päällimmäiseksi positiivinen kuva, ja hän oli kokenut vaihtoajan hengähdystaukona. Kukaan muukaan vastaajistani ei vaikuttanut täysin tyytymättömältä tai pitänyt Berliinissä viettämänsä aikaa epäonnistuneena kokemuksena. Kenties heidän vastauksiinsa vaikutti nostalgiantunne, tai sitten Berliinin oma kiehtovuus ja sen tarjoamat elämykset todella hyvitivät kaiken. Toisaalta ulkomaille lähtijät osaavat hyväksyä sen, että uusi elämä vieraalla maalla voi välillä olla myös vaativaa.

Virtuaalielämä

2000-luvun vaihto-opiskelijoilla on arjessaan käytössä monia sähköisiä medioita, jotka helpottavat ja nopeuttavat yhteydenpitoa kotimaahan. Yleisimpien teksti- tai sähköpostiviestien lisäksi jotkut vastaajistani olivat kirjoittaneet Berliinissä ollessaan nettipäiväkirjaa eli blogia, jota tutut olivat voineet Suomessa lukea. Jotkut olivat myös soittaneet Suomeen, sekä tavallisella puhelimella, että internetin välityksellä.

Lähes kaikki vastaajistani löytyivät myös Facebook-sivustolta. Facebook on vuonna 2004 perustettu yhteisöpalvelu, jossa rekisteröityneet käyttäjät voivat esimerkiksi lähettää toisilleen viestejä, jakaa kuvia, välittää tapahtumakutsuja tai liittyä erilaisiin harrastuksiin ja kiinnostuksiin perustuviin ryhmiin. (Facebook 2011, <http://www.facebook.com/press/info.php?factsheet>.) Etusivulla näkyvistä henkilöiden omista statuspäivityksistä voi seurata tuttujensa kuulumisia. Esimerkiksi Havu kertoi, että ”kyl mä käytin sitä, nii et kyl mä sinne laitoin tilapäivityksiä ja

muuta, et miten on mennyt ja mitä on tapahtunut”. Kuten Riekko totesi, ”Facebook on nykyään se niinku varmaan normi sille yhteydenpidolle”. Samaa mieltä oli myös Nietos: ”sen kauttahan silleen niinku, on koko ajan kaikki tietosia kaikkien tekemisistä”. Rakeen kuvauksen mukaan Facebookin merkitys saattoi olla vaihdossa ollessa hyvinkin suuri: ”No kyllä sen huomasi, tämmöstä niinku ihan 2000-luvun juttuja, että niinkun Facebook muodostu tosi tärkeeks, koska sieltä näki just sen, et mitä Suomeen kuuluu ja mitä kavereille kuuluu, ja sit sitä kautta huomasi kans, että itse aika paljon välitti niinku... kaikkia ajatuksiin, et Facebook oli semmonen niinku... omituisenkin tärkeä viestintäkanava.”

Mahdollisesti haastattelukysymyksen muotoilusta johtuen haastatteluissa tuli esiin Facebookin merkitys nimenomaan yhteydenpitokeinona. Jaakko Suominen avaa kuitenkin myös toisen näkökulman: Internetiin lisätyt kuvat säilyvät ja vaihto-opiskelijat voivat niiden ja esimerkiksi Facebookin tilapäivätysten avulla myös tallentaa omia muistojaan sähköisessä muodossa (Suominen 2009, 274).

Helpot yhteydenpitokeinot toivat Suomea henkisesti lähemmäksi, mikä heijastui myös nuorten muuhun elämään. Koska entisten ystävien kanssa saattoi jutella halutessaan vaikka joka päivä, ei tarve löytää suomalaisia kontakteja Berliinissä ollut välttämättä niin suuri. Esimerkiksi Riekko ei olisi osittain tästä syystä kaivannut Berliinissä ollessaan enemmän suomalaisia tuttuja: ”Et tavallaan sen verran suomalaisia pyöri siinä, et niinku, ei ollu mitään sellasta... tarvetta päästä puhuun suomee tai muuta, ja sit ku, netin kautta sä pystyt kommunikoimaan nii paljon Suomeen, ni ei mulla ollu mitään sellasta...”

Toisin kuin vaihto-oppilaita, vaihto-opiskelijoi- ta ei virallisesti varoitella liian tiiviin yhteydenpidon vaaroista. Vaihto-opiskelijat voivat myös vapaasti vieraila vaihtonsa aikana kotimaassaan. Jos elää ”pää Suomessa”, halukkuus sitoutua paikalliseen elämään saattaa kuitenkin jäädä vähäisemmäksi, minkä ainakin Nietos oli huomannut:

”Kaikki on niinku ihan naurettavaa, siis joku Skaippi niin se niinku ei maksa mitään ja sitte pystyy niinku tosta vaan oleen yhteydessä. Et se tuntuu niinku, se myös... Itse asiassa mä oon pohtinu tätä integroitumisen vaikeutta myös just näitten yhteyksien... toimivuuden lisääntymisen takia, koska nyt on niin helppo päästä lukemaan siis He-

saria, kattomaan suomalaista telkkaria ja niinku puhumaan koko ajan vaikka sukulaisten ja kavereitten kanssa puhelimesta Suomeen, nii se integroituminen vaikeutuu. Sitä seuraa paljon vähemmän paikallisia, ei oo niinku, voi niinku käytännössä elää kokonaan ilman Saksan telkkaria tai lehtiä tai... voi välttää ne.”

Verkkoyhteisöjä tutkineen Ulla Heinosen mielestä sähköisten viestintävälineiden avulla tapahtuva kommunikaatio on luonteeltaan erilaista kasvokkain tapahtuvaan kommunikaatioon nähden. Tämä ei kuitenkaan tarkoita, että internetin kautta toimiva sosiaalisuus oli köyhempää. Heinonen toteaa, että yksilö, joka voi nykykäsityksen mukaan kuulua yhtä aikaa moniin yhteisöihin, voi vastaavasti tuntea kuuluvansa samanaikaisesti myös moneen kotiin: reaali maailman kotiin sekä ”nettikotiin”, eli virtuaaliyhteisöön. Toisaalta reaali maailma ja virtuaali maailma myös sekoittuvat, jolloin osa vuorovai- kutuksesta tapahtuu kasvokkain ja osa teknisten välineiden avulla. Tällöin yhteisöt voivat Heinosen sanoin ”vuotaa” joko reaali maailmasta virtuaali- seen tai toisinpäin. (Heinonen 2004, 217, 221, 224.) Näkisin, että vaihto-opiskelijoiden käytettävissä olevat sähköiset mediat toimivat eri yhteisöjen tai reaali maailmojen ”vuotokohtina”. Internetin välityksellä käytävissä keskusteluissa ei ole väliä, missä reaali maailmassa kukin osapuoli fyysisesti sijaitsee, eikä vaihto-opiskelijan olemisen Berliinissä tarvitse katkaista hänen aikaisempia ihmissuhteitaan.

2000-luvun vaihto-opiskelijoiden elämästä voi siis tehdä sen huomion, että sähköisten medioitten mahdollistaman nopean tiedonvälityksen ja yhteydenpidon ansiosta he eivät ole opiskelijavaihton- sa aikana millään lailla eristyksissä suomalaisesta elämästään tai vanhoista ystäväpiireistään. Samalla, kun vaihto-opiskelijat elävät yhdenlaista arkea Berliinissä, he ovat myös interaktiivisesti läsnä kotimaansa arjessa. Tämän kytköksen avulla he voivat myös itse vaikuttaa saamiensa uusien vaikutteiden määrään: he voivat internetin välityksellä seurata suomalaisia tiedonvälityskanavia, he voivat keskustella perheenjäsentensä tai Suomessa olevien ystäviensä kanssa halutessaan päivittäin, eikä heidän tämän ansiosta tarvitse sitoutua vaihtokohteensa kulttuuriin sen enempää kuin itse haluavat. Vaikka vaihto-opiskelijat ovat fyysisesti hyvin kaukana tavallisesta arjestaan ja Berliini voi tuntua heistä hyvin

kokonaisvaltaisesti erilaiselta, heidän ei ole pakko kokonaan irtaantua entisestä elämästään.

Karnevaalia vai tavallista arkea?

Matkailua tutkinut Katriina Petrisalo esittää, että matka tutusta elämänympäristöstä uuteen tarjoaa ihmiselle vapauden ylittää arkielämänsä rajat. Toisin sanoen, kun ihminen matkustaa, hän siirtyy ”normaalista epänormaaliin tilaan, arjesta pyhään, profaanista sakraaliin”. Tätä normaalitilan vastakohtaa kutsutaan liminaalilaksi. Liminaalitilassa astutaan oman arkielämän toimintaedellytysten ulkopuolelle ja yksilö voi ottaa itselleen uuden identiteetin. (Petrisalo 2006, 102–103.) Muun muassa Tom Selänniemi on tulkinnut suomalaisten etelänmatkailua liminaalin käsitteen avulla (Selänniemi 1999).

Myös Anna Eklund tukee tällaista tulkintaa. Hänen mukaansa vaihdossa ollessaan opiskelijat voivat elää enemmän hetkessä kiinni, ja oleskelun väliaikaisuus vapauttaa heidät arkielämän vaatimuksesta. He voivat esimerkiksi historiattomuutensa ansiosta itse valita, millaisia puolia he haluavat itsestään esittää uusia ihmisiä kohdatessaan. Eklundin mukaan opiskelijat omaksuvat vaihdossa usein tavallisesta poikkeavan roolin, johon liittyy vapauden tunteen lisäksi vastuuttomuutta ja muun muassa runsasta alkoholin käyttöä. Yksi syy tähän kuvailtuun vapauden tunteeseen voi olla se, että vaihto-opiskelijat tietävät uusien tuttavuuksien olevan vain väliaikaisia, eivätkä he välttämättä tapaa samoja ihmisiä enää uudestaan. (Eklund 2008, 82.)

Eklundin tutkimuksen johtopäätös on, että hänen haastattelemansa vaihto-opiskelijat eivät käyneet läpi erilaisia akkulturaation eli sopeutumisen asteita, vaan he elivät vaihdossa yhtä ja samaa karnevalistista tai liminaalia vaihetta. Matkustaessaan vaihtokohteeseensa opiskelijat siirtyvät siis profaanista ajasta mystiseen aikaan. Opiskelijavaihdossa, eli liminaalitilassa, tavallinen aika on pysähtynyt ja kaikki, mitä vaihto-opiskelijat kokevat, on erityistä. Palatessaan vaihdosta he palaavat myös profaaniin aikaan ja maailmaan jatkaakseen tavallista elämäänsä. (Eklund 2008, 83.) Kuten myös omat vastaajani kuvailevat, aika ja varsinkin ajankäyttö todella tuntuvat olevan Berliinissä erilaista kuin Suomessa.

Petrisalon mielestä antropologiassa ja matkailututkimuksessa usein käytettyä siirtymäriitti- ja liminaaliteoriaa on kuitenkin arvioitava kriittisesti. Hänen näkemyksensä on, että matkailija kantaa omassa kulttuuriympäristössään omaksumiaan arvoja, normeja, tapoja ja tottumuksia myös matkustaessaan uusiin kulttuureihin. (Petrisalo 2006, 108.) Siirtymäriittiteorian mekaaninen soveltaminen voi siis yksinkertaistaa todellisuudessa monipuolista ilmiötä. Matkan rinnastaminen siirtymäriittiin on Petrisalon mukaan johtanut siihen, että matkailua tarkastellaan liian usein vain nautintoja korostavana ja mystifioituna todellisuudenpakona. Lopulta matkailu on kuitenkin monimuotoisempi ilmiö ja sen kulttuuriset sekä yhteiskunnalliset merkitykset ovat laajat. (Petrisalo 2006, 103.)

Liminaalitilan teoria jättää siis vastaamatta moniin kysymyksiin, kuten siihen, millä tavalla matkailijan tai vaihto-opiskelijan sosiaalinen asema muuttuu ulkomailla ja kotiin palatessa. Ulkomailla vietetty aika voi jättää vaihto-opiskelijaan pysyvän jäljen, ja toisaalta koti, johon hän palaa, ei ole aina välttämättä sama kuin se, josta hän lähti. Aika ei pysähdy opiskelijavaihdossa. Liminaalitilan teoria jättää myös huomioimatta sen, että matkaan lähtijän motiivit nousevat yleensä tavallisesta arjesta ja ihmisen omista kiinnostuksen kohteista. Ihminen, joka päättää lähteä matkalle, on usein kiinnostunut oppimaan ja kokemaan enemmän kuin mihin hänellä on omassa kotiympäristössään mahdollisuus. (Petrisalo 2006, 106–109.)

Vaihto-opiskelijan elämyshakuisuus ei siis ole pelkästään alitajunnasta lähtevää, vaan se voi olla myös suunniteltua ja tavoiteltua. Uuden toimintaympäristön erot eivät tule vaihto-opiskelijoille yllätyksenä, vaan ne ovat odotettuja ja haluttuja asioita. Opiskelijat saattavat myös toivoa, että elämä vaihdossa olisi jollakin tavalla omaa arkea karnevalistisempaa. Muun muassa Rakeelle yksi syy lähteä vaihtoon oli, että hän halusi ”jonku semmosen hengähdystauon” tavallisesta elämästä. Toisaalta omat tottumukset ja kiinnostuksen kohteet voivat ohjata vaihto-opiskelijaa myös Berliinissä tuttujen harrastusten pariin.

Berliinin elämä on monille vastaajilleni ollut jollain lailla poikkeuksellista – ehkä jopa irtiotto tavallisesta arjesta. Se ei kuitenkaan ole liminaaliteorian mukaista mystistä tai sakraalia aikaa siinä mie-

lessä, että sitä säätelisi alitajuntaisuus, vaan vaihto-opiskelijat ovat myös vaihtonsa aikana tietoisia toimijoita (Petrisalo 2006, 107–108). Opiskelijavaihdossa ei myöskään olla lyhyellä lomamatkalla, vaan kyseessä on useiden kuukausien pituinen oleskelu, johon mahtuu varmasti niin normaalista poikkeavia elämyksiä kuin arkisia eli profaaneja kokemuksia. Esimerkiksi Käpy myönsi, että oleskelunsa alkuvaiheessa hänen elämänsä oli ”suoraan sanottuna pelkkää juhlimista”, mutta myöhemmin tilanne oli muuttunut: ”ihan normaalia elämää, en mä niinku, ei musta tunnu enää, että mä oon missään Berliinissä. Ihan yhtä hyvin mä voisin olla [Suomessa] nytte.”

Lopuksi

Vaihto-opiskelijoiden arkeen vaikuttavat esimerkiksi harrastusten muodostamat rutiinit ja toisaalta niiden poissaolo. Myös sillä, kenen kanssa vaihto-opiskelijat aikaansa viettävät, on suuri merkitys. Kuten Murphy-Lejeune toteaa, vaihto-opiskelijat rakentavat vaihdossa kotiaan ihmissuhteiden varaan (Murphy-Lejeune 2002, 203). Uskon, että ainakin osa vastaajieni kokemasta Berliinin vapaamielisyydestä johtuu heidän omasta tuttavapiiristään ja vapaa-ajanviettotavoistaan.

2000-luvun vaihto-opiskelijan elämään vaikuttavat myös internetin luomat nopeat yhteydenpitokeinot. Internetin avulla vaihto-opiskelijat voivat seurata uutisia ja lähipiirinsä kuulumisia samalla tavalla kuin kotimaassa ollessaankin. Vaihto-opiskelijoiden ei siis ole pakko irrottautua kokonaan Suomen arjestaan, eikä vaihtoaikaa voi mielestäni senkään vuoksi pitää muusta elämästä täysin erillisenä liminaalitulana (vrt. Eklund 2008, 83). Toisaalta nimenomaan tiiviin yhteydenpidon vuoksi vaihto-opiskelijat saattavat joutua toisenlaiseen väliin, jossa he elävät yhtä elämää Berliinissä ja toista Suomessa.

Vaihtoaika esitetään useimmin positiivisena kokemuksena, jota leimaavat vapaus ja sosiaalisuus. Tällaista vaihto-opiskelijan elämää, jossa elämää nautiskelu korostuu, voi mielestäni hyvin kuvata Erasmus-ilmion käsitteen avulla. Se tuntuu kiteyttävän monet vaihto-opiskelijoiden elämään liittyvät käsitykset ja yleistyksiset, mutta siihen liittyy myös ristiriitoja. Erasmus-ilmiotä voi pitää yhdenlaise-

na vaihto-opiskelun stereotypiana ja erottautumisen keinona: vastaajieni kertomuksissa yleensä muut vaihto-opiskelijat toimivat Erasmus-ilmion mallin mukaisesti, kun taas he itse tekivät toisin.

Tämän tutkimuksen informanttien joukossa Erasmus-ilmion mukaan toiminen oli loppujen lopuksi epänormaalia. Sen sijaan vaihto-opiskelijan itsenäisyyttä ja taitoa löytää omat polkunsa pidettiin selvästi arvossa. Vaikka vaihto-opiskelu voi olla monille hengähdystauko tavallisista arkirutiineista, ja vaihdossa vietetty aika koetaan poikkeuksellisena sekä elämyksellisenä, se on silti enemmän tai vähemmän hallittu irtiotto.

Lähteet

Painetut lähteet:

- Eklund, Anna (2008): Utbytesstudent i Europa – en resa med kulturella möten. *Budkavlen* 2008, s. 77–83.
- Furnham, Adrian & Bochner, Stephen (1986): *Culture Shock: Psychological reactions to unfamiliar environments*. Routledge, Lontoo.
- Garam, Irma (2000): *Kansainvälisyyttä käytännössä: Suomalaisten vaihto opiskelijoiden kokemuksia ulkomailla opiskelusta. Opiskelijajärjestöjen tutkimussäätiö Otus rs 18/2000*. Otus rs, Helsinki.
- Garam, Irma (2010): *Kansainvälinen liikkuvuus yliopistoissa ja ammattikorkeakouluissa 2009. Tietoa ja tilastoja -raportti 2/2010. Kansainvälisen yhteistyön ja liikkuvuuden keskus CIMO, Helsinki*.
- Heinonen, Ulla (2004): *Sähköistyvä yhteisöllisyys – kotia kodittomille vai kodin jatke? Teoksessa: Päivi Granö, Jaakko Suominen & Outi Tuomi-Nikula (toim.): Koti, kaiho, paikka, muutos. Kulttuuritutannon ja maisematutkimuksen laitoksen julkaisu ja IV. Porin yliopistokeskus, Pori, s. 215–246*.
- Jokinen, Eeva (2005): *Aikuisten arki. Gaudeamus Kirja, Helsinki; Oy Yliopistokustannus University Press Finland Ltd, Helsinki*.
- Korkiakangas, Pirjo (2005): *Muistoista tulkintaan – muisti ja muisteluaineistot etnologian tutkimuksessa. Teoksessa: Pirjo Korkiakangas, Pia Olsson & Helena Ruotsala (toim.): Polkuja etnologian menetelmiin. Ethnos-toimite 11. Ethnos ry, Helsinki, s. 129–147*.

- Murphy-Lejeune, Elizabeth (2002): *Student Mobility and Narrative in Europe: The New Strangers*. Routledge Studies in Anthropology. Routledge, Lontoo.
- Olsson, Pia (2005): Tutkijan vastuu ja velvollisuus. Tutkimuksen eettisiä kysymyksiä. Teoksessa: Pirjo Korhokangas, Pia Olsson & Helena Ruotsala (toim.): *Polkuja etnologian menetelmiin.. Ethnos-toimite 11*. Ethnos ry, Helsinki, s. 281–290.
- Petrisalo, Katriina (2006): Rajan yli vapauteen. Teoksessa: Petri Saarikoski, Riikka Turtiainen & Päivi Granö (toim.): *Raja. Kohtaamisia ja ylityksiä. Kulttuurituotannon ja maisematutkimuksen laitoksen julkaisu VIII. Porin yliopistokeskus, Pori, s. 101–111*.
- Ruusuvuori, Johanna & Nikander, Pirjo & Hyvärinen, Matti (2010): Haastattelun analyysin vaiheet. Teoksessa: Johanna Ruusuvuori, Pirjo Nikander & Matti Hyvärinen (toim.): *Haastattelun analyysi*. Vastapaino, Tampere, s. 9–36.
- Selänniemi, Tom (1999): Moderni turisti ja klassinen rituaaliteoria. Teoksessa: Bo Lönnqvist, Elina Kuru & Eeva Uusitalo (toim.): *Kulttuurin muuttuvat kasvot*. Johdatusta etnologiatieteisiin. Tietoliipas 155. Suomalaisen Kirjallisuuden Seura, Helsinki, s. 268–286.
- Suominen, Jaakko (2009): Netti – kulttuurisesti omaksuttu? Teoksessa: Petri Saarikoski, Jaakko Suominen, Riikka Turtiainen & Sari Östman (toim.): *Funetista Facebookiin*. Internetin kulttuurihistoria. Gaudeamus, Helsinki, s. 265–283.
- Tuomi-Nikula, Outi (2006): Vaikeneva suomalainen ja muita stereotyyppisiä suomalaisten ja saksa-
- laisten symbolisina rajoina. Teoksessa: Petri Saarikoski, Riikka Turtiainen & Päivi Granö (toim.): *Raja. Kohtaamisia ja ylityksiä*. Kulttuurituotannon ja maisematutkimuksen laitoksen julkaisu VIII. Porin yliopistokeskus, Pori, s. 85–100.

Painamattomat lähteet:

- Hakamies, Inkeri (2011): *Elämä vaihdossa*. Suomalaisen vaihto-opiskelijan arki ja yhteisöt 2000-luvun Berliinissä. Pro gradu -tutkielma. Helsingin yliopisto, kansatiede.
- Sipilä Tia-Maria (2000): *Maassa maan tavalla? Vertailututkimus vaihto-opiskelijoiden sopeutumisesta vieraaseen kulttuuriin*. Pro gradu -tutkielma. Turun yliopisto, sosiologia.

Sähköiset lähteet:

- Erasmus Student Network (2011): What is ESN? Verkkosivu <http://www.esn.org/content/what-esn>. Luettu 10.4.2011.
- Euroopan komissio (2011): The Erasmus Programme celebrates its 20th anniversary. Verkkosivu http://ec.europa.eu/education/news/erasmus20_en.html. Luettu 10.4.2011.
- Facebook (2011): *Faktoja Facebook-sivustosta*. Verkkosivu <http://www.facebook.com/press/info.php?factsheet>. Luettu 10.4.2010.

Siirtolaisuusinstituutin kotisivuilla uudet siirtolaisuustilastot

Siirtolaisuusinstituutin tietopalvelupäällikkö Jouni Korkiasaari on koonnut virallisista tilastoista instituutin kotisivuille osoitteeseen <http://www.migrationinstitute.fi/stat/> kattavat tilastot suomalaisesta lähtö- ja tulomuutosta.

Lisätietoja:

Jouni Korkiasaari, puh. +358 2 2840 451

S-posti: jouni.korkiasaari@utu.fi

Venäläiset ja inkerinsuomalaiset Suomessa

Elli Heikkilä

Suomessa asui vuonna 1990 kaikkiaan 9 661 entisessä Neuvostoliitossa tai Venäjällä syntyneitä. Vastaava luku vuonna 2011 oli 59 445 henkeä. Heidän osuutensa kaikista ulkomailla syntyneistä oli reilu viidesosa (22 prosenttia) vuonna 2011. Vastavasti venäjänkielisiä maassamme oli tuolloin 58 331 henkeä. Venäjältä muuttaneissa on esimerkiksi inkerinsuomalaisia, joista osalla on äidinkielenään suomen kieli.

Venäläisten lisääntyneeseen Suomeen muuttoon ovat 1990-luvun aikana vaikuttaneet Neuvostoliiton hajoamisen johdosta vapautunut maastamuuttopolitiikka Venäjällä sekä inkerinsuomalaisten Suomessa saama paluumuutto-oikeus. Huhtikuussa 1990 tasavallan presidentti Mauno Koivisto antoi lausunnon, jossa hän totesi, että inkerinsuomalaisia voidaan pitää paluumuuttajina. Presidentti Koiviston lausunnon jälkeen inkerinsuomalaisten maahanmuuttoa koskevaa hallintokäytäntöä ja oleskelulupien käsittelyä kehitettiin aiempaa joustavammaksi. Muuttajat ovat olleet pääsääntöisesti työikäisiä, jotka ovat muuttaneet Suomeen perheensä kanssa. Enimmäkseen he ovat sijoittuneet pääkaupunkiseudulle, Itä-Suomeen, Keski-Suomeen, Hämeeseen, Kymenlaaksoon ja suurimpiin kasvukeskuksiin, kuten Turkuun ja Tampereelle, mutta myös maaseutumaisille paikkakunnille erityisesti Itä-Suomessa.

Suomeen muuttaneiden ja täällä pysyvästi asuvien inkerinsuomalaisten tarkka määrä ei ole tiedossa, koska virallisessa tilastoinnissa ei erikseen kysytä henkilön etnistä alkuperää. Suomessa asuvasta ulkomaalaisväestöstä kerätään tilastotietoja pääasiassa kansalaisuuden, ei kansallisuuden perusteella. Ennen Suomen kansalaisuuden saamis-

ta maassa asuvat inkerinsuomalaiset ovat tilastoissa pääasiassa Venäjän, Viron tai entisen Neuvostoliiton kansalaisina. Eri tilastoista saatavien tietojen perusteella voidaan arvioida, että kuluneen 20 vuoden aikana Suomeen on muuttanut noin 30 000 paluumuuttajaa pääasiassa Venäjältä ja Virosta. Paluumuuttojono on suljettu 1.7.2011, eikä jonoon ole voinut enää tämän jälkeen ilmoittautua. Jonossa olevien tulee hakea oleskelulupaa viiden vuoden siirtymääjan puitteissa, viimeistään 1.7.2016.

Venäjältä on muuttanut 2000-luvulla vuosittain keskimäärin runsas 2 000 henkeä ja vuonna 2010 muuttajien määrä oli 2 353 henkeä. Venäjällä ja entisessä Neuvostoliitossa syntyneistä 44 prosenttia asui Uudellamaalla, kun taas esimerkiksi Pohjois-Karjalassa heistä asui 4 prosenttia vuonna 2011. Kun tarkastellaan erikseen venäläisten osuutta Pohjois-Karjalan ulkomailla syntyneistä, niin yli puolet (51 prosenttia) maakunnan maahanmuuttajista oli nimenomaan Venäjällä ja entisessä Neuvostoliitossa syntyneitä. Kainuussakin vastaava osuus oli 41 prosenttia vuonna 2011, ts. maantieteellisellä sijainnilla itärajan tuntumassa on merkitystä maahanmuuttajaväestön koostumukseen.

Lähteet:

Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi ulkomaalaislain 48 §:n muuttamisesta, www.eduskunta.fi
Pietari, Helena (2007). Venäläisten Suomeen muutto. Lahdessa ja Turussa asuvien venäjää puhuvien nuorten muuttotilanne ja sopeutuminen. Siirtolaisuusinstituutti, Web Reports 21. Turku. 68 s. Tilastokeskus, www.stat.fi

Historiallisten väestöaineistojen digitoinnista

Markku Mattila

Väestöä koskevien historiallisten tietokantojen koostaminen on viime aikoina noussut esiin kansainvälisessä tiedeyhteisössä. Esimerkiksi *European Science Foundationin* rahoittaman *European Historical Population Samples Networkin* tavoitteena on yhdistellä erilaisia väestötietokantoja yhteiseen formaattiin, jotta tutkimus voisi paremmin niitä hyödyntää. Aloitteentekijä on ollut Hollannin väestön historiallisen tutkimuksen säätiö (*Stichting Historische Steekproef Nederlandse Bevolking*, engl. *Historical Sample of the Netherlands*). Amerikkansiertolaisuudesta kiinnostuneet lienevät panneet merkille, miten nopeasti digitoitu väestöä koskeva aineisto on lisääntynyt vaikkapa *ancestry.comissa*.

Entäpä meillä Pohjolassa, jossa on maailman pitkäikäisin kattava ”väestökirjanpito”? Täällä nimittäin Ruotsin vuoden 1689 kirkkolaki velvoitti seurakunnat pitämään rippikirjat, syntyneet, kuolleet, vihityt sekä muuttaneiden luettelot ajan tasalla. Tuloksena oli nykykatsannossa verrattoman pitkä ja ainutlaatuisen kattava – laajuudeltaan koko nykyisen Suomen ja myös Ruotsin väestö – lähdekokonaisuus. Kyseessä on kansallisesti tärkeä mutta myös kansainvälisesti ainutlaatuinen ja kiinnostava aineisto.

Uumajan yliopiston suojissa aloitettiin jo 1970-luvulla työ, jonka hedelmä on nykyinen väestötieteellinen tietokanta (*Demografiska databasen*). Koko maan kaikkia kirkonkirjoja ei toki (vielä?) ole digitoitu, vaan aluksi on tyydytty otantaan. Työn ovat tehneet ammattitaitoiset tallentajat ja jälki on tasa-laatuista. Hiljattain vierailin Uumajassa ja professori Sören Edvinsson esitteli minulle tietokantaa, sen kokoamisperusteita ja mahdollisuuksia.

Tietokannan materiaali keskittyy 1800-luvulle, jolloin Ruotsin väestö kasvoi voimakkaasti (kuolleisuus väheni, syntyvyyden pysyessä korkeana) ja teollistuminen, kaupungistuminen sekä niihin liittyvä muuttoliike myllersivät yhteiskuntaa rajus-

ti. Aluksi tietokanta koostui kuudesta valikoidusta seurakunnasta (Alatornio, Svinnegarn, Trosa, Gullholmen, Locknevi ja Fleninge), jotka edustavat ruotsalaisen yhteiskunnan erilaisia sosiaalisia ja taloudellisia todellisuuksia. Pian huomattiin, että yksittäinen seurakunta on liian pieni yksikkö, ja työtä jatkettiin valitsemalla neljä suurempaa aluetta: Sundsvall (teollistuva, kaupungistuva ja liikkuva yhteiskunta), Skellefteå (maanviljelystä ja pienteollisuutta), Linköping (perinteinen, teollistumisen ”ohittama” yhteiskunta) ja Pohjoinen sisämaa-alue (saamelaiset, meänkieliset). Koko materiaalin aikajänne ulottuu 1600-luvun lopusta aina 1900-luvun alkuun, pääpainon toki ollessa 1800-luvussa. Tietokanta tarjoaa erinäisiä mahdollisuuksia väestöllisten ilmiöiden pitkittäistarkasteluun kuin myös elämäntutkimukseen sekä tietenkin vertailuihin.

Suomessakin kirkonkirjamateriaalia on jo digitoitu. Työtä ei kuitenkaan tee yliopisto tai akateeminen tutkimuslaitos, vaan sukututkijat. Meneillään on Suomen Sukututkimusseuran HisKi-projekti ja Suomen Sukuhistoriallisen Yhdistyksen digitointiprojekti. Lisäksi meneillään on Karjala-tietokantasäätiön luovutetun Karjalan kirkonkirjoja koskeva Katuha-hanke. Asetelmasta paljastuu nykyinen perusvaikeus: työtä tehdään usealla taholla liiemmin koordinoimatta, sitä tehdään vapaaehtoisvoimin ja ilman merkittävää rahoitusta. Työn hitauden ja mahdollisten yhteensopivuusongelmien lisäksi pulmana on työn kirjava jälki.

Kirkonkirja-aineistojen huolellinen ja yhtenäinen digitointi olisi ensiarvoisen tärkeää. Digitointi mahdollistaa aineiston käsittelyn aivan eri tavoin, kuin perinteinen kirkonkirjojen tutkimus mikrofilmeiltä: esimerkiksi hakuja voi tehdä, aineisto on käytettävissä tutkijan omalta työpöydältä, suurten aineistojen matemaattinen käsittely on mahdollis-

ta. Ja lisäksi: kun digitointi on kerran kunnolla tehty, ei sitä tarvitse koskaan tehdä uudelleen.

Kotimaisten väestöllisten aineistojen digitointiin soisi panostettavan: asia olisi mielestäni valtiotavan rahoituksen väärä. Kyse on ainakin kansallisesta muistista ja yhteisestä menneisyydestämme, yhteiskunnan kehityskulkujen valaisemisesta väestöllisestä perspektiivistä sekä pysymisestä mukana kansainvälisessä kehityksessä. Kirkonkirjoihin tal-

lentuneen tiedon tutkiminen lisää tietoaamme menneisyyden väestöstä, esimerkiksi vaikkapa perhekoosta, huonekunnista ja niiden rakenteista, avoimien tavoista, muuttoliikkeestä, kuolinsyistä. Tieto ei ole vain historiallinen kuriositeetti, vaan sillä on merkitystä nykyisyyden kannalta. Se auttaa ymmärtämään esimerkiksi nykyväestön koostumusta, asuinpaikkoja ja terveyttä. Lisäksi tällaisella tietokannalla on myös kansainvälistä väestötutkimusta suuresti kiinnostavia ulottuvuuksia.

Kolumnissa mainitut tietokannat löytyvät seuraavista osoitteista:

Ancestry.com: <http://www.ancestry.com/>

Demografiska databasen: <http://www.ddb.umu.se/databaser/>

HisKi: <http://hiski.genealogia.fi/historia/>

Historical Sample of the Netherlands: <http://www.iisg.nl/hsn/>

Katiha: <http://www.karjalatk.fi/katiha/index.php>

Suomen Sukuhistoriallisen Yhdistyksen digitointiprojekti: <http://www.sukuhistoria.fi/sshy/index.htm>

Vuonna 1904 Viipurissa perustettu sanomalehti Karjala välittää muistoja Suomen historiasta sekä tuoretta tietoa nykypäivän karjalaisuudesta ja siihen liittyvästä tutkimuksesta.

Kauttamme myös myynnissä Viipurin läänin historiaa esittelevä kirjasarja Karjalan ja Viipurin linnaläänin synnystä 1700 –luvun alkuun sekä alueen ja asukkaiden vaiheista itsenäistymisestä nykypäivään.

KARJALA No 10 - Tiistai 6.3.2012

Suunnittelijat luovat uutta designia perintein pohjalta

Karjala-lehden uudistetut nettisivut avattu

Pentti Tomminen johtaa kirvulaisia

Ensimmäiset venäläiset siviilit Viipuriin toukokuussa 1940

TILAA SANOMALEHTI KARJALA

Tilaushinnat kotimaahan ja muihin pohjoismaihin: kestopilaus 86 e / v, 12 kk määräaikainen 93 e. Pohjoismaiden ulkopuolelle kestona 113 e / v, 12 kk määräaikainen 120 e, 6 kk 65 e.

Tilaa: p. 05 – 5414 600 tai sähköpostilla tilaukset@karjala-lehti.fi

Karjalaisuuden asialla vuodesta 1904

**SANOMALEHTI
KARJALA**

Siirtolaisuusmuseon kuulumisia

Tellervo Lahti

Vuosikokous

Suomen Siirtolaisuusmuseon Tuki ry:n sääntömääräinen vuosikokous pidettiin 28.3. ja jatkokokous 18.4. Peräseinäjoella. Vuoden 2011 vuosikertomus ja tilinpäätös vahvistettiin, samoin hyväksyttiin tämän vuoden toiminta- ja taloussuunnitelma. Yhdistys siirtyy hallinnoimaan kaikkea Suomen Siirtolaisuusmuseon toimintaa 1.6.2012 lähtien Seinäjoen kaupungin toiminta-avustuksella.

Yhdistyksen puheenjohtajana jatkaa Aaro Harjunpää Seinäjoelta (Peräseinäjoki). Hallituksen jäseninä jatkavat Olavi Koivukangas Turusta, Marja-Terttu Saari Seinäjoelta ja Aki Salli Kurikasta. Uusia hallituksen jäseniä ovat Martti Jukkola Orivedeltä ja Minna Julmala Seinäjoelta. Yhdistyksen toiminnan tarkastajaksi valittiin Kosti Väliniemi ja varatoiminnan tarkastajaksi Aino-Maija Kuivinen. Sihteerinä ja taloudenhoitajana jatkaa toiminnanjohtaja Tellervo Lahti.

Yhdistyksen jäsenmaksu päätettiin pitää ennallaan, henkilöiltä 25 € ja yhteisöiltä 100 €. Jäsenmaksun yhteydessä on mahdollista tilata Siirtolaisuusinstituutin julkaisema Siirtolaisuus-Migration -lehti hintaan 10 €/vuosikerta. Toimintaamme voi tukea myös rahalahjoituksin.

Mestaripelemani Teppo Välimäki ja yleisö amerikansuomalaismusiikin tunnelmissa. Kuva: Tellervo Lahti.

Siirtolaismusiikin seminaari ja pelimanni-iltamat Peräseinäjoella 5.5.

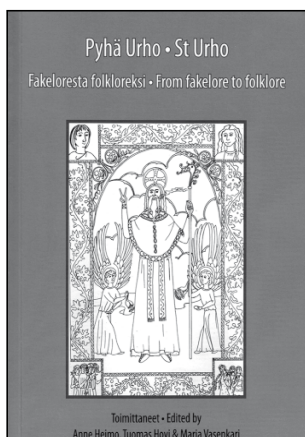
Yhdistys yhteistyökumppaneineen järjesti lauantaina 5.5. amerikansuomalaisen musiikin esitelmätilaisuuden ja Pelimanni-iltamat Kulttuuritalo Pokilla Peräseinäjoen keskustassa. Tapahtuma on järjestetty jo kolme kertaa Riihimäellä yhdessä sikäläisen yhteistyökumppanimme kanssa. Halusimme tuoda sen nyt Suomen Siirtolaisuusmuseon kotipaikakunnalle.

Tilaisuuden aloittivat alavutelaiset Sapsun Pikkupelimannit kaksirivisineen. Harmonikan historiasta ja amerikansuomalaisista harmonikansoittajista kautta aikojen kertoi riihimäkeläinen asiantuntija Toivo Tamminen. Yhdysvalloissa kuvaamia videoita Archie ja Tauno Heikkilästä sekä Hannes Juntusesta esitti Heikki Tamminen, joka kertoi myös amerikansuomalaisista kanteleensoittajista. Riihimäkeläisveljesten lisäksi seminaariosuudessa esiintyi ilmajokelainen Tuomas Yli-Luukko, joka soitti isoisänsä aikoinaan Amerikasta tuomalla gramofonilla mm. Hiski Salomaan ja Matti Jurvan savikiekkaja.

Iltamissa konsertoivat harmonikan mestaripelemani Teppo Välimäki Jalasjärveltä ja Airi Hautamäki Alavudelta sekä Suomen mestari Tanja Rinto Peräseinäjoelta. Iltamanäytelmä oli Airi Lepistön ja Kari Lahtisen riemullisesti tulkitsema Illallinen yhdelle. Peräseinäjoen Pelimannit viihdyttivät yleisöä harmonikka- ja viulukokoonpanollaan. Iltamien päätteeksi tanssittiin paikallisen Oksat Boys -orkesterin tahdittamina.

Tapahtuma sai erinomaisen vastaanoton sadesta huolimatta. Lisää amerikansuomalaista musiikkia on tarjolla heinäkuun puolivälissä, kun Amerikan Poijat -puhallinseitsikko saapuu Suomeen ja Peräseinäjoelle. Torviseitsikko esiintyy kahdessa omassa konsertissaan 15.7. ja 16.7. Saamme nähteen heidän ohjelmistostaan myös **16.7. klo 14 Peräseinäjoen Kalajärvellä pidettävässä Kansainvälisessä Siirtolaisjuhlassa. Tervetuloa!**

Kirja-arvosteluja

Anne Heimo, Tuomas Hovi & Maria Vasenkari (toim.): Pyhä Urho. Fakeloresta folkloreksi. St. Urho from fakelore to folklore, Turku 2012, 155 s. ISBN 978-921-29-4897-0 20042012.

Pyhän Urhon perinnettä on vaalittu jo 25 vuoden ajan Turun yliopiston kulttuurien tutkijoiden parissa. Perinteen aloittivat vuonna 1987 silloiset uskontotieteen ja folkloristiikan päätoimiset tuntiopettajat Hannu-Pekka Huttunen ja Lasse Saressalo. He pohtivat, voisiko perinnettä luoda keinotekoisesti. Pyhä Urhon päivä oli syntynyt 1950-luvulla amerikansuomalaisten keskuudessa vastineeksi irlantilaisien Pyhän Patrickin päivälle. Tarinan mukaan Urho oli pelastanut ennen jääkautta Suomen viinisadon ajamalla heinäsiikat/sammakot pois. Näytelmän ensiesityksessä 16.3.1987 Lassi Saressalo luki kirjoittamansa libreton Pyhä Urhon tarinasta, ja Huttunen näytteli Urhon osan. Myöhemmin näytelmän toteuttajiksi valikoitui ensimmäisen vuoden kulttuurien tutkimuksen opiskelijoita, jolloin näytelmä alkoi toimia niin initiaatoriittinä kuin yhteisöllisyyttäkin vahvistavana tekijänä.

25-vuotisen perinteen kunniaksi julkaistiin kirja ”Pyhä Urho. Fakeloresta folkloreksi”, jossa valotetaan Pyhän Urhon perinnettä Amerikassa ja Suomessa. Kirjan aloittaa Turun yliopisto folkloristiikan professori Pekka Hakamiehen artikkeli folkloren ja perinteen kollektiivisuudesta. Siirtolaisuusinstituutin tietopalvelupäällikkö Jouni Korkiasaari kirjoittaa Pohjois-Amerikkaan suuntautuneesta suomalaissiirtolaisuuden taustoista. Corkin yliopiston tutkija, folkloristi, Jennifer Butler esittelee Pyhän Patrickin perinnettä. Michiganin yliopiston museokraattori emerita Yvonne R. Lockwood tarkastelee vuorostaan amerikansuomalaisten nykyperinteitä. Michiganissa sijaitsevan Finnish American Heritage Centerin koordinaattori Hilary Virtasen artikke-

li koskee Pyhän Urhon päivän (St. Urho’s day) viettoa amerikansuomalaisten keskuudessa. Saressalo ja Huttunen muistelevat artikkelissaan Pyhän Urhon perinteen syntyä Turun yliopistolla, ja Suomen akatemian tutkijatohtori Anne Heimo sen viettoa 25 vuoden ajalta. Lopuksi folkloristiikan tutkijakoulutettava Tuomas Hovi tekee yhteenvedon ja pohdii, ovatko Pyhään Urhoon liittyvät ilmiöt Suomessa ja Yhdysvalloissa perinnettä vai eivät.

Kirjan artikkelit on kirjoitettu sekä suomeksi että englanniksi. Kirja julkaistiin vuoden 2012 Pyhän Urhon näytelmän esityksen yhteydessä, jolloin myös avattiin aiheeseen liittyvä näyttely. Kirja esittelee hyvin suomalaista opiskelijaperinnettä, jota ei ole maassamme juurikaan tutkittu.

Mari Kuosmanen

Varpu Lindström: Letters from an Immigrant Teenager. Letters from Varpu in Canada to Kaisa in Finland, 1963–1965. Aspasia Books, Inc, Beaverton, Ontario, Canada. 164 p. ISBN 978-0-9867 164-2-3.

Professori Varpu Lindström on erittäin tunnettu ja arvostettu kanadansuomalainen siirtolaisuustutkija. Hän on tehnyt pitkän uran kanadansuomalaisuuden ja erityisesti siirtolaisnaisten kuvaajana. Varpu tunnetaan myös erinomaisena opettajana ja luennoitsijana. Varpu on jo vuosikymmeniä ollut kantava voima suomalaisten ja kanadalaisten siirtolaisuustutkijoiden välillä.

Varpu muutti perheineen Kanadaan vuonna 1964, tuolloin hän oli 14-vuotias. Kyseessä oli pakkomuutto, isän päähänpinttymä. Äiti ja Varpu uuduttivat kyyneleitä jättäessään kotimaansa. Varpulla jäi taakse laaja ystäväpiiri ja tuttu koulu läheisine koulukavereineen. Äiti taas menetti hyvän työpaikkansa ja laajan sukuyhteytensä. Varpu purki suru-

aan kirjeenvaihtoon entisten luokkakavereidensa kanssa. Ystävistä tärkein oli Kaisa, jolle lähti kahden vuoden aikana kaikkiaan 25 kirjettä. Alussa tahti oli luonnollisesti kova – kirjeitä viuhui Atlantin yli kuu-kausittain. Myöhemmin tahti harveni, kun ajallista etäisyyttä tuli kaverusten välille. Yhteydet Kaisaan eivät kuitenkaan koskaan katkenneet, siitä on todisteena kirjassa oleva kuva aikuisiän tapaamisesta.

Vuonna 2010 Varpu osallistui luokkakokoukseen, jossa Kaisa yllätti lahjoittamalla ”takaisin” saamansa amerikankirjeet. Ystävykset päättivät, että Varpun kirjeet julkaistaan sellaisenaan, sensuroimatta tai stilisoimatta. Päätös on oikea. Kirjeet toimivat usealla tasolla: osaltaan ne ovat nuoren tytön kehityskertomus teinistä nuoreksi naiseksi. Toisaalta Varpu jo tuolloin armoitettuna kynänkäyttäjänä osasi luonnehtia ja kuvata suomalaista siirtolaisyhteisöä elävästi ja välillä myös hämmästyttävän terävästi.

Varpu Lindströmin kirjeet ovat myös mitä mainiota ajankuvaa. Ajalla ennen televisioita oltiin kiinnostuneita yhteisöllisistä asioista (kirje Kaisalle 27.4.1963 eli noin kuukausi maahantulon jälkeen): ”Joko te ootte pelannu pesistä? Jos ootte niin kenen joukkueessa sä pelaat? Millä paikalla?”. Orastavaa aikaan sidottua teinihuumoria löytyy loppupuolen kirjeestä (s. 124): ”Pohjoisessa me kalasteltiin ja otettiin aurinkoa. Mä olen nyt melko musta, mutta en mä vielä vihaa valkoisia”. Varpu pohtii joissain kirjeissä eri etnisten ryhmien välisiä suhteita. Ymmärrystä mustalle väestölle löytyy enemmän kuin kanadalaisilta koulukavereilta. Bussimatalla Detroitissa Varpu oli ystävänsä Carolynen kanssa ainoat valkoiset matkustajat: ”Mun vieressä istui yx niin söpö musta poika. Carlyne koko ajan sanoi ett’ älä katso sitä, mutt’ musta se vaan oli niin suloinen... Mut kun mä vaan tuiotin sitä niin se lauhtui ja lähteiss se veti ison leveen hymyn mulle. Carlyne oli tietenkin ihan ihmeissään eikä voinut käsittää mua olleskaan”.

Olen itse Varpun ikäinen. Voin hyvin kuvitella helsinkiläisten luokkakavereiden tuntoja 1960-luvun alussa, kun Varpu kirjoitti eri kirjeissään tapahtumistaan: Varpun perhe asui Niagaran putousten vieressä, Beatlesitkin kävivät putouksilla, auton rattiin pääsi jo 16-vuotiaana, vesisukseilua harrastettiin ja väri-telkkarikin oli nähty. Mutta yhtä puuttui ja se oli sauna. Kun Varpu pääsi suomalaiseen saunaan, lölyissä hän sitten istuikin 2,5 tuntia.

Lopussa kirjeet harvenevat – kahden viimeisimmän kirjeen väli on jo viisi kuukautta. Aika tekee tehtävänsä. Kirjeisiin tulee uutta kieltä: ”Me saatiin Easter todistukset. Mä läpäisin kaikki aineeni (50 englannin grammar)”. Myös poikaystävä Bruce tulee kuvioihin: ”Mä kuljen vielä saman pojan kanssa, pian meillä 1. vuotis juhla”. ”Bruce ostaa moottoripyörän, joka on kova villitys täällä, ja sillä me sitten aiotaan pörstellä”.

Kirjan esipuheen on kirjoittanut Varpun puoliso Börje Vähämäki. ”Varpu believes this will be her last book. She was diagnosed with terminal brain cancer in the summer 2009”. Vakavasta sairaudestaan huolimatta Varpu on ollut voimakkaasti kirjan tekemisessä mukana, hän on mm. kääntänyt kirjeet englanniksi. Kirjan erinomaisena lisäetuna on juuri sen kaksikielisyys.

Kun Varpu lähti Suomesta, hän oli maastamuuttaja, emigrantti. Kirjaa toimittaessaan 50 vuotta myöhemmin hän on maahanmuuttaja, immigrantti. Tämä näkyy myös kirjan otsakkeessa. Varpu on kirjallaan tehnyt kunniaa paitsi kanadansuomalaisille, myös omille luokkakavereilleen ja erityisesti Kaisalle. Ilman vahvoja suomalaisia juuriaan ja yhteyksiään hänestä tuskin olisi tullut se itsenäinen ja siukas maailmanluokan tutkija ja opettaja, jollaisena me olemme Varpun oppineet tuntemaan.

Ismo Söderling

Paluumuuton 20 vuotta: Näkökulmia venäjänkielisten kotoutumiseen -seminaari Voimatalo, Helsinki 3.4.2012. Seminaarin avauspuheenvuoro:

Suomen ja Venäjän välinen muuttoliike kautta aikojen ja Suomen tuleva maahanmuuttopolitiikka

Risto Laakkonen, *kanslianeuvos*

Suomen venäjänkieliset muodostavat maamme suurimman kielellisen vähemmistön. Venäjän kieli on Suomen kahden virallisen kielen, suomen ja ruotsin jälkeen yleisin ja eniten puhuttu kieli. Venäjä on tänään lähes 55 000:n Suomessa asuvan henkilön äidinkieli. Toiseksi suurimman kielivähemmistön muodostavat viroa puhuvat. Heitä on noin 20 000 henkeä. Suuruusjärjestyksessä seuraavina tulevat englanti, somali ja arabia. Ruotsia äidinkielenään puhuvien suomenruotsalaisten osuus on väestöstä lähes kuusi prosenttia, mutta he eivät muodosta kielellistä vähemmistöä, koska ruotsin kieli on maan toinen virallinen kieli. Oman paluumuuttajaryhmän muodostavat ne, joille myönnettiin paluumuutto-oikeus suomalaisen syntyperänsä perusteella. Tähän ryhmään kuuluvat suurimpana ryhminä inkeriläiset, vuoden 1918-sisällisodan seurauksena Neuvostoliittoon paenneiden ja muuttaneiden Suomen kansalaisten jälkeläiset. Sama oikeus koskee myös Pohjois-Amerikasta Itä-Karjalan autonomiseen tasavaltaan 1930-luvulla muuttaneita suomalaisia ja heidän jälkeläisiään.

Maamme venäjänkielinen väestönosa kasvaa koko ajan, ja venäjän kieli tekee tuloaan moneen kuntaan. Venäjän kielen asemaan vaikuttaa nykyisin ja myös lähitulevaisuudessa Suomen ja Venäjän naapurisuus ja kanssakäymisen moninaiset muodot. Venäjä, Ruotsi, Saksa ja Englanti ovat Suomen tärkeimmät kauppakumppanit, joista Venäjä on nyt noussut ykköseksi. Tämä ennakoi myös venäjän kielen aseman korostumista maiden välisissä yhteistyösuhteissa.

Venäjän vallankumousten jälkeen Suomeen suuntautui pakolaisuutta

Suomen venäjänkielinen väestö koostuu useista ryhmistä maahantulon syiden ja saapumisajankoh-

dan perusteella tarkasteltuna. Suomessa on vuosisatojen ajan asunut pienessä mittakaavassa venäläisiä, joita voidaan kutsua ns. vanhaksi venäläiseksi väestönosaksi. Toisen ryhmän muodostaa Venäjän vallankumousten (1917) jälkeen Suomeen tulleiden pakolaisten tänne jäänyt osa. Enimmillään Venäjältä tulleiden pakolaisten määrä oli 1922, jolloin luku oli 33 500. Saapuneista enemmistö oli lapsia ja vanhuksia. Pääosa käytti Suomea kauttakulkumaana, jatkaen muuttoaan täältä mm. Ranskaan, Englantiin ja Pohjois-Amerikkaan. Venäläissyntyisiä siirtolaisia oli Suomessa vielä vuonna 1930 noin 7 700. Vuosina 1920–1921 Suomen tuli myös Venäjältä itäkarjalaisia ja inkeriläisiä, joiden oli helpompaa sopeutua suomenkieliseen Suomeen. Heitä lasetaan olleen Suomessa vuonna 1930 n. 8 200 henkeä. Pakolaisten määrä oli talvisodan syttyessä 1939 yhteensä 13 000 henkeä.

Venäläisten vaikutus näkyy

Venäläiset emigranttipakolaiset oli Suomen suurin ulkomaalainen vähemmistö 1930-luvulla. Venäläisten emigranttien jalanjäljet näkyvät suomalaisessa maisemassa ja erityisesti kaupan, teollisuuden ja kulttuurin aloilla. Kulttuurivaikuttajista kohosi Suomen kansallisomaisuudeksi muusikko *George de Godzinsky* (1914–1994), joka saapui viisivuotiaana pakolaisena Suomeen. Venäjältä ja Baltiasta tuli Suomeen myös elokuva-alan osaajia, ja monet Suomen ensimmäisistä elokuvateattereista olivat venäläisten perustamia. Elokuvaohjaajista voidaan mainita nimensä soomentanut latvialais-turkkilainen *Teuvo Tulio* (alkujaan Theodor Derpschinsky-Tugai, 1912–2000) ja venäläissyntyinen *Valentin Vaala* (alk. Valentin Ivanoff, 1909–1976).

Venäjältä tuli Suomeen autonomian aikana 1820-luvulta lähtien venäläisiä liike- ja teollisuusmie-

hiä perheineen. Tunnetuimpiin kuuluu Suomen panimo- ja virvoitusjuomateollisuuden isä *Nikolai Sinebrychoff* (1786–1848). Venäläiset liikemiehet ja kauppiat näkyivät Helsingin katukuvassa ja ihmisten elämässä. *Feodor Kiseleff* (1772–1847) perusti Helsinkiin Senaatintorin reunaan sokeritehtaan. Rakennus on edelleen yhdistelmä kahviloita ja kauppia. Skotlantilainen *James Finlayson* (1771–1852) oli ollut ennen Tampereelle tuloaan merkittävä teollisuusjohtaja Venäjällä. Häntä voidaan pitää pitkälle Tampereen ja Forssan kehittymisen käynnistäjänä.

J. C. L. Engelin (1778–1840) arkkitehti ja asemakaavasuunnitelmat näkyvät Helsingin lisäksi monissa muiden kaupunkien rakennuksissa. Berliiniläinen Engel oli myös venäläisen ja pietarilaisen kulttuurin edustajana Suomessa. *Sergei Nikolajeff* (1878–1920) toi Suomeen ensimmäiset autot ja perusti Suomen ensimmäisen autokorjaamon ja autokoulun. Nikolajeff oli pioneeri myös maamme taksiyhdistysten perustamisessa, ja hän hankki Suomelle ensimmäisen palo- ja postiauton. Hänen jälkeläisensä jatkoivat autoliikettä alkuperäisellä nimellä vielä 1960-luvulla.

Venäjältä tuli Suomeen 1800–1900-lukujen taitteessa tataareja. Hieman yli 1000 tataaria edustavat tänään Suomen ensimmäistä ja vanhinta muslimiryhmää. Tataarit on hyvin Suomeen integroitunut pieni kulttuuri- ja kielivähemmistö; venäläiset teollisuus- ja kaivosalan edustajat perustivat erityisesti Pohjois-Karjalaan kupari- ja rautakaivoksia sekä sulattoja 1800-luvulla. Tämä kehitysvaihe kaipaa edelleen lisätutkimuksia ja tallennusta, jotta Suomen ja Venäjän väliset myönteiset hankkeet painaisivat vaakakupissa tasapainottaen yksipuolisia kielteisiä käsityksiä.

Uuden kehitysvaiheen kynnyksellä

Uusi kehitysvaihe alkoi, kun Suomi otti vuonna 1973 vastaan poliittisia pakolaisia sotilasdiktatuuriin siirtyneestä Chilestä. Seuraava ryhmä oli 1970-luvun toisella puoliskolla vastaanotettu pakolaisryhmä Indokiinasta (ns. Vietnamin venepakolaiset). Vuoden 2006 alkuun mennessä Suomi oli ottanut vastaan yli 26 000 pakolaista. Humanitaarisin perustein tapahtuneeseen maahanmuuttoon tulee myös sisällyttää huomattava osa entisen Neuvostoliiton

alueelta suomalaisen sukusiteen perusteella paluumuutto-oikeuden saaneet Suomeen muuttaneet. Tämän ryhmän koko on noin 35 000 henkeä.

Venäjänkielisen palvelun tarve kasvaa

Venäjänkielisen väestön määrän kasvun myötä myös viranomaisten tarve tiedottaa ja opastaa venäjän kielellä kasvaa. Tämä on suuri haaste kouluille ja esikouluille, joissa venäjänkielisten lasten osuus on kasvusuuntainen. Mitä enemmän Suomi on valmis investoimaan suomen/ruotsinkielisen opetuksen maahanmuuton alkuvaiheessa, sitä paremmin tulijat kotoutuvat Suomen yhteiskuntaan, ja sitä nopeammin kaksi- ja monikielisyys vahvistuu maahanmuuttajin sekä erityisesti nuorten maahanmuuttajien keskuudessa.

Venäjän kielen tarve kasvaa venäläisten maahanmuuton lisäksi palveltaessa venäläisiä turisteja ja vierailijoita. Lyhyt ja määräaikainen työssäkäynti kasvaa edelleen pitäen Suomessa käyvien venäläisten määrän korkeana. Toisaalta suomalaiset hankkivat ulkomailta kakkos- ja vapaa-ajanasuntoja. Vastaavasti venäläiset hankkivat myös lisääntyvässä määrin Suomesta kakkos- ja vapaa-ajanasuntoja, mikä tulee palvelujen kehittämisessä ja mitoittamisessa ottaa huomioon. Lisäksi kanssakäyminen, yhteisyritysten lisääntyminen, suomalaisten yritysten investoinnit Venäjälle, investoinnit Venäjältä Suomeen ja venäläisten määrän kasvaessa työelämässämme, korostavat venäjänkielisen informaation ja palvelujen tarvetta.

Venäjän ja Suomen kauppa kasvaa kovalla vauhdilla. Matkailualalla kasvu on vielä kovempi. Maamme tulevat venäläiset opiskelijat ja työmarkkinoille tulevat tarvitsevat informaatiota ja perehdyttämistä, jota tulisi voida antaa myös ennen maahanmuuttoa. Tarve erilaisten informaatio- ja perehdyttämispakettien laatimiselle on siis suuri. On myös tärkeää, että venäjänkielinen Spektri -lehti saa tukea voidakseen jatkaa ilmestymistään. Suomen monikielistyminen onkin suuri haaste maamme lehdistölle ja radio/televisiotoiminnalle. Media voi edelleen vahvistaa merkitystään hyvien etnisten suhteiden ja yhdenvertaisuuden edistämiseksi, antamalla tilaa venäläis- ja maahanmuuttajataustaisille kolumnisteille ja ohjelmantekijöille.

Länsimaissa on pitkään luultu, että Suomessa on erityistä Venäjä-osaamista ja -osaajia. Toki sitä on, mutta hyvin pienessä mittakaavassa. Suomalaista Venäjä-osaamista etsitään kansainvälistyneisiin ja perusteilla oleviin uusiin yrityksiin. Vastaavasti Suomi tarvitsee venäläisiä huippuosaajia. Aikuisopiskelijoiden kielivalinnoissa venäjä on tasoissa ranskan ja saksan kanssa. Elleivät asenteet nopeasti muutu Suomen puolella ja ennakkoluulot vähene yhteiskunnan kaikilla tasoilla, Suomi menettää asemiaan ja markkinaosuuksia on Venäjän puolella. Suomen tulee kyetä voittamaan menneisyys ja nousemaan rauhansopimuksessa menetettyjen ja luovuttujen alueiden sekä raskaiden sotakorvausten ylitse tulevaisuuteen, joka on jo täällä keskuudessamme.

Suomen työmarkkinat ovat pysyvässä muutostilassa. Tähän liittyy myös työvoiman poistumavirran kiihtyvä kasvaminen ja tulovirran supistuminen. Tilanne tulee olemaan Suomessa erittäin vaikea tästä eteenpäin. Väestön huoltosuhde on vuoden 2020 paikkeilla Länsi-Euroopan haastavin. Tästä syystä on luonnollista, että Suomen ja Venäjän välinen yhteistyö myös työvoiman liikkuvuuskysymyksissä kasvaa ja saa konkreettisia muotoja. Suomi ei ole yksin kilpailemassa osaavasta työvoimasta. Suomi tulee jo välittömässä lähitulevaisuudessa olemaan arvioitavana niissä maissa ja niiden ihmisten keskuudessa, jotka harkitsevat maastamuuttoa. Suomi on nyt tullut niiden maiden sarjaan, joita luonnehditaan sekä maastamuutto- että maahanmuuttomaiksi. Suomesta on aina muutettu maailmalle, mutta maailma on päästetty tänne viimeisten vuosikymmenien saatossa vain pienessä mittakaavassa.

Suomen uusi perustuslaki takaa kaikille laillisesti Suomessa asuville oikeudet yhdenvertaisuuteen. Tässä suhteessa perustuslakimme on yksi kaikkein humaanimmista monimuotoisen yhteiskunnan peruspilareista. Tästä on edelleen eri pituinen matka hyviin käytäntöihin useilla tasoilla. Meidän tulee huolehtia siitä, että olemme matkalla oikeaan suuntaan. Tähän liittyy etnisyyteen ja muihin syihin perustuvan syrjinnän ehkäiseminen niin työelämässä kuin yhteiskunnassa muuallakin. Työelämässä on edelleen yleisinä syrjinnän muotoina pidettävä ennen Suomeen tuloa hankitun koulutuksen ja työkokemuksen nollaaminen, mitätöiminen. Hyvää politiikkaa on täydennys- ja jatkokoulutuksen sekä kielen opetuksen räätälöinti aikaisempaan osaami-

seen. Syrjinnän muotona voidaan myös pitää vaatimusta hyvästä suomen kielen suullisesta ja kirjallisesta osaamisesta. Todella harvalla suomalaisella on tätä taitoa. Suomen kielen taidon ja hallinnan omaksumisessa on työyhteisöillä ja vuorovaiikutuksella suomalaisen yhteiskunnan kanssa keskeinen merkitys.

Työvoiman muuttoliikkeissä ja siirtolaisuudessa tulee perinteisten muotojen lisäksi yleistymään rajat ylittävä työssäkäynti. Tämä on hyvin yleistä esimerkiksi Ruotsin ja Tanskan sekä Itävallan ja Slovakian välillä. Suomen ja Venäjän sekä Baltian välisten liikenneyhteyksien ja -muotojen kehittämisessä laajentuneet työssäkäyntialueet tulee ottaa huomioon. Liikenneyhteyksien kehittyminen Suomen ja Pietarin alueen välillä kasvattaa molempiin suuntiin tapahtuvaa työmatkaliikennettä ja monipuolistaa työsuhteita nykyisestäään. Joissakin työtehtävissä tarvitaan toimenpiteitä kakkosasuntomarkkinoiden kehittämiseksi toisessa maassa.

Asennekasvatus ja asennemuutos on välttämätöntä

Pelkästään maahanmuuttajille tarkoitetut kotouttamis- ja yhteiskuntaan orientoivat toimenpiteet eivät yksistään riitä. Myös meidän suomalaisten tulee sopeutua aikaisempaa monietnisempään Suomeen. Suomalaisten asenteisiin voidaan vaikuttaa. Venäläisiin kohdistuvat kielteiset asenteet vähenevät valistuksella, kohtaamisilla ja keskustelulla sekä hyvillä esimerkeillä. Suomalaisten suhtautuminen venäläisten maahanmuuttoon ja venäläisiin on selvästi muuttunut myönteisemmäksi. Maamme puolueiden, kansalaisjärjestöjen ja asukasryhmien tulee aktiivisesti pyrkiä saamaan Suomen venäjänkielisiä mukaan toimintaansa. Tämä koskee nuorisopuolella esimerkiksi nuoriso- ja varhaisnuorisjärjestöjä, urheiluseuroja, vapaita palokuntia jne. Kouluilla, oppilastoiminnalla ja vanhempien sekä koulujen yhteistyöllä on suuri merkitys. Media käsittelee tänään pääsääntöisesti maahanmuuttokysymyksiä ja venäläisten maahanmuuttoa vastuullisesti eikä yleistäen ja uhkakuvapainotteisesti, mikä oli melko yleistä mediassa vielä viime vuosikymmenellä.

Suomessa asuva venäläisväestö on Suomelle voimavara ja rikkaus. Suomessa asuvia venäläi-

siä nuoria tulee ohjia koulutusurille, joilla valmistutaan tehtäviin, joissa venäjänkielen taito on välttämätöntä ja toivottavaa. Tällä tavalla on esimerkiksi hoito- ja hoiva- sekä koulualoille saatavissa omasta takaa monikulttuurista ja osaavaa henkilökuntaa.

Suomella ja Venäjällä on myös ilmeinen tarve tehdä eri ammattiryhmien välillä yhteistyötä hyvi-

en etnisten suhteiden ja yhteistyön edistämiseksi sekä etnisyyteen perustuvan syrjinnän ehkäisemisessä molemmissa maissa. Meillä on paljon annettavaa toisillemme ja paljon saatavaa toisiltamme. Suomi voi toimia siltana muuhun Pohjolaan ja sen kulttuureihin.

Paluumuuton 20 vuotta: Näkökulmia venäjänkielisten kotoutumiseen -seminaari Voimatalo, Helsinki 3.4.2012

Suomalaisuuden tuntemuksen merkitys inkerinsuomalaisten paluumuuttajien kotouttamisessa – Ketkä ovat oikeita suomalaisia?

Toivo Flink, FT, dosentti

Kyseessä on periaatteellinen ongelma: vielä tänään päivänä Inkerin suomalaisuuden historiaa ei ole tosiasiallisesti hyväksytty osaksi Suomen historiaa, eikä inkerinsuomalaisia osaksi suomalaisuutta. Herääkin kysymys, miksi? Omat tutkimukseni vahvistavat sen, että suomalainen Inkeri liittyy Suomen historiaan jo 300 vuoden ajalta. En ole käsitykseni kanssa yksin. Tämä ei kuitenkaan riitä. Todellinen hyväksyminen alkaa siitä, kun suomalaisen Inkerin elämänvaiheet tullaan omaksuma Suomen kouluissa ja yliopistoissa. Tieto pitää saada opetussuunnitelmiin ja oppikirjoihin.

Kun puhutaan Amerikan ja Kanadan suomalaisista, he ovat kantasuomalaisten mielestä niitä oikeita suomalaisia. Suomessa Inkerin suomalaiset ovatkin toisen luokan suomalaisia, koska heidän taustansa liittyvät Venäjään. Mielestäni tämä osittain selittää sen, miksi inkeriläiset paluumuuttajat pyrkivät toisaalta muuttamaan mahdollisimman nopeasti suomalaisiakin suomalaisimmiksi, ja toisaalta he ovat lokeroituneet pieniin piireihin. Venäjällä nuoretkin tunsivat olevansa suomalaisia, vaikka he puhuivat äidinkielenään venäjää, sillä kouluissahan ei ole ollut minkäänlaista julkista suomenkielistä opetusta, ei sydän-Venäjällä eikä Uralin takana. Inkerinsuomalaisten vanhempi sukupolvi on säilyttänyt lapsena oppimansa suomen kielen siinä määrin, kuin se on ollut perheessä mahdollis-

ta. Täällä Suomessa heistä kaikista tuli kertaaheittolla venäläisiä ja vieläpä ryssiä.

Olen vakuuttunut, että kun Inkerin historia julkisesti hyväksytään osaksi Suomen historiaa, tuhannet Suomeen muuttaneet inkerinsuomalaiset ja heidän perheittensä jäsenet aistivat ja tiedostavat sen, että suhde heihin on muuttunut. Tämä puolestaan lisää heidän itsetuntoaan, antaa heille lisää voimaa selvittää arkielämässä ja toimia maamme hyväksi. Juhlapuheissa on vuodesta vuoteen jo toistakymmentä vuotta puhuttu maahanmuuttajista voimavarana. Suhteessaan inkerinsuomalaisiin Suomi ei ole ollut vain antavana puolena. Se on ollut myös saavana. Siksi ihmettelenkin, miksi vielääkään inkerinsuomalaisten osaamista ja Venäjän tuntemusta ei ole kunnolla kartoitettu saatikka otettu käyttöön.

Suomalaisen inkerin hyväksi toimineita on muistettava nimeltä

Käsitys suomalaisen Inkerin henkisestä kuuluvuudesta Suomeen ei ole uusi. Inkerin suomalaisten historiallista yhteenkuuluvuutta emämaahan on muistettu jo 1800-luvun puolivälissä. Y. S. Yrjö-Koskinen 'Oppikirja Suomen kansan historiasta 1869–1873' tekijä huomauttaa, että Inkerinmaan suo-

malaiset asukkaat ”olisivat kyllä ansainneet tulla samaan isänmaahan luetuiksi”. Isänmaalla hän tar koitti tietenkin Suomea. Valitettavasti tämä toivo mus ei ole saanut jatkuvuutta autonomian aikana, ei itsenäisyydenajan heimoaатteen alkuvuosikym meninä, eikä tänäkään päivänä. On hyvä kysyä mik si, kunhan tietäisimme keneltä kysyä. Tieteellisessä tutkimuskentässä tällainen menettely ei toimi. Aat teet ja asenteet syntyvät ja kypsyvät, kun tiedon määrä hitaasti muuttuu laaduksi. Toivottavasti ai kamme alkaa olla kypsä hyväksymään suomalaisen Inkerin elämänvaiheet ja samalla nykyiset Inkerin suomalaisten jälkeläiset ehdoitta osaksi Suomea ja suomalaisuutta.

Suomalaisten siteet Inkeriin löytyvät vuonna 1611 virinneestä luterilaisesta seurakuntaelämästä Inkerinmaalla, siis jo ennen, kun Ruotsi sai tule van Ingermanlandian haltuunsa. Täten alkanut luterilaisen väestön muutto Inkerinmaalle pääasial lisesti Karjalan kannakselta ja Savosta jatkui yli sadan vuoden ajan. Ruotsi menetti Inkerinmaan vä estöineen Venäjälle Uudenkaupungin rauhansopi muksen mukaan vuonna 1721. Inkeriin jääneet suo malaiset saivat silti pitää uskonsa ja pappinsa, jot ka kaikki tulivat Suomesta. Vielä kauaskantoisem mat seuraukset Inkerin suomalaisten elämään oli Suomen liittämällä Venäjän keisarikuntaan vuon na 1809. Venäjän luterilaisten seurakuntien kirkko laki vuodelta 1832 määritteli Inkerinmaan seurakun tajaon, joka oli voimassa Venäjän keisarikunnan lu histumiseen asti. Tämä alue on sitä Inkerinmaata, josta me tänäänkin puhumme. Suomalaisten tutki musten mukaan voidaan lähes henkilötarkkuudella osoittaa kuka, mistä, milloin ja mihin oli muuttanut Inkerinmaalle Ruotsin vallan aikana.

Suomalaisuuden alkujuurien selvittely 1800-lu vun alussa käynnisti tutkimusmatkoja Suomesta Inkerinmaalle. Pietarin Tiedeakatemian jäseneksi kohonnut A. J. Sjögren ”löysi” Pietarin läänistä sav akot ja äyrämöiset 1830-luvulla ja osoitti, että he ovat Savosta ja Karjalan kannakselta Ruotsin vallan aikana Inkeriin muuttaneiden luterilaisten suoma laisten jälkeläisiä.

Kun me liikumme yleisellä kansallisella histori allisella kentällä, oli se sitten politiikkaa, kulttuu ria, tai sivistystä, suunnan antajina meille toimivat yksittäiset henkilöt. Keitä kansakuntamme tunne tuimmista vaikuttajista me voimme tänään muistaa

siitä, että he olivat toimineet Inkerin suomalaisuu den hyväksi? Oletan pikagallupin osoittavan, että valtaosa ei osasi liittää siihen muita nimiä kuin pre sidentti Mauno Koiviston. Muita ovat C.G. Manner heim, Risto Ryti, Erik Heinrichs, Paavo Talvela, K.J. Ståhlberg, E.N. Setälä, Martti Haavio, Aale Tynni, vain muutamia mainitakseni. Vielä vähemmän tun nettuja ovat suomalaiset Inkerin tutkijat ja Inkerin omat vaikuttajat.

Historiaa luo myös rakkaus

Inkerin henkinen kuuluvuus Suomeen korostui tammi-helmikuussa 1943 maassa vietetyissä Inkeri tapahtumissa. V.A. Koskenniemi muistutti puhees saan Inkeri-illassa 11. helmikuuta 1943, että ”suo malaisen muinaisrunon piirissä on pienen Inkerin osuus niin suuri, että se käsittää runsaan neljän neksen kaikista talteen kirjatuiista runoarteista ja nimenomaan lyyrisen runouden alalla on tämä Inke rin edustus vieläkin huomattavampi. Syyllä on kan sanrunouden tutkija voinut väittää, että inkeriläiset kokoelmat ovat olleet niin rikkaat, että jos sellainen runoarre tavattaisiin muulla eurooppalaisella kie lellä, se olisi tutkijain yleisen huomion ja ihailun esi neenä... Ne suomalaiset , jotka Stolbovan rauhan jälkeen siirtyivät Suomesta Inkeriin, ja joiden jälke läiset muodostavat sen pääväestön, ovat nähtävästi kuuluneet siihen suomalaiseen parhaimmiston, joka historiamme aikana on usein saanut maailmal le osoittaa, että kansojen arvoa ja merkitystä ei suin kaan mitata lukumäärän perusteella”. Lisään tä hän, että Kalevala olisi oleellisesti erilainen, jos sii tä puuttuisi Inkeristä oleva Kullervo. Samalla meiltä puuttuisi Kullervo-sinfonia, Kullervo-aulut, näytel mät ja paljon muuta.

Kun Inkerin päivää vietettiin Helsingin yliopis ton juhlasalissa 23.1.1944, inkeriläisten väestönsiir tojen johtaja, professori Pentti Kaitera arvioi inke riläisten siirtymistä Suomeen muullakin kuin talo udellisella mittarilla. Kaiteran heimoaate ja kristil linen vakaumus loivat pohjan hänen pyrkimyksel leen pelastaa Inkerin suomalainen kansanosa lopul liselta tuholta. Hän ei ollut aatteensa kanssa yksin. Tämän vuoksi hänen ajatuksensa sopivat tähänkin päivään, kun mietimme inkerinsuomalaisten paluu muuttoa Suomeen 1990-luvulla. Presidentti Mauno

Koiviston nimi liitetään merkittävimpänä vaikuttajana tämän päivän Inkerin suomalaisten elämään, vaikka hän onkin ollut vähäsanainen päätöksensä motiiveista.

Kaiteran mielestä jatkosodan aikana ”inkeriläisten siirtyminen Suomeen on tapaus, jota voimme nimittää merkilliseksi siitakin huolimatta, että tuskin mikään asia voi nykyisin saattaa meitä hämmästytykseen. Voimme nähdä siinä traagillisia piirteitä – sillä voiko kotomaan jättäminen olla milloinkaan muuta kuin traagillista. Voimme havaita siinä myös lohdullisia piirteitä. Olemme nähneet, miten kiinteästi inkeriläiset, kaikesta huolimatta, ovat tunteet kuuluvansa suomalaiseen kokonaisuuteen. Olemme myös nähneet, miten avoimin sylin Suomen kansa on ottanut vastaan erilleen joutuneet jäsenensä ja pyrkinyt avaamaan heille uuden tulevaisuuden mahdollisuudet. Olemme siis, raivoavan sodan keskellä, kokeneet, että kaikki ei ole pelkkää itsekkyyttä, että myös ihmisyyttä elää, että vain viha ei vallitse maailmaa, vaan että historiaa luo myös rakkaus”. Puheen voi leimata propagandaksi. Sitä se varmaan osittain olikin. Täytyy kuitenkin muistaa sijoittaa sekä puhuja että tapahtuma oikeaan viitekehykseen.

Jos minä vain puolestani, miksi olen?

Pietarissa ilmestyi 1969 kirjailija Andrei Bitovin matkanovelli ’Uroki Armenii’. Otsikon voi suomentaa nimellä ’Armenian oppitunteja’ tai ’Armenian opetuksia’. Kirja teki minuun aikanaan suuren vaikutuksen. Täytyy muistaa myös aika, jota Neuvostoliitossa silloin elettiin. Se, mikä säväytti häntä, ja samalla minuakin, oli Armenian historiaa esittelevä kirja. Kirja löytyi kaikkiin sosiaalisiin luokkiin kuuluvista perheistä, joissa Bitov vieraili. Ja mikä tärkeintä, hän huomautti, sitä kirjaa luettiin ja omaa historiaa kunnioitettiin. Siitä oltiin aidosti kiinnostuneita kaikkine ongelmineen.

”Miksi me, venäläiset, emme ole yhtä kiinnostuneita omasta historiastamme?”, Bitov kysyi kirjasaan. Tätä samaa kysymystä liitettynä Inkerin suomalaisiin olen kysellyt aikanaan itseltäni ja ystäviltäni. Siitä ajasta on kulunut sukupolven ikä, silti kysymys on jäänyt yhtä ajankohtaiseksi kuin sen esittämisen aikana. Tänäpä ei voida enää valittaa Inkeriä tai

Suomea koskevan tiedon puutetta, kuten 40 vuotta aikaisemmin. Kirjoja löytyy suomeksi ja venäjäksi, niiden lisäksi on sähköinen media. Missä on laaja kiinnostus historiaan ja sen innostunut harrastus?

Inkerin historian alalta meillä on suomeksi kaksi laajaa yleistöstä ja tutkimuksia, joissa on pureuttu erikoiskysymyksiin. On myös runsaasti pääasiallisesti vanhempaa kieli- ja kansa- ja uskontotiedettä edustavaa sekä uudempaa sosiologista tutkimusta. Loppu onkin sekalaiseen seurakuntaan kuuluvaa lehtikirjoittelua. Valtaosa lehtikirjoituksista on ollut kooltaan 3 000–4 000 merkkiä, siis yhden sivun verran. Ei siihen ole voinut paljon asiaa mahtua. Yrittäkää mahduttaa Suomen historialliset vaiheet samaan merkkimäärään. Ei mikään ihme, ettei näistä tiedoista ole lukijoille jäänyt paljoa muistiin, vaikka kirjoittelua on kestänyt yli 20 vuotta.

Poliittisista syistä syrjäytetty suomalaisen Inkerin menneisyys ja nykyisyys edellyttää laajaa ja tehokasta lähdeaineiston selvittämistä, kartoittamista ja tutkimista. Aineisto on koottava sähköiseen tietopankkiin. Suunnitelmallisen ja pitkäjänteisen tiedonkeruun toteuttamiseksi tulee perustaa Inkerin keskusarkisto ja -tutkimuskeskus. Pohjan sille muodostaa ensisijaisesti Kansallisarkistoon 1950-luvulla luovutettu kirjallinen ja valokuva-aineisto.

Muuta tietoa inkerinsuomalaisten ja heidän jälkeläistensä toiminnasta löytyy Venäjältä, Virossa, Ruotsista ja tietenkin Suomesta. Tärkeintä ei ole saada kaikkea materiaalia samaan arkistoon, vaan verkottaa arkistot niin, että tieto niiden sisällöistä välittyy. Aineistoa kopioidaan tyydyttämään tutkimustarpeita.

Suuri osa arkistoaineistosta on viranomaisaineistoa. Yhtä tärkeää on inkerinsuomalaiseen identiteettiin ja maailmankuvaan liittyvä keruuaineisto. Ohjausryhmään, joka lopullisesti suunnittelee keruu- ja arkistoprosessin, tulisi mielestäni kuulua edustajia Kansallisarkistosta, Suomen Inkeriliitosta, Siirtolaisuusinstituutista, Suomalaisen Kirjallisuuden Seurasta, Helsingin yliopistosta, Kotiseutuliitosta, Väestöliitosta, Viron, Pietarin, Karjalan ja Ruotsin Inkerin liitoista sekä mahdollisesti viranomaistahojen edustajista.

Suomessa on tallennettuna kaksi laajaa valokuvakokoelmaa kadonneen Inkerin maisemista. Samuli Paulaharju kuvasi Inkeriä vuonna 1911 ja Antti Hämäläinen vuosina 1943 ja 1944. Kummallakin ku-

vaajalla oli kansatieteellinen ote. Tämän jälkeen Inkerin kuvaaminen on ollut sattumanvaraista. Osa-na tietopankin toimintaa kuuluu Inkerin maisemahankkeen käynnistäminen. Sen tavoitteena on kertoittaa Inkerinmaata esittävää valokuva-aineistoa Suomessa, Venäjällä, Virossa ja Ruotsissa, sekä valokuvata heikosti dokumentoituja Inkerin alueita.

Parhaillaan selvitetään mahdollisuuksia talentaa Suomessa perhearkistoista löytyvää jatkosotaan ajoittuvaa inkeriläisaineistoa. Samalla mietitään tapoja ja keinoja lähestyä Suomeen jatkosodan jälkeen kotiutuneiden inkerinsuomalaisten jälkeläisiä. Yksityisarkistoista aineisto katoaa helposti niiden haltijoiden kuoleman myötä. Keruun tulee olla ohjattua, muutoin työpanos kaatuu sen järjestäjän syliin. Vuoroaan odottaa myös inkerinsuomalaisten haastatteluprojekti.

Metropolia AMK:ssa toteutetaan tänä vuonna The Living Memory of Ingrian Finns –**elokuva-**

ke, jonka rahoitus on saatu EU:n Education and Culture -ohjelmaan sisältyvästä Active European Remembrance –ohjelmasta. Ohjelmalla vaalitaan natsismin ja stalinismin uhrien muistoja ja lisätään tietoa hirmujärjestelmien aiheuttamasta inhimillisestä kärsimyksestä. Suomen Inkeri-liiton kanssa kehitetty hanke toteutetaan yhteistyössä Tallinnan yliopiston kanssa. Hankkeen kohderyhmänä ovat Suomen ja Viron nuoret. Dokumenttielokuvan ensi-ilta pidetään joulukuussa 2012.

Jäljelle on jäänyt vaivaisen vähän: koota voimat ja saada rahoitusta. I:llä vuosisadalla eK. vaikuttaneen juutalaisen oppineen Hillel Vanhemman nimiin liitetään mietelause, jonka katson sopivan tähän päätteeksi. Se kuuluu suurin piirtein näin: ”El-len minä puolestani, niin kuka puolestani, mutta jos minä vain puolestani, miksi olen?”

TERVETUOA TALKOPISIIN!

Tiedotustilaisuus 15.3.2012

Erikoistutkija Sirkka Komulainen esitteli tuoreen tutkimuksensa "Porvarillisen idyllin vai pikku-Moskovan lapset? Monikulttuurisuuden vaikutus suomalaisperheiden koulu-paikan valintaan" Siirtolaisuusinstituutissa 15.3.2012. Tutkimuksessa käsiteltiin kouluvalintoja, monikulttuurisuutta ja alueellista eriytymistä Turussa jälkimodernista näkökulmasta. Kuva: Satu Löppönen.

MEV-seminaari 17.4.2012

Siirtolaisuusinstituutissa järjestettiin Muuttoliikkeen ja etnisyystutkimuksen seminaari 17.4.2012. Luentojen aiheina olivat maahanmuuttajalasten oman kielen tukemisen tarpeellisuus, monikulttuurisuus kouluissa perusopetuksen näkökulmasta, sekä maahanmuutto suomalaisvanhempien perspektiivistä. Kuvassa pj. tutkimusjohtaja Elli Heikkilä (vas.) sekä puhujat Nancy Commins (Fulbright Scholar, University of Colorado), Annika Hongisto (perusopetuksen rehtori, Turun Normaalikoulu) ja Siirtolaisuusinstituutin erikoistutkija Sirkka Komulainen. Kuva: Satu Löppönen.

Historioitsijat ja sosiaalitieteilijät tapasivat Glasgowissa

European Social Science History Conference 11.–14.4.2012

Elli Heikkilä, tutkimusjohtaja

International Institute of Social History, IISH, järjestää joka toinen vuosi *the European Social Science History Conference* –tapahtuman (ESSHC). Viimeisin konferenssi pidettiin Glasgown yliopistossa 11.–14.4.2012. Osallistujina oli 1 400 tieteentekijää eri puolilta maailmaa. Konferenssisarjan alkupe- räisenä ajatuksena pian parikymmentä vuotta sit- ten oli tarve saada sosiaalitieteilijät ja historioitsijat keskustelemaan keskenään. Tämä tavoite on mitä ilmeisemmin saavutettu.

Kuuluisa taloustieteilijä Adam Smith opiskeli ja työskenteli Glasgow'n yliopistossa 1700-luvulla. Hänen merkityksensä tieteelle tuli esille myös kon- ferenssin Adam Smith: Opulence, Freedom and a Moral Economy -eritysluennossa, jonka piti Profes- sori Christopher J. Berry. Yliopiston yhteyteen on perustettu The Adam Smith Research Foundation (ASRF), joka tukee sekä brittiläistä että kansainvä- listä tutkimusta.

ESSHC-konferenssit rakentuvat temaattisten verkostojen pohjalle, ja verkostoja on kaikkiaan 28. Niitä ovat esimerkiksi Culture, Ethnicity and Migra- tion, Family and Demography, Labour, Politics, Citi- zenship and Nations sekä Social Inequality. Konfe- renssipäivinä oli runsaasti samanaikaisesti tapahtu- via istuntoja ja paneelikeskusteluita eri verkostojen puitteissa. Joissakin istunnoissa oli selkeästi histo- riapainotteisuus, kuten esimerkiksi varhaista siirto- laisuutta käsittelevissä istunnoissa, mutta monissa myös nykypäivä tuli esiin.

Marriage, Migration and Control: International Marriages in Discourses and Practices -istunto pidet- tiin Ethnicity and Migration verkoston alla. Istun- non järjestäjinä olivat Saara Pellander Helsingin yli- opistosta ja Johanna Leinonen Turun yliopistosta.

Istunnon puheenjohtajana ja esitelmien arvioijana (discussant) toimi tutkimusjohtaja Elli Heikkilä Siir- tolaisuusinstituutista. Johanna Leinonen ja Saara Pellander käsittelivät esitelmässään *Mechanics of Inclusion and Exclusion: Marriage Migration in Finnish Immigration Discourses* sitä, miten Suomessa kansainvälisissä muutoissa perhekäsite nähdään oi- keudenpäättöksissä lupana jäädä maahan tai poistua maasta. Anne Lavancyn (Univ. of Edinburgh) tee- mana oli *Love Boundaries: Suspicion and the Search for Evidence in the Everyday Practice of Swiss Registrars*. Esitelmä toi esiin uusia menetelmiä, joiden avulla voidaan jäljittää lumeavioliittoja Sveitsissä. Alexandra Stam (Swiss Centre of Expertise in the Social Sciences) käsitteli esitelmässään *Migration-generated Vulnerability: the Example of Domestic Violence in the Swiss Context* kansainvälisten muutta- jien haavoittuvuutta ja heidän kokemaansa perhevä- kivaltaa Sveitsissä.

Ethnicity and Migration -verkosto järjesti myös muun muassa *Migrant and Crisis* -istunnon, jossa kä- siteltiin maahanmuuttajia työmarkkinoilla Alanko- maissa (Karijn Nijhoff, the Hague University of App- lied Sciences) ja Suomessa (Elli Heikkilä). Jeffrey H. Cohen (the Ohio State University), ja Ibrahim Sirke- ci (Regent's College London) käsittelivät maahan- muuttajien rahalähetyksiä ja niihin liittyviä myytte- jä otsakkeella *Migrant Remittances and their Place in the Global Economic Crisis*. Heidän artikkelinsa jul- kaistaan *Siirtolaisuus-Migration* -lehden seuraavas- sa numerossa.

Lisätietoa ESSHC-konferenssista on tapahtuman kotisivuilla: www.iisg.nl/esshc/2012/

Seuraava konferenssi pidetään Wienissä, Itäval- lassa vuonna 2014.

Maahanmuuttajien terveyskysymyksistä Aasia-Eurooppa-akselilla 20.4.2012

Sirkka Komulainen, erikoistutkija

Barcelonassa järjestettiin maaliskuussa 2012 kansainvälinen Asia-Europe Foundation -tutkijatapaaminen, jonka teemana oli Aasiasta Eurooppaan tulevien maahanmuuttajien terveys yhteiskuntapoliittisena ongelmana. Tarkastelen artikkelissani työryhmäkeskusteluissa esiin nousseita kysymyksenasetteluita.

Maahanmuutto terveysongelmana? Tämän päivän Ellis Islandit

Kansainvälisissä keskusteluissa esiintyy laajalti levinneitä myyttejä, joissa aasialaiset maahanmuuttajat nähdään 'taudinkantajina' ja terveydenhoito- palvelujen rasitteena vastaanottavissa maissa. Aasialaisten nähdään tuovan mukanaan poikkeavia epidemiologisia profileja sekä terveyden- ja sairaudenhoitoon liittyviä uskomuksia, jotka ovat länsimaisen lääketieteen mukaan pahimmillaan terveydelle haitallisia. Äärimmillään globaalit keskustelut muistuttavat sadan vuoden takaisia Ellis Islandin tapahtumia Yhdysvalloissa, joissa ei-toivottuja maahanmuuttajia käännytettiin takaisin terveydentilan, 'rodun' ja yhteiskuntaluokan perusteella.

Maahanmuuttoprosessi – yksilön vai yhteiskunnan terveysongelma?

Tällä hetkellä tiedetään, että suurin osa Eurooppaan suuntautuvista aasialaisista maahanmuuttajista on nuorempia ja terveempiä kuin vastaanottavien maiden kantaväestö. Ongelma on sen sijaan siinä, että maahanmuuttoprosessi itsessään luo haavoittuvuutta. Maahanmuuttajat (varsinkin paperittomat) voivat pelkästään matkan aikana altistua terveydelle haitallisille riskeille ja olosuhteille, jotka vaikuttavat heidän fyysiseen ja psyykkiseen hyvinvointiinsa. Vastaanottavassa maassa voi sen lisäksi ilmetä pitkäkestoisia ongelmia asumisen, työllistymisen,

terveydenhoidon, kulttuurierojen ja kielen kanssa. Riskit ja olosuhteet eivät ole yksinomaan muuttavan yksilön omassa hallinnassa, vaan yleisten sosioekonomisten, kulttuuristen ja ympäristötekijöiden muokkaamia. Vuonna 2010 vain viisi 27:sta EU-maasta tarjosi paperittomille maahanmuuttajille perusterveyspalveluja.

Euroopassa toivotaan työperäistä maahanmuuttoa – mutta työ voi olla haitallista terveydelle

Ihmisoikeusnäkökulmasta maahanmuuttajat, jotka työllistyvät likaiseen, alentavaan ja vaaralliseen työhön, ja jotka elävät epäsäännöllisissä olosuhteissa, ovat hyvinkin eriarvoisessa asemassa vastaanottavan maan kansalaisiin verrattuna. Havaittuja työssä ilmeneviä terveysriskejä ovat esimerkiksi tapaturmat, krooniset hengityselinsairaudet tai kykenemättömyys lukea työturvallisuusohjeita. Mielenterveysongelmat ovat maahanmuuttajien keskuudessa oletettavasti yleisiä, mutta niistä ei välttämättä puhuta ääneen työpaikan menettämisen pelossa. Terveysongelmat voivat olla myös yleisemmin arkaluonteisia. Vaikka tulkkipalveluja olisi saatavilla, asiakas voi kokea palvelutilanteen kiusalliseksi.

Ongelmat kansainvälisen maahanmuuton ei-toivotuissa seurauksissa

Terveyspolitiikka on osa suurempaa globaaliin muuttoliikkeeseen liittyvää dynamiikkaa. Kriittisestä näkökulmasta tarkasteltuna laitton maahanmuutto – ja sen mukanaan tuomat terveys- ja muut ongelmat – nähdään maahanmuuttoa rajoittavien politiikkojen tuloksena. Eurooppa nähdään tällöin linnakkeena, joka pyrkii pitämään muut ulkopuo-

lella. Toisaalta Eurooppaan myös toivotetaan tervetulleiksi terveydenhoitoalan ammattilaisia, kuten sairaanhoitajia. Toisinaan maahanmuuttajista puhutaan miltei marxilaisittain ’hyödykkeinä’, joilla on taloudellista vaihtoarvoa. Harvemmin ajatellaan, että esimerkiksi Filippiinien oma terveydenhoitojärjestelmä on kärsinyt siitä syystä, että suuri määrä ammattitaitoisia filippiiniläisiä lääkäreitä ja sairaanhoitajia on siirtynyt muihin maanosiin töihin.

Suomessakin on tarpeen tietää maahanmuuttajien terveydestä yhteiskuntapoliittisena kysymyksenä

Vaikka Suomessa on nimenomaan aasialaisia maahanmuuttajia suhteellisen vähän moniin muihin Euroopan maihin verrattuna, monet edellä mainitut teemat pätevät myös Suomessa. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos (THL) kerää säännöllisesti tietoa Suomessa asuvan väestön terveydestä, hyvinvoin-

nista ja palveluiden käytöstä. Tietoja tarvitaan, kun suunnitellaan, kehitetään ja arvioidaan sosiaali- ja terveyspolitiikkaa, palvelujärjestelmää sekä terveyttä ja hyvinvointia edistäviä toimia (www.thl.fi). Myös Sosiaali- ja terveysministeriöstä saa tietoa maahanmuuttajien terveyteen liittyvistä toimenpiteistä (www.stm.fi).

Tutkijatyöryhmätapaaminen: ”Social Determinants of migrants’ health across Asia and Europe”

Järjestäjät: Asia-Europe Foundation ja Casa Asia; The ASEF Public Health Network, 8–9 maaliskuuta 2012, Barcelona, Espanja (<http://www.asef.org/index.php/projects/themes/public-health/2479-socio-economic-and-cultural-determinants-of-migrants>). Siirtolaisuusinstituutin erikoistutkija Sirkka Komulainen osallistui tapaamiseen tuoden esiin erityisesti lasten terveystutkimuksia, joita hän on tutkinut Iso-Britanniassa.

Instituutti jäseneksi yksityisarkistoasiain neuvottelukuntaan

Siirtolaisuusinstituutti on nimetty 2.4.2012 päivätyllä kirjeellä yksityisarkistoasiain neuvottelukuntaan. Neuvottelukunnan jäsenyys luo toimivat edellytykset instituutin arkistotoimen kehittämiseksi osaksi laajempaa arkistoalan ”perhettä”. Toimikausi kestää 1.4.2012–31.3.2015 välisen ajan. Neuvottelukunnan tehtävät ovat: 1) Kehittää valtakunnallista yksityisarkistopolitiikkaa luomalla strategiset linjaukset tasapuolisen ja riittävän aineiston saamiseksi talteen kattavasti yhteiskunnan eri toimijoilta ja eri aikakausilta. 2) Edistää yksityisarkistojen tutkimuskäyttöä osana tutkimusyhteisöjen kanssa tehtävää yhteistyötä. Neuvottelukunnan puheenjohtajana toimii Kansallisarkiston tutkimusjohtaja Päivi Happonen. Neuvottelukunnassa on puheenjohtajan lisäksi yhdeksän jäsentä.

John Morton –huone vihittiin USA:n suurlähetystössä

USA:n suurlähetystön vierashuone vihittiin 2.3.2012 John Morton –huoneeksi maineikkaan suomalais-taustaisen valtiomiehen kunniaksi. Kuvassa suurlähettiläs Bruce Oreck toivottaa vieraat tervetulleiksi tilaisuuteen. Kuva: Ismo Söderling.

Ruijansuomalaisten elämää – Historiaa ja tarinoita Jäämeren rannalta

Tarja Lappalaisen tietokirjan promootiomatka Osloon 16.3.2012

”Olen syntynyt Näätämössä Ylijoella vuonna 1921. Sielä minä olen kasvanut ylös, siinä vanhassa talossa. Suomalaisiahan on ollut Näätämössä kaiken aikaa. – – Pakkohan niiden norjalaisten oli olla tekemisissä meidän kanssa, kun talossamme oli paljon sellaista mitä heillä ei ollut.”

Näin kertoo Frans Oskar Lapa-aho (Lapahå) elämästään Pohjois-Norjassa Tarja Lappalaisen kirjoittamassa kirjassa Ruijansuomalaisten elämää. Historiaa ja tarinoita Jäämeren rannalta. Samalla tavalla kertoivat elämästään myös eräät ruijansuomalaisten jälkeläiset, jotka olivat tulleet kuuntelemaan esitystäni Tarja Lappalaisen kirjasta kuluvaan vuoden maaliskuussa Oslossa. Ruijansuomalaisilla on todellakin pitkä historia, sillä heitä muutti Jäämeren rannikoille jo 1700- ja 1800-luvuilla. Esimerkiksi Lapa-ahoja asuu edelleenkin Näätämössä. Heidän museona toimivaa kotitilaansa kutsutaan suomalaisen maahanmuuton symboliksi.

Kulttuuriyhteistyössä

Ruijansuomalaisista kertova teos on ollut viime kesäisestä ilmestymisestä lähtien niin suosittu, että sitä päätettiin esitellä myös norjalaiselle yleis-

sölle. Kirjan tekijä Tarja Lappalainen ja Siirtolaisuusinstituutti saivat yhteistyökumppaneikseen Oslossa sijaitsevan Suomalais-norjalaisen kulttuuri-instituutin, jossa kirjan esittelytilaisuus järjestettiin. Kulttuuri-instituutti on perustettu vuonna 1997. Instituutti on vahvistanut maiden välistä kulttuuri-, yhteiskunta-, ja elinkeinoelämän yhteistyötä. Instituutissa järjestetään laajasti muun muassa näytelmiä, konsertteja ja kirjailijavierailuja. Siten se oli sopiva paikka myös Siirtolaisuusinstituutin julkaiseman kirjan esittelylle.

Osa tilaisuuden vieraista kertoi menneisyydestään esitykseni jälkeen. Esiin nousseita teemoja olivat muun muassa vuosikymmeniä kestäneet yhteydet suomalaisiin ystäviin ja sukulaisiin, suomen kielen asema Norjassa, ja suomalaisten siirtolaisten tekemä sitkeä työ maatilojen raivaamiseksi Pohjois-Norjaan.

Tilaisuutta kunnioitti puheellaan ja läsnäolollaan Norjan Suomen suurlähettiläs Maimo Hendriksson. Kulttuuri-instituutin johtaja Jan Förster johdatti ensin kuulijat suomalais-norjalaisten yhteysien äärelle. Tarja Lappalaisen terveisiä välitti lyhyesti norjansuomalainen Åse Harju Smith. Omassa puheenvuorossani esittelin Tarja Lappalaisen kirjaa sekä kirjailijaa itseään että valokuvaaja Jari Ahoa ja taittaja Sisko Tampiota. Paikalla oli myös ruijansuomalaisuutta tutkinut Marjut Anttonen.

Matka menneisyyteen ja nykypäivään

Tarja Lappalaisen ruijansuomalaisten historiasta kertova teos on erityisen kaunis ja raikas tieto- sekä kuvakirja. Lappalainen innoittui tekemään ensimmäisen tutkimusmatkansa Jäämerelle luettuaan Pykeijassa asuvasta ruijansuomalaisesta naisesta vuonna 2002. Tekstistä kävi ilmi, etteivät useatkaan ruijansuomalaiset puhu enää suomea, joten kielen mukana myös menneisyyden tuntemus on vaarassa kadota yhteisön keskuudesta.

Lappalainen otti tehtäväkseen tuoda ruijansuomalaisen kulttuurin esiin tukeakseen sen uhattuna ollutta asemaa. Hän alkoi haastatella Paatsjokivarren, Näätämön, Pykeijan ja Vesisaaren asukkaita. Haastattelu- ja kirjoitustyö veivät häneltä useamman vuoden. Tarja Lappalainen onnistui tavoitteessaan: kirja kertoo monipuolisesti vähemmistökanosan kulttuurista ja elämästä Pohjois-Norjassa. Kirjan tekee erityiseksi myös ennen julkaisemattomat tekstimateriaalit, ja vain kirjaa varten otetut valokuvat.

Suurlähettilään kuulumisia

Esittelytilaisuudessa puhunut Suomen Norjan-suurlähettiläs Maimo Henriksson kertoi Norjan ja Suomen välisestä yhteistyöstä. Hän korosti pohjoisen alueen merkitystä yhteistoiminnassa. Esimer-

kiksi Suomi julkaisi arktisen strategiasuunnitelman vuonna 2010. Yhteistyötä on kehitteillä varsinkin energian, infrastruktuurin, liikenteen ja logiikan, mineraali- ja rakennusteknologian alueilla. Henriksson kertoi, että Norjan ja Suomen väliset vientiluvut kasvoivat vuonna 2011 huomattavasti.

Suurlähetystön arkipäivässä pohjoisen alueen yhteistyö on läsnä konkreettisesti. Henkilökunta on vierailut aktiivisesti sekä Norjan että Suomen pohjoisilla alueilla. Norjan ja Suomen välinen yhteistyö tulee esiin Henrikssonin mukaan myös Tarja Lappalaisen kirjassa. Kirjan ansiona on tarjota kuva maiden välisestä historiasta, jonka varaan nykypäivänkin suhteita voidaan rakentaa luonnollisella tavalla.

Suurlähettiläs Maimo Henriksson oli tyytyväinen siihen, että kirjasta julkaistiin myös norjankielinen versio. ”*On hienoa, että minulla on jatkossa mahdollisuus markkinoida tätä kirjaa eteenpäin matkoillani ympäri Pohjolaa*”, Henriksson totesi esityksensä päätteeksi.

Milla Pitkänen

Niilo ja Helen M. Alhon rahastosta myönnetyt apurahat 2012

Alhon rahaston johtosäännön 2 §:n mukaan rahaston tarkoituksena on tukea siirtolaisuuden tutkimusta, dokumentointia, julkaisu- ja näyttelytoimintaa sekä kansainvälistä yhteistyötä. Apurahahakemuksia saapui yhteensä 24 kappaletta, ja haettavien apurahojen yhteismäärä oli 23.800 €.

Hallitus päätti 29.5.2012 kokouksessaan jakaa rahastosta 5.000 euroa, seuraavasti:

- **Haataja, Anne** ”Transnationaali kansalaisuus ja sukupuoli: Etnografinen tutkimus egyptiläistaustaisista siirtolaisista Suomessa”. 1.000 €.
- **Kleemola, Olli** ”Sodan kuvat ja kuvaajat – Suomen ja Saksan toisen maailmansodan ajan virallisia sotakuvia vertailevasta näkökulmasta”. 1.000 €.
- **Martikainen, Tyne** ”Että ketään heistä ei unohdettaisi – Inkerinsuomalaisen martylologia”. 1.000 €.
- **Oikarinen-Jabai, Helena** ”Somalitaustaisten nuorten miesten valokuva- ja video näyttely: Minun Helsinki”. 1.000 €.
- **Paksuniemi, Marja-Leena** ”Lapsuuden sota-ajan muistoista tähän päivään: Pohjois-Suomen sota-ajan lapset”. 1.000 €.

Siirtolaisuusinstituutin hallintoa

Siirtolaisuusinstituutin hallitus kokoontui 21.3.2012 käsittelemään taloutta ja toimintakertomusta. Talouden todettiin olevan kunnossa. Tulos vuodelta 2011 oli noin 8 000 € alijäämäinen. Toisaalta instituutin tase on kohtuullisen vahva, joten alijäämä oli kes-tettävissä. Talouden kehitystä edesauttoi opetus- ja kulttuuriministeriön tuen kasvu, jonka puitteissa pystyttiin kehittämään toimintaa suunnitellusti.

Toimintakertomus hyväksyttiin muutoksitta valtuustolle esitettäväksi. Tyydytyksellä todettiin, että sekä tutkimukseen, tietopalveluun että hallintoon liittyvät toimet olivat edenneet hyvin. Tutkimuksen osalta julkaisutuotanto on ollut aktiivista, sillä instituutissa julkaistiin vuoden 2011 aikana 10 kirjaa. Näiden lisäksi sähköisinä versioina toimitettiin kuusi teosta.

Hallintoon liittyen hallitus perusti hallintopääl-likön toimen, ja siihen siirrettiin määräaikainen toimistonhoitajamme Kirsi Sainio. Toimistonhoitaja-nimike muutettiin tietopalveluassistentuuriksi, ja tehtävään valittiin tradenomi Krista Mielismäki. Hänellä on syvälinen kokemus kirjanpidon ohella myös ATK:sta.

Henkilöstöasioihin liittyen hallitus muutti myös kirjastonhoitajan nimikkeen informaattikoksi. Insti-tuutille tulee enenevässä määrin ulkopuolelta tiedusteluja, jotka työllistävät henkilökuntaa. Toisaalta erilaisten informaatio-pakettien tuottaminen on tärkeää, kun instituutti siirtyy enenevässä määrin sähköiseen tiedonvälitykseen.

Johtajan katsauksessa todettiin myös, että sekä kotisivujen uudistusprosessi että mikrofilmien digi-tointihanke on edennyt. Tähän liittyen digiskanneri on hankittu, ja parhaillaan suunnitellaan digitoinnin käytännön toteutusta.

Instituutin hallitus päätti myöntää vuoden 2012 John Morton –palkinnon journalisti Carl V. Pellon-päälle, jonka juontama ”Finland Calling” –ohjelma on jatkunut yhtämittaisesti Michiganissa 50 vuotta. Kyseessä lienee maailman pisimpiä yhtäjaksoisia ja edelleen esitettäviä TV-ohjelmia.

Muissa asioissa todettiin, että itituutin kotisi-vu-uudistus on myös käynnistynyt. Tehtävään valit-tiin siviilipalvelusmies Ilkka Nordman. Tavoitteena

on saada uudistus valmiiksi vuoden loppuun men-nessä.

Vuoden 2011 suuri hanke oli ”Suomi Sydämes-sä” –ulkosuomalaisjuhlan järjestäminen. Hankkeen rahoituksen loppuosa oli 133 000 €, joka pystyttiin hallitsemaan saaduilla apurahoilla, OKM:n tuella ja instituutin omilla varauksilla. Valitettavasti osallis-tumismaksu-tuotot jäivät alle budjetoidun – osallis-tujia oli kyllä vähintäänkin ennakoidusti. Sisällöllis-esti päivät onnistuivat hyvin ja siitä kiitos esiintyjil-le, instituutin henkilökunnalle sekä kymmenille va-paaehtoistyöntekijöille. Suomi Sydämessä –tapah-tumaa kuvaava juhla kirja on juuri työn alla ja ilmest-tyy kesällä 2012.

Instituutin valtuusto kokoontui kevätkokouk-seensa 13.4.2012 – samana päivä kun järjestettiin ”Uponneet Unelmat” –seminaari. Valtuusto vah-visti tuloksen ja toiminnan. Kokouksen päätteek-si instituutin tietopalvelupäällikkö piti 20 minuutin esitelmän ”Suomalaiset maailmalla”.

Ismo Söderling

Instituutissa tapahtuu

”Uponneet unelmat” – seminaari ja – näyttely olivat menestyksiä

Siirtolaisuusinstituutissa perjantaina 13.4. järjestetty Titanic-muistoseminaari ja näyttelyn avajaiset olivat hieno menestys. Instituutin luentosali oli ääriään myöten täynnä kuulijoita.

Luentovieraita kiinnostivat tasapuolisesti sekä Titanicin että Empress of Irelandin uppoamisiin liittyvät kysymykset. Titanicin tapahtumat on varsin hyvin dokumentoitu myös suomalaisten osalta. Laivassa oli 63 suomalaista matkustajaa, joista 43 menehtyi. Tutkija Veikko Huuska selvitti Titanicin onnettomuuteen johtaneet yleiset tekijät, arkistoneuvos Jarno Linnolahti taas esitteli tapahtumaa arkistomateriaalien valossa. Paljon uutta tietoa onkin saatavissa yllättävistä paikoista. Harvempi tulee ajatelleeksi, että Titanicin suomalaisista löytyy tietoa eri urheiluseurojen pöytäkirjoista, koulujen asiakirjoista jne. Tutkija Silja Vuorikuru toi mielenkiintoisessa esitelmässään esille Titanicin merkityksen suomalaisessa kaunokirjallisuudessa. Harva tiesi ennen seminaaria, että moni suomalainen kirjoittaja on käsitellyt onnettomuutta tuotannossaan.

Vähemmälle huomiolle on jäänyt Empress of Irelandin tuhoutuminen vuonna 1914, jonka kohtaloita toimittaja Arto Tuominen toi ansiokkaasti esille. Em-

pressin mukana meni yli 70 suomalaista, eli suomalaisittain kyse oli huomattavasti suuremmasta onnettomuudesta. Seminaarin yhteydessä julkaistiin vantaalaisen Aulis Hirvelän isoisän Frans Praksin tarina. Frans oli harvoja elossa selvinneitä suomalaisia. Siirtolaisuusinstituutin tietopalvelupäällikkö Jouni Korkiasaari käsitteli mielenkiintoisessa esitelmässään amerikansuomalaisten matkustusreittejä ja -tapoja. Siirtolaisuusinstituutin valtuuston puheenjohtajan, rehtori Keijo Virtasen avaaman tilaisuuden loppukeskustelua olisi voitu jatkaa loputtomiin. Tilaisuuteen osallistui kummassakin onnettomuudessa olleiden suomalaisten jälkeläisiä (kts. kuvat).

Hyvä yleisömenestys jatkui muistonäyttelyn avajaisissa. Näyttelyvieraita kiinnostivat paitsi näyttelyesineet, myös erilaiset Titanic-aiheiset myyntituotteemme. Etenkin instituutin julkaisemat Titanic-postikortit ja -postimerkit tekivät hyvin kaupansa avajaispäivän aikana. Seminaaria ja näyttelyä varten tuotettiin kolme kirjallista tuotetta. Siirtolaisuusinstituutin sukututkijan Elisabeth Uschanovin ja arkistoneuvos Jarno Linnolahden tuottama julkaisu ”Titanicin suomalaiset” kävi hyvin kaupaksi. Tuotamme julkaisusta uuden, täydennetyn painoksen.

Titanicilla olleiden jälkeläisiä: vas. Leena Ikonen, Kari Hirvonen, Tuulikki Saarinen, Jukka Kautto, Elisabeth Paananen, Kimmo Siimes ja Veikko Vanne. Kuva: Ismo Söderling.

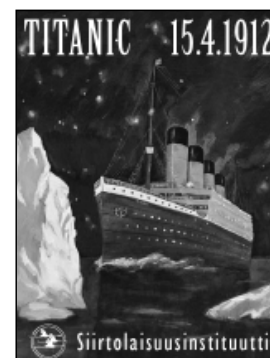

Empress of Irelandilla olleiden jälkeläisiä: vas. Aulis Hirvelä, Liisa Pelttari ja Mikko Heikkilä morsiamensa kanssa. Kuva: Ismo Söderling.

Titanic- ja Empress of Ireland -näyttely on avoinna arkipäivisin klo 8.15–16.00 instituutissa 30.9.12 asti

Titanic-aiheinen postimerkki ja -kortti sekä Titanic-näyttelyn katalogi ja muita julkaisuja on myytävänä instituutin toimistossa. Postimerkin ja kortin kuva-aihe oikealla.

Tilaukset:
Krista Mielismäki,
krista.mielismaki(at)utu.fi
p. 02-284 0443

Lahjoituksia

Kanslianeuvos Risto Laakkonen on aikanaan tehnyt pitkän uran työministeriössä siirtolaisuusasioiden parissa. Ministeriössä hän oli neuvottelevana virkamiehenä, ja hän jäi eläkkeelle vuonna 2004. Työuransa Risto Laakkonen teki SAK:n toimitsijana, mutta siirtyi sitten virkamiesuralle. Aalkuvaiheessa Risto oli työvoima-attaseana Ruotsissa, ja hän näki läheltä suomalaisen siirtolaisyhteisön muodostumisen 1970-luvulla. Samalla Risto loi yhteydet ruotsalaisiin päättäjiin ja virkamiehiin. Näistä henkilökohtaisista kontakteista on ollut hyötyä Suomelle ja suomalaisille nykypäivään asti. Tukholman vaiheen jälkeen Risto Laakkonen siirtyi Pohjoismaiden ministerineuvoston palvelukseen Osloon, jossa hän toimi vuosina 1981–85 työ-, ympäristö-, sosiaali- ja tasa-arvoasioista vastaavana johtavana virkamiehenä.

Siirtyessään Helsinkiin työministeriöön Risto jatkoi siirtolaisuuskysymysten parissa. Suomesta oli vähitellen muodostumassa siirtolaisia vastaanotettava maa. Työministeriössä oli selkeä jakolinja. Toisaalta oli tiukkaa lupakäytäntöä soveltaneet viranomaiset, toisaalta taas maahanmuuton inhimillisen puolen painottajat Risto Laakkosen tapaan. Suomehan oli tuolloin (20–25-vuotta sitten) sopinut useitakin sopimuksia (mm. pakolaissopimuksen), joiden painoarvo yhteiskunnallisessa ja poliittisessä päätöksenteossa oli sangen vähäinen. Toki tämä oli ymmärrettävää, sillä maamme oli elänyt melkoisessa umpiossa pitkään, ja ovien avautuminen tuottaa aina haasteita hallinnolle ja päätöksenteolle.

Risto Laakkonen tunnetaan myös erittäin suurena kulttuuripersoonana. Hänellä on mm. siirtolaisuuteen liittyviä mittavat kokoelmat kirjallisuut-

ta, musiikkia ja sähköisiä tallenteita. Kanslianeuvos Risto Laakkonen teki instituutille huomattavan lahjoituksen 2.4.2012 luovuttaessaan 80 siirtolaisuuteen liittyvää julkaisua instituutin kirjastoon. Lahjoituksen arvoa nostaa suuresti se, että kirjat ovat useimmiten muuttoliikkeen erityiskysymyksiin liittyviä julkaisuja, joita ei ole helppo muuten saada käyttöön. Lahjoituksen mukana oli paitsi tieteellisiä julkaisuja, huomattavassa määrin myös mm. ulkosuomalaisen kirjoittamaa runoutta ja kaunokirjallisuutta.

Instituutin puolesta haluan kiittää kanslianeuvos Risto Laakkosta hänen merkittävästä lahjoituksestaan.

Kanslianeuvos Risto Laakkosen lahjoitusta vastaanottamassa instituutin puolelta tutkimusjohtaja Elli Heikkilä ja johtaja Ismo Söderling. Kuva: Satu Löppönen.

Suomalaisen maahanmuuton alkuvaiheilta – kanslianeuvos Risto Laakkosen kertomaa

Aina kun Risto Laakkosen tapaa, kannattaa kynä ja paperia olla mukana, sillä kullnarvoisia muisteluja elämän poluilta tulee jatkuvasti. Niistä on alla pari näytettä, jotka kirjoitin muistiin viimeisessä tapauksisessamme. Ne julkaistaan kertojan luvalla.

Herra Pavarotti – mitä teette työksenne?

Vielä parikymmentä vuotta sitten Suomessa vierailivat taiteilijat tarvitsivat työluvan esiintymisiinsä – huolimatta siitä että kyseessä saattoi olla vaikka yhden illan esitys.

Kerran Helsinki-Vantaan lentokentälle saapui työ lupansa kanssa Pavarotti-niminen henkilö. Raja-

viranomaisen tutkaili dokumentteja aikana. Lopuksi virkailija lausahti: ”Herra Pavarotti. Olette näköjään tenori. Mitä muuta teette työksenne?”.

Rumpaleita on omastakin takaa

Samoihin aikoihin Pavarottin kanssa Suomeen tuli musiikkivierailulle ulkomainen orkesteri. Työluva-anomuksia käsitellessään työviranomaiset käyttivät harkintavaltaansa. Lupaprosessi eteni orkesterin osalta hyvin, kunnes käsittelyyn tuli yhtyeen rumpalin tapaus. Tällöin todettiin, että Suomessa on työttömänä useita rumpaleita, joten rumpalia koskeva päätös oli hylkäävä.

Ismo Söderling

Siirtolaisuusinstituutti selvittää korkeakouluopiskelijoiden maahanmuuttoasenteita

Viime vuosina maahanmuuttoon liittyvä keskustelu on jälleen lisääntynyt Suomessa. Taantuman vaiheessa asenteiden on todettu yleensä kiristyvän. Asenteet vaikuttavat merkittävästi maahanmuuttajien kotoutumiseen ja hyvinvointiin, joten on tärkeää saada niistä päivitettyä ja luotettavaa tutkimustietoa. Suomen asenneilmasto vaikuttaa myös siihen, miten maamme selviytyy kansainvälisessä kilpailussa osaavasta työvoimasta.

Ovatko asenteet todella kiristyneet ja kiristymässä, siitä otetaan nyt selvää laajalla etnobarometrillä. Tutkimuksella pyritään löytämään myös uusia tapoja maahanmuuttajien kotoutumiseen. Barometrillä selvitetään myös opiskelijoidemme omaa maan sisällä tai ulkomaille suuntautuvaa muuttohalukkuutta.

Siirtolaisuusinstituutti selvittää Etnobarometri 2012 -kyselyn avulla korkeakouluopiskelijoiden

asenteita maahanmuuttoa ja maahanmuuttajia kohtaan 13 yliopistossa ja ammattikorkeakoulussa. Etnobarometri toteutetaan säännöllisin väliajoin myös tulevana vuosina. Opiskelijat ovat tulevaisuuden päättäjiä, joten heidän mielipiteidensä säännöllinen kartoittaminen antaa tärkeää tietoa tulevaisuudesta. Kysely lähetettiin opiskelijoille 2.5. ja vastausaikaa oli 18.5. saakka. Vastauksia saatiin kaikkiaan 14568 opiskelijalta. Kyseessä on siis mittava tutkimusmateriaali. Kiitos kaikille vastanneille! iPadin onnelliseksi voittajaksi arvottiin Anja L. Oulun yliopistosta. Voittajalle on ilmoitettu henkilökohtaisesti.

Tällä hetkellä (kesäkuu 2012) on käynnissä tulosten analysointi. Tulokset julkaistaan syksyllä 2012 erikseen ilmoitettavana aikana. Hankkeen vastuututkijana on VTL Heli Sjöblom-Immala.

Vierailuja instituuttiin

Suomen pääkonsuli Uudessa-Seelannissa on Ari Hallenberg. Hän vieraili Siirtolaisuusinstituutissa 2.4.2012. Ari Hallenberg oli innostunut Uuden-Seelannin suomalaisten hyvästä yhteishengestä ja korkealla pysyneestä aktiivisuudesta. Aktiivisuutta selettää Hallenbergin mukaan lähinnä kaksi tekijää. Suomesta on ensinnäkin tullut uusia muuttajia tasaiseen tahtiin, ja he tulevat kiitettävästi mukaan suomalaisyhteisön rientoihin. Toisaalta Uuden-Seelannin suomalaiset eivät ole koskaan eristyneet ympäröivästä yhteiskunnasta, vaan mukaan on innolla otettu mukaan myös ei-suomea puhuvia. Näin uus-selantilainen suomalaisuus on paljolti kaksikielistä, mutta elävää aktiivisuutta.

Huoliakin pääkonsuli Ari Hallenbergillä oli. Konsuli ei voi enää kirjoittaa hätäpasseja, vaan nyt kadonnut tai rikkoutunut passi täytyy käydä uusimassa Australian puolella Sydneyssä Suomen edustossa. Matkakustannukset tekevät jo noin 500 €, joten harmituksen ymmärtää. Aikaisemmin konsuli Hallenberg kirjoitti hätäpasseja noin 10 vuodessa, joten kyse ei ole mistään vähäpätöisestä asiasta. Ongelma on myös se, että passia hakemaan menevillä täytyy olla jonkinlainen dokumentti Australian matkalleen. Tähän saakka passittomien passinpuutetta on katsottu Australian puolella ymmärryksellä, mutta kuinka kauan?

Uuden-Seelannin Suomen pääkonsuli Ari Hallenberg (oik.) tutustui mielenkiinnolla instituutin Titanic-näyttelyyn. Kuva: Satu Löppönen.

Amerikansuomalaiset Olli ja Mia Lamminen Ann Arborista, Michiganista vierailivat Siirtolaisuusinstituutissa 2.4.2012. He keskustelivat tutkimusjohtaja Elli Heikkilän (oik.) kanssa amerikansuomalaisiin liittyvistä asioista. Kuva: Satu Löppönen.

Piispa Wille Riekkinen eläkkeelle

Kuopion hiippakunnan piispa Wille Riekkinen on toiminut kirkon ulkosuomalaistyön toimikunnan puheenjohtajana vuodesta 1998 alkaen. Piispa Riekkisen siirtyessä eläkkeelle hänen viimeinen kokouksensa toimikunnan puheenjohtajana oli 2.3.2012. Kokouksen päätteeksi ansioituneelle ja arvostetulle ulkosuomalaistyön tekijälle pidettiin juhallinen, mutta samalla hauska läksiäislounas Katajanokan kasinolla. Piispa Wille Riekkisen vieressä istuvat rovasti Leena Märsylä (keskellä) ja pastori Lari Junkkari (oikealla). Kuva: Ismo Söderling.

Monikulttuuriset avioliitot sillanrakentajina –seminaari

Voimatalon Eurooppasali, Malminkatu 16, Helsinki

Siirtolaisuusinstituutti järjestää seminaarin yhteistyössä Ulkosuomalaisparlamentin ja Väestöliiton kanssa. Työryhmään kuuluvat Elli Heikkilä, Päivi Oksi-Walter ja Minna Säävälä.

Ohjelma 25.10.2012

- 8.45 Ilmoittautuminen
Aamupäivän pj. dosentti, tutkimusjohtaja Elli Heikkilä, Siirtolaisuusinstituutti
- 9.15 Seminaarin avaus, dosentti, tutkimusjohtaja Elli Heikkilä, Siirtolaisuusinstituutti
- 9.20 Valtiovallan tervehdys ja alustus, valtiosihteeri Marjo Anttoora
- 9.45 Marriage migration and the geographies of love: a Swiss case study, Ph.D. Alexandra Stam, University of Lausanne, Swiss foundation for research in social sciences, FORS
- 10.30 Ylirajaista perhe-elämää: Suomalaisten ja amerikkalaisten väliset liitot Suomessa ja USA:ssa, Ph.D., Post-Doctoral Researcher Johanna Leinonen, Turku Institute for Advanced Studies
- 11.00 Keskustelu
- 11.15 Tauko
- 11.30 Monikulttuurinen avioliitto suomalaisen ekspatriaattiperheen lisämausteena, KM, tohtorikoulutettava Anu Warinowski, Turun yliopisto, kasvatustieteiden laitos
- 12.00 Keskustelu
- 12.15 Lounastauko
Iltapäivän pj. dosentti, erikoistutkija Minna Säävälä, Väestöliitto, Väestöntutkimuslaitos
- 13.15 Onko kulttuuritaustalla väliä? Puolison valintaan vaikuttavien tekijöiden tarkastelua, esimerkkinä Suomessa asuvat kurdit, FM, tohtorikoulutettava Anne Häkkinen, Jyväskylän yliopisto, historian ja etnologian laitos
- 13.45 Maahanmuuttajan puolisona Suomessa, tutkija Jaana Anglé, Lapin yliopisto
- 14.15 Keskustelu
- 14.30 Kahvi
- 15.00 Miten Suomi kohtaa monikulttuuriset avioliitot -paneeli, vetäjänä psykologi Päivi Oksi-Walter, Tampereen kaupunki, Avopalvelut
- 16.00 Seminaarin päätös, dosentti, tutkimusjohtaja Elli Heikkilä, Siirtolaisuusinstituutti

Seminaarista tehdään julkaisu, joka julkaistaan Siirtolaisuusinstituutin sarjassa toimittajina Elli Heikkilä, Päivi Oksi-Walter ja Minna Säävälä.

Aikaisemmat seminaariraportit vuosilta 2003, 2005 ja 2007 löytyvät linkistä:

<http://www.migrationinstitute.fi/pdf/webreports.htm> ja ne ovat Web Reports nrot 2, 11 ja 32.

Kirjoitusohjeet

Otamme mielellämme vastaan erilaisiin muuttoliikkeisiin liittyviä artikkeleita.
Lisätietoja: kirsi.sainio@utu.fi

- Artikkelin enimmäispituus on 5 000 sanaa sisältäen tiivistelmän (abstractin), taulukot sekä kuvat (yhteensä noin 10-12 liuskaa). Muiden kirjoitusten kuten kirja-arvostelujen, konferenssi-esittelyjen jne. enimmäispituus on 1 000 sanaa.
- Materiaali lähetetään Microsoft Word- tai yleisenä rtf-muotoisena tiedostona. Käsikirjoitukset kirjoitetaan 1,5 rivivälillä ja fonttikoolla 12. Kirjoitus lähetetään sähköpostin liitetiedostona.
- Kuvioiden tulee olla pdf- tai excel-muodossa ja tarvittaessa tulee toimittaa niiden mukana alkuperäisdata kuvioiden mahdollista uudelleen tekemistä varten. Tekstin sekaan valmiiksi upotettuja kuvioita ei tule käyttää.
- Taulukot ja kuvat merkitään järjestyksessä ("taulukko 1 tähän") tekstiin siihen kohtaan, mihin tekijä(t) sen haluavat. Kukin taulukko ja kuvio tulee artikkeliliitteen loppuun omalle sivulleen siinä järjestyksessä kun se esiintyy tekstissä. Taulukot ja kuvat liitetään mukaan myös korjattuun käsikirjoitukseen. Taulukoiden desimaaleissa käytetään pilkkua.
- Valokuvien tulee olla hyvälaatuisia ja riittävällä tarkkuudella skannattuja. Digitaalikameralla otetut valokuvat voidaan lähettää sellaisenaan. Kuvia skannattaessa tulee käyttää resoluutiota 300 dpi (pistettä tuumalle) ja pidemmän sivun kohdekokona (target size) 20 cm. Web-sivustoilta tallennettuja kuvia ei käytetä. Kuvat pitää toimittaa erillisinä kuvatiedostoina. Tekstiedostoon valmiiksi upotettuja valokuvia ei tule käyttää.
- Tekstiä ei tule tavuttaa etukäteen. Kappaleen jälkeen painetaan rivinvaihtoa (enter) – ei siis sisennyksiä, tyhjiä rivejä tms.

HUOM! Yksityiskohtaisemmat kirjoitusohjeet löytyvät nettisivuiltamme:
<http://www.siirtolaisuusinstituutti.fi/art/smlehti.php>

Ilmoitushinnat

Sivukoko B5, 176x250mm (leveys x korkeus)

Takakansi; aina 4-värinen

1/1 sivu	176x250mm	500 €
½ sivu vaaka	176x125mm	300 €
1/3 sivu vaaka	176x83mm	200 €

= leikkaukseen (reunaan) asti

Takakannen sisäpuoli; aina 4-värinen

1/1 sivu	176x250mm	400 €
½ sivu	176x125mm	250 €
1/3 sivu	176x83mm	170 €

= leikkaukseen asti

Sisäsivut; aina mustavalkoinen (mv)

1/1 sivu	154x204mm	250 €
1/2 sivu	154x102mm	150 €
1/3 sivu	154x68mm	100 €

= marginaalit huomioitu, joten ilmoitus ei ulotu leikkaukseen asti

Emme tarjoa ilmoitusten suunnittelupalveluja.
Hintoihin ei lisätä alv:tä.

Ilmoitusmyynti:

Kirsi Sainio
Puhelin 02-2840 465
kirsai@utu.fi

Ilmoitusaineisto

Luovuta ilmoituksesi meille julkaisuvalmiina aineistona. Julkaisuvalmis ilmoitusaineisto on digitaalinen Adobe PDF-tiedosto. Ilmoitusvalmistuksessa suosituksena on Adoben CS3–CS4 grafiikkaohjelmistot, Illustrator ja InDesign. Väriarvot määritellään prosesiväreinä (cmyk). Värikuvat cmyk- väritilassa ja mustavalkoiset gray-väritilassa. Kuvat muodoissa jpeg, eps tai tiff. Kuvien resoluutio 300dpi.

Aineiston toimitus:

Sähköposti: kirsai@utu.fi
Postitse: CD-ROM-levy, UBS-massamuisti

Aineiston deadline seuraavaan numeroomme on 15.8.2012.

Ilmoitus-
hinnat

Sirkka Komulainen

Porvarillisen idyllin vai pikku-Moskovan lapset?

– Monikulttuurisuuden vaikutus suomalaisperheiden kouluipaikan valintaan Turussa

Tutkimuksia A 39. Painosalama, Turku 2012. 100 s.

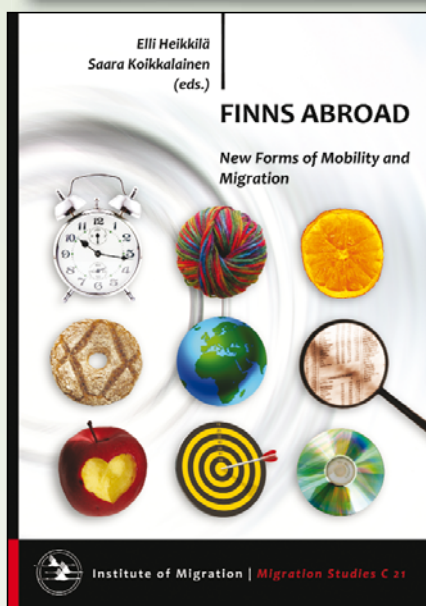
ISBN 978-952-5889-27-7, ISBN 978-952-5889-28-4 (pdf),

ISSN 0356-9659.

Pakenevatko suomalaisperheet maahanmuuttajavaltaisia kouluja ja asuinalueita? Monikulttuurisuus, koulujen eriarvoistuminen ja asuinalueiden eriytyminen kaupungeissa ovat herättäneet paljon keskustelua kansainvälisesti ja viime aikoina myös Suomessa.

Tutkimus tuo yksiin kansiin monikulttuurisuuden, perusopetuksen ja kaupunkitutkimuksen kysymyksiä, sisältäen aineksia sosiologiasta, kaupunkimaantieteestä ja kasvatustieteestä. Teos sopii myös yleisemmin maahanmuuttoasioista ja perusopetuksesta kiinnostuneille, sekä alakouluikäisten vanhemmille.

Hinta 15 € + toimituskulut

Elli Heikkilä & Saara Koikkalainen (eds.)

FINNS ABROAD

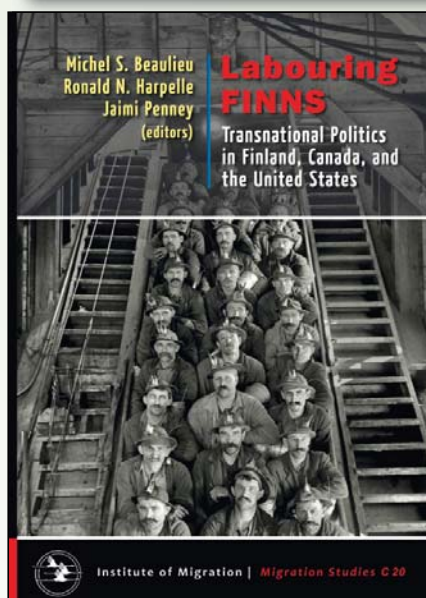
New Forms of Mobility and Migration

Migration Studies C 21. Painosalama, Turku 2011. 224 p.

ISBN 978-952-5889-23-9. ISSN 0356-780X.

This edited book aims at broadening our understanding of Finnish emigration and the multitude of different types of transnational mobility that Finns engage in, which is a distinctive feature of our times. The days when entire villages in the peripheries had to contemplate international migration to a single destination as a survival strategy are long gone. Current migration from Finland is much more diverse, as people make individual choices with their own motivations for undertaking international mobility. We hope you enjoy your ride around the globe with us.

Hinta 20 € + toimituskulut

Michel S. Beaulieu, Ronald N. Harpelle & Jaimi Penney (eds.)

Labouring Finns

Transnational Politics in Finland, Canada, and the United States.

Migration Studies C 20. Vammalan Kirjapaino Oy, Sastamala

2011. 196 p. ISBN 978-952-5889-21-5 (printed). ISBN 978-952-

5889-22-2 (pdf). ISSN 0356-780X.

Finnish workers in Finland and North America contributed significantly to the development of socialism in the political arenas they found themselves in. In North America, the influence of Finns in the political process added an ethnic dimension to the ever-changing nature and character of socialism. Labouring Finns is a book about the role Finns played in these struggles at home and abroad.

Hinta 20 € + toimituskulut

Tilaukset/Orders:

<http://www.migrationinstitute.fi/netshop/>
email: satu.lopponen@utu.fi